

Beszámoló
a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság
2012. évi tevékenységéről

Összeállította:

Szilágyi Gábor
igazgató

Jóváhagyta:

Dr. Illés Zoltán
államtitkár

Debrecen, 2013. március

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés.....	5
2. Személyi állomány.....	6
3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi.....	7
3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek.....	7
3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek	7
3.1.2. <i>Ex lege</i> védett természeti területek.....	8
3.1.3. <i>Ex lege</i> védett természeti értékek.....	8
3.1.4. Natura 2000 területek.....	9
3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek:	9
3.2. Területvásárlások, kisajátítások adatai	10
3.3. Saját vagyonkezelésű területek	10
3.4. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek.....	11
3.5. Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek:	11
3.6. Magas Természeti Értékű Területek.....	11
4. Kutatás és monitorozás.....	12
4.1. Kutatás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)	12
4.2. Monitorozás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)	13
4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként.....	15
4.4. Jelentési kötelezettség.....	16
5. Természetvédelmi kezelési tevékenység.....	16
5.1. Kezelési és fenntartási tervek.....	16
5.1.1. Természetvédelmi kezelési tervek.	16
5.1.2. Natura 2000 fenntartási tervek	16
5.1.3. Világörökség kezelési terv.	17
5.2. Élőhely-fenntartás és -kezelés,	
5.3. Élőhely-rehabilitáció és	
5.4. Fajmegőrzési tevékenységek	17
5.2.1. Az élőhelyeket és fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások.....	17
5.2.2. Élőhely-fenntartási, kezelési és fajmegőrzési tevékenységek ismertetése.....	24
5.5. Saját állatállomány	32
5.6. Erdőterületek, erdőgazdálkodás	34
5.6.1. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek.....	34
5.6.2. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése.....	34
5.7. Vadászterületek, vadgazdálkodás.....	38

5.8. Halászati vízterek	38
5.8.1. Védett vízterek és	
5.8.2. Védett halastavak.....	38
5.8.3. Saját kezelésben lévő halászati vízterek.....	39
5.9. Egyéb természetvédelmi vagyonkezelési tevékenység	39
6. Tájvédelem.....	41
6.1. Egyedi tájértékek	41
6.2. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben	42
6.3. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben.....	42
6.4. Tájvédelmi szakértői tevékenység.....	42
7. Projektek	42
8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység	48
8.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma.....	48
8.1.1. szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára	48
8.1.2. jelentési feladatok a Minisztérium számára.....	48
8.1.3. ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés.....	48
8.2. Szabálysértés	48
8.3. Természetvédelmi bírság	49
8.4. Büntető ügyek	50
8.5. Polgári perek	48
9. Természetvédelmi Őrszolgálat	50
9.1. Alapadatok.....	51
9.1.1. Személyi feltételek.....	51
9.1.2. Technikai felszereltség.....	52
9.1.3. Polgári természetőrök.....	53
9.2. Feladatellátás.....	53
9.2.1. Hatósági feladatellátás.....	53
9.2.2. Együttműködés más hatóságokkal.....	53
9.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása.....	53
10. Költségvetés és vagyon.....	54
10.1. Kiadások	54
10.2. Bevételek	55
10.3. Vagyon	55
10.3.1. Befektetett eszközök.....	55
10.3.2. Forgóeszközök.....	55
10.4. Épületek	56
10.5. Eszközök.....	56

11. Bemutató, oktatás, társadalmi kapcsolatok	56
11.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra	57
11.1.1. Látogató-, és oktatóközpontok	57
11.1.2. Tanösvények.....	62
11.1.3. Egyéb bemutatóhelyek.....	63
11.1.4. Társadalmi kapcsolatok.....	65
11.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	66
11.2.1. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények.....	67
11.2.2. Szakvezetéses túrák.....	67
11.2.3. Erdei iskolák.....	68
11.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások.....	69
11.2.5. Kiadványok.....	70
11.2.6. Látogatóstatisztika.....	71
11.3. Tervezett fejlesztések (2013)	72
11.4. Együttműködési megállapodások.....	73
11.5. Fontosabb események.....	74
12. Közfoglalkoztatás.....	75
12.1. Alapfeladatok, személyi feltételek.....	75
12.2. Elvégzett feladatok, eredmények.....	75
12.3. Tapasztalatok, javaslatok	75
13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel.....	75
14. Belföldi és külföldi együttműködés.....	77
15. Ellenőrzés.....	78
16. Éves munka legfontosabb feladatainak összefoglalása	79
17. Fontosabb célkitűzések a következő évre.....	79

1. Bevezetés

Ha a 2011. év a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság történetébe a "változások éve" jelzővel fog bevonulni, akkor a 2012. évet "a stabilizáció és az építkezés éveként" lehet aposztrófálni.

Az Igazgatóság az elmúlt év január elsejével kezdte meg az új szervezeti rend szerinti működését. Ennek legfőbb új eleme a "szakmai igazgatóhelyettes" posztjának felállítása. Ezzel immár három helyettes (általános, szakmai és gazdasági) segíti az igazgató munkáját.

Az elmúlt évben stabilizálódott az új szervezeti felépítés, az újra definiált felelősségi és feladatkörök, illetve elkészült az új - a minisztériumi mintának megfelelő - szervezeti és működési szabályzat.

Az Igazgatóság két legnagyobb létszámú osztálya esetében tökéletesítettük, illetve erősítettük az osztályok alatti, operatív szervezeti egységek rendszerét. Az Oktatási és Turisztikai Osztály esetében ez csoportok (3) kialakítását jelentette, míg az Őrszolgálatnál átalakítottuk, illetve megerősítettük a tájegységek (6) osztályon belüli rendszerét, ami azért is kiemelt jelentőségű, mert az általános igazgatóhelyettes egy személyben az Őrszolgálat-vezetői feladatokat is ellátja.

Az osztályok közötti kommunikáció és együttműködés hatékonyabbá tétele érdekében bevezettük a tájegység-értekezletek intézményét, ami azt jelenti, hogy minden hónapban egész napos kihelyezett értekezletet tartottunk egy-egy természetvédelmi tájegységben (összesen hat ilyen van). Az elmúlt év tapasztalatai alapján ezeket az értekezleteket igen hasznosnak tartjuk, általuk a vezetőség, illetve a felügyelői állomány (legalább) félévente eljut minden tájegységbe, és a helyszínen tájékozódhat az ottani történésekről.

A 2012. év márciusától a közönségkapcsolat és marketing tevékenységi kör végzését kiemelt feladatként kezeljük, erre felvettünk egy rutinos szakembert. Ennek célja, hogy az Igazgatóság tevékenységét minél szélesebb körben ismertté tegyünk, és hosszú távon a Hortobágy idegenforgalmi vonzerejét növeljük mind a magyar, mind pedig a külföldi turisták, valamint a szakma képviselői körében. Főleg olyan PR-tevékenységeket végzünk, mely során anyagi ráfordítás nélkül, viszonylag széles réteghez tudjuk eljuttatni üzenetünket. Létrehoztuk az igazgatóság saját, interaktív Facebook oldalát, melyet folyamatosan aktuális információkkal látunk el. Nagy hangsúlyt fektetünk továbbá internetes honlapunk frissítésére, modernizálására.

Az elmúlt évben készítettük elő egy új telephely/iroda működésbe állítását. Az igazgatóság debreceni székházától néhány percnyi távolságban lévő új ingatlan egyrészt irodaként (tájegységközpont), másrészt környezeti nevelési helyszíneként (előadóterem) működik majd, továbbá logisztikai (raktár, garázs) funkciókat lát el.

Szintén az elmúlt évben készítettük elő Tiszakürti Arborétum integrálását az Igazgatóság szervezetébe, ez rajtunk kívül álló okok miatt nem valósult még meg, de reményeink szerint 2013. első félévében lezárul ez a folyamat. A vezetés kiemelten fontos feladata volt az új szervezeti-irányítási rendszer tökéletesítése és megszilárdítása, továbbá a működtetéséhez szükséges informatikai fejlesztések megvalósítása.

Továbbra is kiemelt figyelmet fordítunk a szervezeti egységek (osztályok) közötti hatékony együttműködés és kommunikációra. Mivel a Vagyonkezelési Osztály és az Őrszolgálat irányítása egy kézbe került, komoly előrehaladást értünk el a természetvédelmi szakmai irányelvek és területre szabott előírások haszonbérleti szerződésekbe történő beépülése, illetve azok összehangolt terepi ellenőrzése tekintetében.

A 2011-ben bevezetett új iktató program működésének hatékonysága fokozódott azáltal, hogy 2012-től az irattári tételeket és az ügyköröket újra definiáltuk, és az iktatás és irattározás ezen új struktúra szerint történik. Ezzel a változtatással a rendszer elnyerte végleges formáját, mely az elmúlt évben kellően meg is szilárdult, ezzel egyidejűleg erősítettük az iratkezelési fegyelmet is.

A pénzügyi-számviteli nyilvántartásainkhoz 2012-ben új integrált ügyviteli szoftvert vezettünk be (TÜSZ). Ez a szoftver magában foglalja a számlák érkeztetését, iktatását, a főkönyvi könyvelést, a számlázást és a tárgyi eszközök nyilvántartását. Az év során folyamatos feladatot jelentett a rendszer használatának tökéletesítése, adatokkal való feltöltése, testre szabása, a munkafolyamatok kialakítása. Az új szoftvernek köszönhetően az adminisztráció egyszerűbbé és gyorsabbá vált, továbbá a pénzügyi elemző funkciók révén a későbbiekben naprakész információk is a rendelkezésre állnak majd a vezetői feladatok hatékony ellátásához.

Fentiekből kitűnik, hogy az elmúlt év a nyugodt építkezés éve volt, kevésbé látványos, de annál nagyobb jelentőségű és hatású intézkedésekkel.

2. Személyi állomány

Az Igazgatóság 2012. évi átlagos statisztikai létszáma 132 fő (plusz 42 fő közmunkás), ebből a teljes munkaidőben foglalkoztatottak éves statisztikai átlagléttszáma 129 fő. Az év végén a záró munkajogi létszám 139 fő (plusz 52 fő közmunkás). A záró munkajogi létszámból 54 nő, a 40 év felettiek száma 55 fő, ebből nő 15 fő. A vezetők (igazgató, igazgatóhelyettesek, osztályvezetők) létszáma 11 fő, ebből nő 4 fő.

Az Igazgatóság személyi állományából az év során összesen 10 fő távozott és 23 fő érkezett. Három fő nyugdíjba vonult, míg kilenc esetben közös megegyezéssel szűnt meg a munkaviszony.

A 2012. évben az igazgatóság vezetését az igazgató irányításával három igazgatóhelyettes, továbbá hét osztályvezető látta el. Az nagyobb, összetettebb felépítésű osztályokon belül csoportokat alakítottunk ki, kiemelt feladat- és felelősségi körrel bíró csoportvezetők irányítása alatt.

A **Természetmegőrzési Osztályon** 2012. január 01-én 7 fő kormánytisztviselő, 2 fő munka törvénykönyve alapján foglalkoztatott és 2 fő egyéni vállalkozó dolgozott. 2012. február 1-jén az egyik munka törvénykönyve alapján foglalkoztatott dolgozót kineveztük kormánytisztviselővé. 2012. április elsejével a másik munka törvénykönyve alapján foglalkoztatott dolgozónak megszűnt a munkaviszonya, helyette április 06-án egy fő kinevezése megtörtént. 2012. április 2-től a közmunkaprogram keretében egy fő került az osztályra a madártani monitoring feladatok koordinálására. 2012. május 14-től egyéves határozott időtartamra egy fő kormánytisztviselőt alkalmaztunk a Natura 2000 területegység fenntartási tervének elkészítésére nyújtandó támogatás megpályázásával kapcsolatos feladatok ellátására. 2012. szeptember 3-tól az egyik egyéni vállalkozót közszolgálati tisztviselőnek nevezték ki. A 2012. év végére a Természetmegőrzési Osztályon 11 fő közszolgálati tisztviselő, 1 fő közmunka program keretében foglalkoztatott és 1 fő egyéni vállalkozó dolgozott.

Az Igazgatóság Szervezeti és Működési Szabályzatának 2011. évi módosítása alapján a **Vagyonkezelési Osztály** munkatársai négy csoportban látják el feladataikat. A csoportok létszáma az alábbiak szerint alakult: birtokügyi csoport - 4 fő, mezőgazdasági csoport - 9 fő, erdőgazdálkodási csoport - 6 fő, vadgazdálkodási és halászati csoport - 3 fő. A Hortobágy-Nagykunsági gazdálkodási egységben jelentkező feladatok ellátását közmunka program keretében 3 fő szakmunkás, a birtokügyi csoport munkáját 1 fő agrármérnök segítette. Az osztály személyi állományából 15 fő kormánytisztviselői, 7 fő munkaszerződéses jogviszonyban állt.

A **Természetvédelmi Fejlesztési Osztályon** jelenleg 8 fő felsőfokú végzettségű munkatárs dolgozik, ebből 7 fő közszolgálati tisztviselő, 1 fő munka törvénykönyves szerződéssel áll alkalmazásban. Az év során személycserék történtek az osztályon, ez a feladatok

leosztásának ismételt átszervezését tette szükségessé, 3 új kollégát vettünk fel, két főt korábbi munkakörök átvételére, egy főt új feladatok ellátására.

A **Természetvédelmi Őrszolgálati** osztályt az általános igazgatóhelyettes vezeti. Az osztályon belül területi leosztással létrehozott csoportok az ún. természetvédelmi tájegységek, melyek élén a tájegység-vezető áll. A természetvédelmi őrszolgálatvezető-helyettesi feladatokat az egyik természetvédelmi tájegység (Hortobágy -) vezetője látja el. A hat természetvédelmi tájegységben 2012-ben összesen 36 fő természetvédelmi őrteljesített szolgálatot, akinek munkáját átlagosan 20 közmunkás segítette.

Az **Oktatási és Turisztikai Osztály** 2012-ben is a legnagyobb létszámú szervezeti egysége volt az Igazgatóságnak. Az új létesítmények átadása, működésük beindítása megkívánta a munkakörök átszervezését és csoportok kialakítását. A csoportok vezetésével olyan személyeket bízunk meg, akik feladata a munkaszervezés, önálló feladat végrehajtás, ellenőrzés. Az osztályon dolgozók száma átlagosan 36 fő volt, melyet 15 fő közmunkás egészített ki.

A **Pénzügyi és Számviteli Osztály** évben az osztály rendkívül szerteágazó feladatait (pénzkezelés, számlák feldolgozása, bevételek beszedése, vezetői döntéseket megalapozó adatszolgáltatások, egyéb adatszolgáltatás elkészítése, pályázatok pénzügyi feladatainak lebonyolítása, bérszámfejtés, könyvvezetés, költségvetés és beszámoló készítés) 8 fővel láttuk el, részben és időszakosan közmunkás foglalkoztatásával.

A **Műszaki Üzemeltetési Osztály** feladatait (létesítmény működtetés, munkagép és gépjármű ügyintézés, anyagbeszerzés, informatikai kiszolgálás, szállítás, karbantartás, nyilvántartások és adatközlések, őrzési feladatok) 6 fő látja el.

Az **Igazgatási Osztály** feladatkörét (jogi képviselő, szabálysértési ügyek, az igazgatóság ügyiratforgalmához kapcsolódó tevékenység, személyi és munkaügyek, portaszolgálat, telefonközpont) a 2012. évben 8 fővel látta el - közülük egy fő közmunka program keretében, és egy fő vállalkozói szerződéssel foglalkoztatva. Az igazgatóság jogi képviselőjét részben megbízott ügyvéd (1 fő) közreműködésével látja el.

3. Oltalom alatt álló természeti értékek és területek adatai, információi

3.1. Országos jelentőségű védett, védelemre tervezett természeti, Natura 2000 és egyéb területek

3.1.1. Országos jelentőségű, egyedi jogszabállyal létesített védett és védelemre tervezett természeti területek

A) Védetté nyilvánító határozattal létrejött védett természeti területek

	védett területegység		ebből fokozottan védett (hektár)	változás a tárgyévben (hektár)
	száma (db)	kiterjedése (hektár)		
nemzeti park	1	79 381	1207	0
tájvédelmi körzet	4	55 552	4 172	0
természetvédelmi terület	20	7 631	60	29*

* 14/2012. (II. 21.) VM rendelet a Tiszaigari arborétum természetvédelmi terület bővítéséről

B) Védelemre tervezett természeti területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
	védelemre tervezett (bővítendő) terület	
	száma (db)	kiterjedése (hektár)
nemzeti park	1	24 704
tájvédelmi körzet	5	10 873
természetvédelmi terület	4	141

3.1.2. Ex lege védett természeti területek

A) lápok és szikes tavak

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár				
védett terület egység	"régi felmérés" (1998-2000) alapján		"új felmérés" (2011) alapján	
	száma (db)	kiterjedése (hektár)	száma (db)	kiterjedése (hektár)
láp	201	6 492	kb. 300	10 645**
szikes tó	94	5 300	kb. 100	4 652**

* A felmérés a korábbival ellentétben nem terület egység, hanem földrészlet/alrészlet alapon történt, a terület egységek pontos számát a határozattal történő (→hatóság) megállapítás után lehet megadni. Előzetes becslések szerint a lápok száma mintegy 100 terület egységgel emelkedni fog, a szikes tavaké közel azonos marad, vagy kis emelkedést mutat.

** A szikes tavak összkiterjedésének csökkenése abból adódik, hogy a korábbi felmérések és kigyűjtések - az akkori szakmai iránymutatás szerint - tartalmazták a szikes tavakat bennfoglaló földrészlet teljes területét ("pufferzóna"), most a területek alrészlet szinten kerültek lehatárolásra. A lápok esetében látható jelentős emelkedést az előző felmérés óta előkerült lápok nagy száma okozza. Mindkét esetben a hatósági aktus (határozattal történő megállapítás) folyamatának befejezése után lesz lehetséges pontos kiterjedést számítani, a fenti adatok a láppal és szikes tóval érintett összes alrészlet összkiterjedését mutatja.

B) kunhalmok, földvárak, források és víznyelők

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	tárgyévi változás
		száma (db)
kunhalom	860	0
földvár	45	0
forrás	0	0
víznyelő	0	0

3.1.3. Ex lege védett természeti értékek (barlangok)

Az Igazgatóság működési területén jelenlegi ismereteink szerint barlang nem található.

3.1.4. Natura 2000 területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár				
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)	tárgyévi változás	
			száma (db)	kiterjedése (hektár)
NATURA 2000 KMT*	6	294 159	-	-
NATURA 2000 KTT*	124	269 269	-	-
*: a NATURA 2000 területek két típusa átfed, összkiterjedésük 366 981 hektár				

3.1.5. Nemzetközi jelentőségű területek

A) Ramsari területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	2	54 347

B) MAB bioszféra rezervátumok

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység	száma (db)	kiterjedése (hektár)*
	1	154 591

* A 2012. évben előrehaladási jelentés készült az UNESCO elvárásainak teljesítésére tett törekvések bemutatásával. Megtörtént a bioszféra rezervátum zónarendszerének felülvizsgálata, kijelölésre került az átmeneti zóna. A táblázatban szereplő területi kiterjedés összege tartalmazza az átmeneti zónát is.

C) Európa Diplomás területek

Az Igazgatóság működési területén európa diplomás terület nem található.

D) Világörökségi területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár	
védett terület egység (ún. világörökségi helyszín)	kiterjedése (hektár)
"Hortobágyi Nemzeti Park - a Puszta"	74 867*

* A világörökségi helyszín jelölési dokumentációjában az szerepel, hogy a világörökségi helyszín körül 200 000 hektár védőövezet kerül lehatárolásra. A Forster Központtal történt előzetes szakmai egyeztetés alapján nem szükséges a világörökségi helyszín kibővítése védőövezettel. Az Országos Településrendezési Tervben a tervezett védőövezetet is tartalmazó tájképvédelmi övezet lehatárolásával biztosítható a világörökségi helyszín megőrzése.

E) Geopark

Az Igazgatóság működési területén geopark nem található.

3.2. Területvásárlások, kisajátítások adatai

Az Igazgatóság 2012-ben jogszabályban előírt kisajátítási kötelezettség végrehajtása illetve védett területek elővásárlási jogának gyakorlása útján összesen 336 ha termőföldet vett a Magyar Állam tulajdonába. Az 1995. évi XCIII törvény. (VSzT) hatálya alá tartozó védett területek állami tulajdonba vételére biztosított 109,4 M Ft pénzforrást teljes összegében, határidőre használta fel.

Tájegység	Település	Erdő	Gyep (legelő és rét)	Kivett (út és mocsár)
Hajdúság-Dél-Nyírség	Monostorpályi	122,09	197,18	2,11
Nyírség-Szatmár-Bereg	Csaroda, Gelénes, Kömörő	1,23	13,53	0
Összesen:		123,32	210,71	2,11
Mindösszesen:				336,14

3.3. Saját vagyonkezelésű területek

2012. év végére vagyonkezelőként illetve tulajdonosi jogok gyakorlójaként az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő földterület nagysága 100 584 hektár.

A HNPI vagyonkezelésében lévő földterület és hasznosítása (2012. 12.31-I ÁLLAPOT SZERINT)					
Művelési ág	Terület (hektár)	Saját használatban		Természetvédelmi kezelés haszonbérbe adással	
		hektár	%	hektár	%
Szántó	8 253	1 854	22	6 399	78
Gyep	70 987	9 505	13	61 482	87
Kert	1	1	100	-	0
Szőlő	1	1	100	-	0
Gyümölcsös	3	3	100	-	0
Nádas	1 570	765	49	805	51
Halastó	1 545	9	1	1 536	99
Erdő	7 227	7 227	100	-	0
Kivett	10 997	4 604	42	6 393	58
összesen	100 584	23 969	24	76 615	76

3.4. Terület nélküli, egyedi jogszabállyal védett és védelemre tervezett természeti értékek

A kategóriába tartozó természeti érték az Igazgatóság működési területén nincs.

3.5. Egyéb speciálisan megkülönböztetett védelemben részesülő területek

A) Erdő-rezervátum

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár				
védett terület egység	kihirdetett		tervezett	
	száma (db)	kiterjedése (hektár)	száma (db)	kiterjedése (hektár)
	6	502	1	284

A "tervezett" kategóriába a Fényi-erdőrezervátum tartozik, melynek esetében a védetté nyilvánítás vesztéglése függesztette fel az erdő-rezervátum kihirdetését.

B) Nemzeti Ökológiai Hálózat*

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár		
védett terület egység (altípus)	száma (db)	kiterjedése (hektár)
magterület	352	281 390
ökológiai folyosó	694	164 013
pufferterület	63	281 879
Összesen:	1109	727 282

* A 2012. évben megtörtént a nemzeti ökológiai hálózat felülvizsgálata.

3.6. Magas Természeti Értékű Területek

HNP Igazgatóság működési területe: 1 747 744 hektár	
védett terület egység neve	kiterjedése (hektár)
Hortobágy MTÉT	74 300
Bihari-sík	47 790
Szatmár-Bereg	112 207
Összesen:	234 297

Ehhez a területtípushoz kapcsolódó tevékenység a közreműködés az AKG-MTÉT támogatások és a Natura 2000 földhasználati szabályok betartásának ellenőrzésében.

Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program agrár-környezetgazdálkodási intézkedésének és egyéb, a természetvédelmi szakterületet érintő agrár-vidékfejlesztési intézkedések végrehajtásában, továbbá a Kölcsönös Megfeleltetés rendszerének alkalmazásából származó hazai kötelezettségek érvényesítésében való közreműködésről együttműködési megállapodás született.

Az együttműködési megállapodás DSZ/15-2012 számon jött létre a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal és a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság között. A megállapodás célja az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program természetvédelmi vonatkozású intézkedései (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzációs kifizetések, nem termelő beruházások támogatása) végrehajtásában, valamint a közvetlen agrártámogatások és egyes vidékfejlesztési kifizetések igénybevételének feltételül szabott, természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok (Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények 1, 5) ellenőrzésében való közreműködés kereteinek, az Igazgatóság speciális környezet- és természetvédelmi szakmai feladatok ellátásában való részvételének meghatározása a 2009-2014. közötti támogatási időszakra.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal közötti a megállapodás keretében elvégzett feladatok keretében az MTÉT zonális célprogramjainak ellenőrzése tárgyban 2012-ben 90 gazdálkodó területe volt érintett. Az ellenőrzésben az illetékes MTÉT koordinátorok vettek részt szakértőként.

Az együttműködési megállapodás részeként a Natura 2000 területek és a Kölcsönös Megfeleltetés jogszabályokban foglalt gazdálkodási követelményeinek (JFGK) madár- és élőhelyvédelmi rendelkezéseinek betartásának ellenőrzése működési területünkön 295 gazdálkodót érintett. Az ellenőrzéseket a HNPI természetvédelmi őrszolgálatának tagjai és az MTÉT koordinátor végezték.

4. Kutatás és monitorozás

4.1. Kutatás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)

- Az Igazgatóság saját forrásából, saját alkalmazottainak közreműködésével a 2011. évi alapállapot-felvétel, majd a 2011. évi késő őszi kontrollált égetés után 2012. tavaszától folytatta az égetés hatása a növényzetre és a talajfelszíni ízeltlábúakra a Kecskeri-puszta Természetvédelmi Területen projekt terepi felvételezését. Jelenleg az adatok rendszerezése zajlik, az eredmények értékelése még nem kezdődött el.
- Az Igazgatóság saját forrásából, saját alkalmazottainak közreműködésével negyvenhárom, tájképileg is jelentős (kiemelkedő) kunhalom felmérését végezte el, majd az adatokat és fényképeket megküldte a Vidékfejlesztési Minisztérium Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztályának, javasolva az 50/2008 (IV. 24.) FVM rendelet alapján való megőrzésüket.
- Az Igazgatóság saját forrásából, saját alkalmazottainak közreműködésével folytatta az 1999-ben elkezdett, a fokozottan védett magyar futrinka (*Carabus hungaricus*) elterjedésének vizsgálatát a Nyírségben. 2012-ben 32 új élőhelyről sikerült kimutatni a fajt, így eddig összesen 155 előfordulási helye ismert a Nyírségben.
- Az Igazgatóság saját forrásából, saját alkalmazottainak közreműködésével az Álmosdi Miskolczi kúria kastélyparkja helyi jelentőségű védett természeti területen futóbogár-faunisztikai vizsgálatokat végzett. A felmérés során két domb- és hegyvidéki elterjedésű, az Észak-kelet Alföldön szórványosan elterjedt fajt sikerült kimutatni: a védett bőrfutrinkát (*Carabus coriaceus*) és a természetvédelmi oltalom alatt nem álló barna partfutót (*Nebria brevicollis*).
- Az Igazgatóság saját forrásából, saját alkalmazottainak közreműködésével részt vett az országosan koordinált madártani felmérések részfeladatainak végzésében (rétisas, daru, kék vércse, túzok, erdei fülesbagoly szinkron számlálások).

4.2. Monitorozás (tárgya, helyszíne, forrása és főbb eredményei)

- Az igazgatóság kizárólag saját erőforrásaira alapozva 2011-ben elindította a "Hortobágyi Madár Monitorozás" nevű tevékenységet a Hortobágy Különleges Madárvédelmi Területen (HUHN10002), melynek fő célja az európai közösség irányába történő adatszolgáltatás (Natura 2000, Madárvédelmi Irányelv) megalapozása rendszeres, összehangolt adatgyűjtéssel. A madártani monitoring során öt részprogram kerül megvalósításra: Mindennapi Madaraink Monitoring (MMM), Ritka és Telepesen fészkelő madarak Monitoring (RTM), Vonuló Vízimadár Monitoring (VVM), speciális madártani monitoring (kis kárókatona szinkron, sas szinkron, kék vércse szinkron, daru szinkron, túzok szinkron) és egyedi adatgyűjtés. A 2012. évben a madártani monitoring tovább folytatódott, az MMM program kiterjesztésre került a Bihar Különleges Madárvédelmi Területre (HUHN10003) és Szatmár-Bereg Különleges Madárvédelmi Területre (HUHN10001). Az igazgatóság a tevékenységek koordinálására külön személyt alkalmazott a közmunkaprogram keretében. A felmérésekben összesen 40 személy vett részt, 24 fő igazgatósági alkalmazott és 16 fő önkéntes. A Természetvédelmi Információs Rendszerbe 2012. év végéig 4476 biotikai adat került be, azonban az adatbázis még bővülni fog a fehér gólya felmérés adataival, valamint az egyedi adatgyűjtésekkel.
- Az igazgatóság saját forrásából, saját alkalmazottainak közreműködésével a Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer keretében 5 növényfaj (*Crocus heuffelianus*, *Gentiana pneumonanthe*, *Iris sibirica*, *Menyanthes trifoliata* és *Vaccinium oxycoccos*) populációméretét határozta meg összesen 8 helyszínen, valamint 9 növénytársulás (*Agrostio-Alopecuretum pratensis*, *Carici lasiocarpae-Sphagnetum*, *Eriophoro vaginati-Sphagnetum*, *Salici pentandrae-Betuletum pubescentis*, *Galatello-Quercetum roboris*, *Acorelletum pannonici*, *Camphorosmetum annuae*, *Pholiuro-Plantaginetum tenuiflorae*, *Puccinellietum limosae*) cönológia felvételezését valósította meg 9 helyszínen, továbbá hat, a korábbi években is felmért, valamint két újabb élőhelyen valósította meg az ürge (*Spermophilus citellus*) állományának felvételezését (részletesen lásd a mellékelt táblázatban).

Feladat megnevezése (és részletezése)	Minta-vételi helyek/ populációk száma	Lokalitás	Korábbi mintavétel éve
1. I. Projekt: Védett és veszélyeztetett fajok megfigyelése			
1.1. Védett növényfajok monitorozása			
a.) <i>Crocus heuffelianus</i>	1	Magosliget: Fischer-erdő	2009
b.) <i>Gentiana pneumonanthe</i>	2	Fülesd: Baka Béla tag, Gelénes: Gelénesi-legelő	2009
c.) <i>Iris sibirica</i>	1	Bátorliget: Bátorligeti-láp	2009
d.) <i>Menyanthes trifoliata</i>	2	Bátorliget: Bátorligeti-láp, Piricse: Júlia-liget	2009
e.) <i>Vaccinium oxycoccos</i>	2	Csaroda: Báb-tava, Nyíres-tó	
1.2 Denevérek monitorozása			2010

1.2. Ürge monitorozása	7	Hajdúszoboszló, Kállósemjén, Nagykálló Nyíregyháza (2), Sáránd	2011
2. II. Projekt: Felszíni vizek és vizes területek életközösségei II/b alprojektje: Vizes élőhelyek			
2.1. Mohák monitorozása			
a.) <i>Carici lasiocarpae-Sphagnetum</i>	1	Csaroda: Báb-tava	2009
b.) <i>Eriophoro vaginati-Sphagnetum</i>	1	Csaroda: Nyíres-tó	2009
2.2. Cönológiai felvételek			
a.) <i>Agrostio-Alopecuretum pratensis</i>	1	Kunmadarasi-puszta	2010
b.) <i>Carici lasiocarpae-Sphagnetum</i>	1	Csaroda: Báb-tava	2007
c.) <i>Eriophoro vaginati-Sphagnetum</i>	1	Csaroda: Nyíres-tó	2007
d.) <i>Salici pentandrae-Betuletum pubescentis</i>	2	Bátorliget, Piricse	2007
3. III. projekt: Magyarország élőhelyei			
3.1. Kisemlősök monitorozása: bagolyköpetek begyűjtése			2010
4. V. projekt: Erdőrezervátumok			
4.1. Cönológiai felvételek			
<i>Galatello-Quercetum roboris</i>	1	Tilos-erdő (Újszentmargita)	2008
5. VIII. projekt: Szikes élőhelyek			
5.1. Cönológiai felvételek			
a.) <i>Acorelletum pannonicum</i>	1	Nyíregyháza (Nagy-Vadas-tó)	2011
b.) <i>Camphorosmetum annuae</i>	1	Kunmadarasi puszta	2011
c.) <i>Pholiuro-Plantaginetum tenuiflorae</i>	1	Kunmadarasi-puszta	2011
d.) <i>Puccinellietum limosae</i>	1	Kunmadarasi-puszta	2009
6. XI. projekt: Közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek monitorozása (Natura 2000)			
6.1. Védett növényfajok			
a.) <i>Aldrovanda vesiculosa</i>		Pocsaj	
b.) <i>Caldesia parnassifolia</i>		Kállósemjén (Nagy-Mohos)	
c.) <i>Angelica palustris</i>		HNPI teljes területe	
d.) <i>Cirsium brachycephalum</i>		HNPI teljes területe	2008-2012
e.) <i>Galanthus nivalis</i>		HNPI teljes területe	2008-2012
f.) <i>Iris arenaria</i>		HNPI teljes területe	2008-2012
6.2. Védett állatfajok			
a.) <i>Cerambyx cerdo</i>		HNPI teljes területe	2008-2012
b.) <i>Cerambyx cerdo</i>	1	Nyíregyháza: Sóstói-erdő	
c.) <i>Lucanus cervus</i>		HNPI teljes területe	2005, 2009
d.) <i>Cucujus cinnaberinus</i>		HNPI teljes területe	2008-2012

e.) <i>Cucujus cinnaberinus</i>	1	Nyíregyháza: Sóstói-erdő	
f.) <i>Carabus hungaricus</i>	8	Bagamér, Létavértes, Monostorpályi, Nyíradony, Nyírábrány, Nyírbéltek, Ófehértó, Vámospércs	
g.) <i>Euphydryas maturna</i>		HNPI teljes területe	2008-2012
h.) <i>Lycaena dispar</i>		HNPI teljes területe	2008-2012
6.3. Natura 2000 élőhelyek extenzív felmérése			
a.) <i>Síksági pannon löszsztyepp</i>		kiválasztás alatt	
b.) <i>Kékperjés láprét</i>		kiválasztás alatt	
c.) <i>Dagadóláp</i>		Csaroda: Nyíres-tó	
d.) <i>Tőzegmohás láp és ingóláp</i>		Csaroda: Báb-tava	
e.) <i>Mészkedvelő láp- és sásrét</i>		kiválasztás alatt	

4.3. TIR-be betöltött és betöltésre előkészített adatok modulonként

a) Biotika modul

Altéma	Rekordok száma
Felügyelői adatok 2011-2012	3200
HNPI őrszolgálat botanikai adatok 2011	2205
HNPI őrszolgálat zoológiai adatok 2011	19157
Madár monitoring (vonuló madarak) 2011	3266
Madár monitoring (mindennapi madarak) 2011	6310
Kovács Gábor természetvédelmi ör archív (1997) madár adatai	14329
HNPI őrszolgálat botanikai adatok 2012	kb. 2000
HNPI őrszolgálat zoológiai adatok 2012	kb. 20000
Összesen:	48467

2013-ban betöltésre váró, előkészítés alatt álló adatok: összesen: kb. 22000 rekord.

b) Védett érték modul

- ba) A HNP Igazgatóság működési területe vonatkozóan, a NP, TK, TT esetében a betöltött adatok naprakészek és teljesekek
- bb) Natura 2000: csak geometriai adat van betöltve.
- bc) *ex lege* védett területek esetében csak geometriai adat van betöltve.
- bd) Egyedi tájérték
- betöltött: 140 db

4.4. Jelentési kötelezettség

- A Vidékfejlesztési Minisztérium Természetmegőrzési Főosztálya által koordinált, az élőhelyvédelmi irányelv 17. cikke szerinti országjelentés előkészítéséhez adatok szolgáltatása a Natura 2000 területek jelölő élőhelyeiről és jelölő fajairól.

- Az Igazgatóság működési területén lévő Natura 2000 területek adatbázisának (SDF adatlapjainak) felújítása, új adatbázis formátumba való rögzítése és a természetvédelmi célkitűzéseinek átdolgozása.
- A Natura 2000 területek megőrzése, illetve az uniós természetvédelmi irányelvek hatálya alá tartozó fajok és élőhelyek természetvédelmi helyzetnek javítása érdekében felállítandó nemzeti prioritizált intézkedési terv célkitűzéseinek megfogalmazása.
- Adatok szolgáltatása a Hajdúhát-Bihari, a Rétköz-Beregi és a Guthi erdőtervezési körzetek erdőtervezéséhez és a Natura 2000 elővizsgálathoz.

5. Természetvédelmi kezelési tevékenység

5.1. Kezelési és fenntartási tervek

5.1.1. Természetvédelmi kezelési tervek

A Cégénydányádi-park Természetvédelmi Terület, a Kaszonyi-hegy Természetvédelmi Terület, a Tiszaigari Arborétum Természetvédelmi Terület és Tiszakürti Arborétum Természetvédelmi Terület kezelési terve már korábban jogszabályokban kihirdetésre került.

A természetvédelmi kezelési tervek készítésére, készítőjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 3/2008. KvVM rendeletben és az országos jelentőségű védett természeti területekre vonatkozó természetvédelmi kezelési terv tervdokumentációjának tartalmi követelményeiről és elkészítéséről szóló 16/2012. VM utasításban foglalt tartalmi követelményekkel 2012. decemberében elkészült a Bihari-legelő Természetvédelmi Terület természetvédelmi kezelési terv tervezete és a természetvédelmi kezelési tervdokumentációja, melyeket véleményezés céljából 2012. december 18-án megküldtünk a Vidékfejlesztési Minisztérium Nemzeti Parki és Tájvédelmi Főosztályának.

5.1.2. Natura 2000 fenntartási tervek

Két Natura 2000 terület - nem előírás szerinti formátumú - fenntartási terve pályázatokhoz ("Túzak LIFE") kapcsolódóan már 2010-ben elkészült, ezek a következők: Hortobágy Különleges Madárvédelmi Terület és Bihar Különleges Madárvédelmi Terület. A Jászság Madárvédelmi Terület kezelési terve egy folyamatban lévő LIFE+ pályázat ("Parlagi sas LIFE+") keretében most készül.

A Felső-Tisza Kiemelt Jelentőségű Természetmegőrzési Terület (HUHN20001) bővítése fenntartási terve a 2012. évben elkészült, az érintett társadalmi szervezetekkel, államigazgatási szervekkel, települési önkormányzatokkal, az érintett földrészletek tulajdonosaival és vagyonkezelőivel egyeztetésre került és a tervet a környezet- és természetvédelemért felelős helyettes államtitkár 2012. augusztusában jóváhagyta.

2012-ben a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatalhoz nyolcvanhat Natura 2000 területegységre vonatkozó Natura 2000 fenntartási terv elkészítésére vissza nem térítendő támogatási igényt nyújtottunk be az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból a Natura 2000 területek fenntartási terveinek készítéséhez nyújtandó támogatás igénybevételének részletes szabályairól szóló 43/2012. (V.3.) VM rendelet értelmében.

5.1.3. Világörökség kezelési terv

A világörökségi kezelési tervnek 2014. év végére kell elkészülnie. A világörökségi helyszín jelölési dokumentációjában az szerepel, hogy a világörökségi helyszín körül 200 000 hektár védőövezet kerül lehatárolásra. A Forster Központtal történt előzetes szakmai egyeztetés alapján nem szükséges a világörökségi helyszín kibővítése védőövezettel. Az Országos Településrendezési Tervben a tervezett védőövezetet is tartalmazó tájképvédelmi övezet lehatárolásával biztosítható a világörökségi helyszín megőrzése.

5.2. Élőhely-fenntartás és -kezelés,

5.3. Élőhely-rehabilitáció és

5.4. Fajmegőrzési tevékenységek

- Az élőhely-fenntartási, élőhely-rehabilitációs és a fajmegőrzési tevékenységeket nem célszerű szétválasztani, hiszen egymást kiegészítő, egymásra épülő tevékenységekről van szó, ezért az alábbi felsorolásban mindhárom tevékenységi kör elemei szerepelnek a természetvédelmi tájegységek szerinti bontásban, az összefüggések láthatósága érdekében. Ugyanígy, tájegység bontásban adjuk meg az élőhelyekre, fajokra megállapított összegzéseket, tendenciákat, értékelést.

5.2.1. Az élőhelyeket és fajokat érintő jelentősebb ökológiai állapotváltozások

5.2.1.1. Hortobágy Természetvédelmi Tájegység

Az idei év az elmúlt évhez hasonlóan az elmúlt fél évszázad egyik legszárazabb esztendője volt. Ehhez párosult még az évi középhőmérséklet átlag feletti volta, ami együttesen rendkívüli szárazságot eredményezett, bár a nemzeti park északi és déli területei jelentős eltéréseket mutattak a csapadékösszeg tekintetében.

Növénytanilag ebben az évben sok újdonságról nem lehet beszámolni. A kiscsészű aszat (*Cirsium brachycephalum*) állományai az elmúlt évhez hasonlóan az idei évben is alacsony intenzitással virágoztak.

Zoológiai vonatkozásban is jelentős következményei voltak a száraz időjárásnak. Így például mind az éjjeli, mind a nappali nagylepkék (*Lepidoptera*) egyed- és fajszáma szignifikánsan csökkent, ami elsősorban a vizes élőhelyekhez kötött tápnövény specifikus fajok esetében volt jellemző - például további csökkenés volt tapasztalható a nagy tűzlepke állományainál (*Lycena dispar*). Ugyanakkor viszont a halastavak gátjain élő és emiatt kevésbé csapadék-érzékeny farkasalma állományokon tenyésző farkasalmalepke (*Zerynthia polyxena*) állományai stabilak voltak. A szárazság ellenére számos helyen került elő a sziki ürömbagoly (*Saragossa porosa*).

A kétéltűek állományalakulásán is jelentős mértékben érzékelhető volt a rendkívüli szárazság, ami az egyedszám látszólag nagy visszaeséséhez vezetett.

A 2012. év során jelentős árvíz nem volt. Halpusztulás a saját halászati kezelésünkben lévő víztereken nem volt. Néhány tűzeset fordult elő, melyek közül kiemelendő a szeptember 10-i mátai tűz, melynek során mintegy 200 hektár gyeperdő égett le, felszínre hozva a korábban ezen a területen az időjárási és csapadék viszonyok hatására otthagytott csatornákat, melyeknek eltüntetésé a következő év feladata lesz. Tavasszal a Margitai Órkerület halastavainál volt több alkalommal tűz, melynek során a part menti nádas és gyékényes vegetáció jelentős mértékben károsodott. Szintén tavasszal volt egy komolyabb gyeptűz Tukában.

A tájegység leginkább kutatott része a madárvilág, melyre vonatkozó legfontosabb adatokat az alábbiakban foglaljuk össze.

Kis kárókatona - a Hortobágyi-halastó 4-es és a Derzs- 420-480 pár fészkelte. Őszi gyülekezés során a maximum október 24-én volt, 424 példánnyal.

Üstökösgém - két halastavi gémtelenen becsült fészkelő állománya 90-110 pár között alakult.

Kis kócsag - 90-110 pár fészkelte a Virágoskúti- és a Hortobágyi-halastavon.

Nagy kócsag - 2012-ben 484 pár fészkelte a tájegységben.

Fekete gólya - a tájegységben bizonyított költése 2012-ben nem volt.

Batla - 2011-ben mindösszesen 1-2 pár költött a Hortobágyi-halastó IV-es tavában.

Kanalasgém - 310 pár fészkelte a Hortobágyi-halastó 4-es medencéjében.

Kis lilik - 2012. április 05-én 80 példány volt a maximum a Rókáson. Ősszel: október 11-én 43 példány a Hortobágyi-halastavon.

Vörösnyakú lúd - a november közepi vízimadár szinkron alkalmával összesen 141 példány fordult elő.

Rétisas - az idei évben 9 pár fészkelése vált ismerté a tájegység területén.

Pusztai ölyv - a tájegység északi területein összesen 2 pár költött 2012-ben.

Kerecsensólyom - az idei évben 16 pár fészkelése vált ismerté a tájegység területén, magasfeszültségű oszlopokon, illetve fán lévő műfészkekben.

Kék vércse - 145 pár fészkelése vált ismertté a tájegység területén. Elsősorban a tradicionális, valamint a mesterségesen kialakított telepeken költöttek ebben az évben. Legnagyobb telepe idén is a Magdolnában volt.

Daru - az idei ősszel új rekordként maximum 112.000 madár együttes éjszakázását regisztráltuk. Legjelentősebb éjszakázó helyek Virágoskúton, Elepen és a Kondáson alakultak ki.

Túzok - az idei évben a tájegységben 12 biztos tűzok költés vált ismertté, melyből kilenc fészkelés sikeresen kikelt.

Fattyúszerkő - a fattyúszerkő állományát 200-212 párba becsültük 2012-ben.

Fehérszárnyú szerkő - az idei évben a tájegység területén nem volt ismert fészkelése.

Szalakóta - az idei évben 52 pár szalakóta költött a tájegységben.

Vetési varjú - 16 telepen 5008-5028 pár költött.

5.2.1.2. Nagykunság Természetvédelmi Tájegység

Az időjárás gyakorlatilag a Hortobágy Tájegységénél leírtakkal megegyezett. Jelentős árvíz nem volt az év folyamán. Április elején tűz volt a Német-szigetben, mely során 20 hektár nádas terület égett le. Június közepén tűz keletkezett Ózes északi részén, mely átterjedt Borzas-pusztára is, és összesen 320 hektár gyepterület (benne kisebb mocsarakkal) égett le. Augusztus elején tűz keletkezett a 33-as közút mellett, ami az élénk szélben gyorsan terjedt a Péteri-erdő és a Jusztus-tanya irányába. A gyors beavatkozásnak köszönhetően sem a tanyában sem az erdőben nem keletkezett kár, de mintegy 40 ha gyeppel égett le.

5.2.1.3. Bihar Természetvédelmi Tájegység

A tavalyi aszályos év után az idén is kevés csapadék hullott. Ezzel párhuzamosan az éves középhőmérséklet magasabban alakult a sokéves átlagnál. A rendkívüli szárazság miatt a legtöbb földön fészkelő madárfaj esetében a költések sikeresen alakultak.

Néhány új növényfajt találtunk a természetvédelmi tájegység területén. A Komádi külterületéhez tartozó ún. Csébi-sziget területén a sziki boglárka egy 20 töves állománya került elő. A Kutas-csatorna komádi szakaszán 4 tő fehér tündérrózsát találtunk. Komádi település Ősz-erdő nevű területén 8 tő, Darvason a Nagybozsódi-legelő területén pedig 15 tő kacstalan lednek került elő. A tájegység keleti felén több helyről kerültek elő kisebb állományai a kornistárnicsnak. Újabb területeken került elő a buglyos boglárka (Darvas/Kocsordos, Komádi/Csébi-sziget) és a korcs nőszirm (Darvas/Nagybozsódi-legelő).

Az idei aszályos és meleg időjárásnak köszönhetően tömeges volt a sisakos sáska, de a törös szöcske és fogasfarkú szöcske több példányával is találkoztunk. Új faj a területről a pompás virágbogár, az óriás nünüke és a pannon hólyaghúzó. A skarlábogár jelentős állományai is előkerültek.

Vizes élőhelyekhez kötődő fajok a csapadékhiányos időjárás következtében az idei évben az átlagosnál kevesebb helyen fészkeltek. A tavasz elején a legtöbb szikes tó és vízzel feltöltődő lapos is jó fészkelési lehetőséget biztosított a parti madarak számára (bíbic, piros lábú cankó, nagy goda), bár helyenként a kezdeti revír foglalás utána sikeres költések elmaradtak. A sikeresen kivitelezett KEOP-nak köszönhetően az andaházi és a palocsai területeken is megfelelő vízszintet tudtunk kialakítani a tavaszi hónapokban. Ennek köszönhetően a partimadarak költése is jelentős részben ezeken a területeken volt.

Az elmúlt évben a természetvédelmi tájegység területén 20 helyszínen, mintegy 130 hektárnyi területet érintett tüzeset, jelentős természeti károkozás nem történt.

Egyes, természetvédelmi szempontból jelentősebb fajok állományai a következőképpen alakultak:

Sziki kocsord - Az idei év nagyon jónak bizonyult a sziki kocsord számára. 2012-ben a tájegységben 145 180 tövet számláltunk, 89 különböző helyen. Néhány új, kisebb állománya is előkerült ebben az évben.

Kisfészkes aszat - Az idei év hasonlóan jó volt ennek a fajnak, mint a 2008-as. Összesen 60.739 tövet találtunk 163 helyen.

Gyapjas gyűszűvirág - Az elmúlt évhez képest a gyapjas gyűszűvirágoknak csak kis hányadát számoltuk meg a Biharnagybajomi ún. Feketesziget területen (60 tő).

Kunsági bükköny - A Püspökladányi ún. Mérges területen az idei évben 60 tövet számoltunk.

Nagy szikibagoly - Az elmúlt évhez hasonlóan csak kevés helyen és mennyiségben találtunk rágásnyomokat. A természetvédelmi tájegység területén összesen 17 helyen 70 rágásnyomot találtunk. Kismarja határában Gebei Lóránt és Szél László sikeres nagy szikibagoly csapdázást végzett, ahol összesen 13 példányt fogtak.

Skarlábogár - Darvas - Nagybozsódi-legelő, Komádi - Fűzfás, Herczegföld és Zsáka - Nagy-Nyomás területeken található idősebb nyarasokból kerültek elő kisebb-nagyobb állományai.

Kerecsensólyom - Az idei évben 7 költés vált ismertté a tájegység területén, melyből 6 sikeresen költött, összesen 13 fiókat reptetett.

Kék vércse - Összesen 71 pár költése vált ismertté.

Elsősorban a tradicionális, valamint a mesterségesen kialakított telepeken költöttek ebben az évben. Legnagyobb telepe idén is a Földes melletti Kálló-háti területen volt. Az andaházi élőhely-rekonstrukció melletti mesterséges telepen hét pár kezdett költésbe, de sajnos dolmányos varjak megghiúsították mindegyik fészkelést a telepen. Öröndetes tény azonban, hogy a mezősasi ún. Herczeg-szik területen kialakított mesterséges telepen 5 pár kék vércse költött.

Túzok - Az idei évben négy tűzok fészek és négy csibét vezető tyúk került elő a tájegységben. Az, hogy csibés tyúk ugyan annyi került elő, mint fészek, jelzi, hogy az idei évben rendkívül sikeres volt a tűzokok fészkelése. Ismét bizonyítottuk új helyeken a tűzokköltést. Szinkron számlálások alkalmával max. 101 madarat számláltunk, de a téli (általában legsikeresebb) számlálást az időjárási körülmények nagyban hátráltatták.

Szalakóta - Az idei évben 40 pár szalakóta költött a tájegységben. A fiókaszám átlagosnak volt mondható. *Rétisas*

A darvasi pár az idei évben három fiókat, míg a földesi pár két fiókat röptetett.

Parlagi sas - Az idei évben hat pár parlagi sas kezdett költésbe, de végül három pár költött sikeresen és összesen négy fiókat reptettek.

Vetési varjú - 9 telepen 1.199 pár költött, ami kevesebb, mint az elmúlt években. Zsáka ún. Ezredes területen található erdőfoltban új telepe alakult ki, ahol 18 pár költött.

Ürge - Sajnos az idei évben is csak néhány helyen (Báránd - Csürhe-legelő, Berettyóújfalu - Herpály, Csökmő - Nagy-Szöcsköd, Derecske - Nagy-nyomás, Olcsókúti-legelő, Furta - Csapkés, Sut-kert, Kismarja - Óriás-part, Tépe - Horgas, Mérges, Zsáka - Nagy-Nyomás) találkoztunk ezzel a fajjal.

5.2.1.4. Hajdúság - Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység

Az év már eleve vízhiánnyal indult, majd nyárra igen komoly aszály következett. A lápok vízellátása megszűnt, majd többségük kiszáradt. A védett víztározókon is lecsökkent nyárra a vízszint. A Halápi-tározóban halpusztulás is volt. Idén a szokásos helyeken nem alakultak ki a sirály- és szerkőtelepek. A hosszúpályi Fehértói-tározóban, a Kis-Fehér-tóban, valamint a Halápi-tározóban most is működtek a gémtelpek, de erősen csökkent egyedszámmal és fajszámmal. A Halápi-tározón nem fészkelte a kis kárókatona és a nyári lúd sem.

Idén mindössze egy harisról (*Crex crex*) van adatunk a tájegységben, de azt sem sikerült másodszor fellelni.

Idén 6 pár fekete gólyánál (*Ciconia nigra*) észleltünk sikeres költést. A nagycserei fészkek sajnos sikertelenek voltak. A Monostori-erdő környékén mozgó pár fészket sajnos nem találtuk meg. Újonnan találtuk a Gúti-erdőben levő fészket, az Újlétán megtelepedett pár pedig valószínűleg Bagamérből települt át. A fehér gólyák (*Ciconia ciconia*) költési sikere is elmaradt a tavalyitól.

Idén 13 napot töltöttünk néhány fős csapatban a Gúti-erdő idősebb őshonos fafajú erdőrészeinek bejárásával. Kiderült, hogy igen erős díszes tarkalepke (*Euphydryas maturna*) állománynak ad otthont az erdőtömb. Szarvasbogár (*Lucanus cervus*) is többször szem elé került. Számos, eddig ismeretlen védettnövény-állomány került elő pl. békakontyból (*Listera ovata*), kígyónyelvből (*Ophioglossum vulgatum*), széleslevelű nőszőfűből (*Epipactis helleborine*), kardos madársisakból (*Cephalanthera longifolia*), kétlevelű sarkvirágból (*Platanthera bifolia*), erdei borkóróból (*Thalicttrum aquilegifolium*). Külön érdekesség volt a tölgyespáfrány (*Gymnocarpium dryopteris*) és a díszes vesepáfrány (*Polystichum setiferum*) előkerülése. A túltartott vadállomány mindenütt jelentősen károsítja a Natura 2000 terület jelölő élőhelyeit.

Az újlétai egyhajúvirág (*Bulbocodium vernum*) állományban 518 virágzó példányt találtunk. A nem virágzó állomány persze ennél jóval magasabb, de a tendencia így is aggasztó. Sokat várunk a beindított nagyobb szabású élőhely-kezelési beavatkozásoktól (cserjeirtás, akácok ritkítása, legeltetés, kaszálás).

A magyar nőszőfű (*Iris aphylla subsp. hungarica*) idén nem produkált jelentősebb virágzást. Az állományaiban nincs komoly csökkenés, de helyi visszaesések vannak. A Hármashegy Tölgyesek Natura 2000 területén idén több mint 12 napot dolgoztunk közmunkásokkal az itteni állományrészek invazív növényektől való megszabadításán. E munkát fokozott ütemben folytatni kell, hiszen élőhelyére növekvő nyomást fejt ki az invazív növények. A terület jelölő élőhelyei, az erdőssztyepp tölgyesek rohamosan degradálódnak az akác és kése meggy terjedése miatt.

A szárazság ellenére a kispáfrány aszatot (*Cirsium brachycephalum*) sok helyen és viszonylag nagy számban észleltük a tájegységben.

Az öldöklő aszat (*Cirsium furiens*) állománya jelentősen csökkent a pocsaji Kasza-pusztán, ennek okát nem tudjuk.

Újdonság volt a vidrafű (*Menyanthes trifoliata*) kis állományának előkerülése a Kokadi Daru-lápból.

Célzott *Macrolepidoptera* felmérések is folytak egy közmunkás kivitelezésében. Újabb állományait azonosítottuk a fokozottan védett magyar tavaszi fésűsbagoly (*Dioszeghiana schmidtii*) a Hencidai Csere-erdőben és a Miklós-erdőben.

A nagy szikibagoly (*Gortyna borelii*) több, eddig nem ismert állományát is feltártuk a déli területeken.

A 2012-es évben megtörtént a tájegység eddigi legteljesebb egyenesszárnyú-felmérése. Az ELTE Állatrendszertani Tanszékének adjunktusa, Szövényi Gergely, és szakdolgozója, Fadel Nadin 11 alkalommal járt nálunk mintavétel céljából. Több, eddig a tájegységből ismeretlen faj került elő, ezek közül egy védett: a törös szöcskét (*Gampsocleis glabra*) sikerült kimutatnunk a Jónásrészről, és a létavértesi Nagy-legelőről.

A hód (*Castor fiber*) feltűnését észleltük Hosszúpályi határában, de az állat hamarosan el is tűnt innen.

Sajnos az özönnövények mennyisége rohamosan nő a tájegység területén. Idén már feltűnő volt az alkörmös elöretörése a tölgyesekben is.

Védett területet érintő jelentősebb tüzeset volt a Kis-Konyári-tag elnevezésű Natura 2000 területen. A Fehértói-tározóban szintén volt tüzeset, itt villámcsapás következtében égett kb. 1 ha nádas. A tüzeset a szürkemarha állományt is veszélyeztette. Tél elején a tározó övarka égett. A létavértesi Faluréten két esetben pusztított kisebb tűz. A debreceni a Nagyerdőt kettészelő villanypásztán keletkezett, kb. 300 m-es szakaszt érintő tűz során sem természetvédelmi, sem anyagi kár nem keletkezett.

5.2.1.5. Nyírség - Szatmár - Bereg Természetvédelmi Tájegység

A Bereg-Szatmári síkon a 2012-es év igen száraz volt. Főleg a nyár vége és az ősz volt csapadékszegény. A Bereg É-i részén 539 mm, D-i részén 446 mm hullott, a Szatmárban 465 mm évi csapadék volt mérhető (a sokévi átlag 600-754 mm között alakul).

A rendszeresen végzett felmérések és az egyedi észlelések fontosabb eredményeinek összefoglalása az alábbi.

Geofiton és egyéb védett növények felmérés: Az állományok virágzásának nyomon követése megtörtént az adatokat a biotikai rendszerben rögzítettük.

Fekete gólya: A 2012-ben költésbe kezdett több mint 30 párból mindössze 18 sikeres költést regisztráltunk. Ez évben 27 fiókat jelöltünk meg alumínium-és színes gyűrűvel.

Parlagi sas: A Dombrád külterületén költő pár ez évben 2 fiókat repített. Június 25-én Juhász Tibor gyűrűzte meg őket. Az egyiket azóta Szlovákiából jelentették. A megyében két másik helyen is több alkalommal figyelték meg a fajt. Tuzsér és Tiszavasvári térségében (5-10 km-es körzetben) további két revír körvonalazódik.

Rétisas: A megyében 6 pár kezdett költésbe, 5 pár volt sikeres, ezek összesen 9 fiókat repítettek, ebből 4 fiókat jelöltünk meg alumínium-és színes gyűrűvel. Gulács külterületén: első regisztrált rétisas-költés a Szatmár-Beregi térségben!

Fehér gólya felmérés: 122 településen végeztünk felmérést a megyében.

Haris felmérés: 27 éneklő hím.

Szalakóta felmérés: A korábbi évekről ismert két revírből idén csak a Penyigénél tapasztaltuk jelenlétét.

Gyöngybagoly felmérés: Az ellenőrzött 41 költőhelyből 20-ban volt első költés. A másodköltések ellenőrzése ez évben elmaradt.

Parti fecske és jégmadár felmérés: A Tisza Tiszabecs-Vásárosnamény és a Szamos Csenger-Vásárosnamény közötti szakaszán.

Hamvas rétihéja felmérés: nem volt tudomásunk konkrét fészkeléséről, de a megfigyelési adatok alapján 2-3 pár költése valószínűsíthető volt.

Darázsölyv: A fehérgyarmati Birhó-erdőben sikeresen költött egy pár.

Sápadt szemeslepke felmérés: összesen 16 helyen sikerült igazolni a jelenlétét a Szatmár-Beregben.

Tiszavirág: közepesen erős rajzás, csúcspontja június 29.

5.2.1.6. Jászság - Közép-Tisza Természetvédelmi Tájegység

Az elmúlt két év során, de 2012-re fokozódóan az időjárás szélsőségesen aszályos volt. Az átlagos hőmérséklet főleg a nyár derekán meghaladta a korábbi években jegyzett átlagos értékeket, a csapadék mennyisége viszont igen alacsony volt a május 1 - szeptember 1. közötti időszakban (129,5 mm), ami még a szintén nagyon száraz 2009-ben mért értéknek (157 mm) is jóval alatta marad. Az átlagostól jóval elmaradó éves csapadékmennyiség (379 mm) közel fele az őszi téli hónapokban hullott. A korábbi száraz évekre jellemzően a csapadékos napokon lehullott mennyiség általában elenyésző volt. Az egymást követő napok során mért csapadékmennyiség 2012-ben soha nem érte el a 30 mm-t, de a tenyészidőszak alatt leginkább jóval 10 mm alatt volt. Rendszeresen fordult elő, még az egyébként csapadékos május-júniusi időszakban is, hogy több napos esőszítálás eredményeként csupán 1-2 mm-t mertünk. A kora tavasz időjárása az előző két-három évhez hasonlóan meglehetősen hideg volt, és a tenyészidőszak az általában megszokotthoz képes kb. egy hetet késett. Tartós felmelegedést csak március végén regisztráltunk. A nyár igen száraz volt és az átlagosnál forróbb. Mindemellett az éves átlaghőmérséklet elmaradt az igen forró 2007-2009 közötti időszakban feljegyzettekől, és a maximum hőmérsékletek átlaga sem volt feltűnően magas.

Tekintettel arra, hogy a természetvédelmi oltalom (országos védett és NATURA 2000) alatt álló területek majdnem kizárólag a folyók (Tisza és Zagyva) hullámtérben találhatóak, azokra a vízállás, de főleg a nagyobb áradások döntő hatással vannak. Már 2011-ben teljesen elmaradtak az áradások. A folyók nem léptek ki a medrükből s így a hullámtéri vizes élőhelyek vízutánpótlására sem került sor. Már a nyár első felére a kubikok és az egyéb egyéb vízállások teljesen kiszáradtak. A szentély holtágak vize is kritikusan alacsonyra süllyedt, majd a nyár végére a Szórói-Holt-Tisza teljesen ki is száradt. A szélsőséges aszály az egyébként szinte mindig nedves hullámtéri területeken is egyre fokozódóan kifejtette hatását. A későn virágzó védett növények (kornistárnics, tiszaparti margitvirág) alig jelentek meg, de tavasszal főleg a vízoldali töltéslábak mentén tömeges nyári tözike virágzása sem volt látványos. A hullámtéri tisztásokra és töltéslábakra jellemző tiszaparti margitvirág már 2009-től kezdett visszahúzódni, amit a 2010-es nyári, hosszan tartó árvíz tovább súlyosbított. Az elmaradt áradások miatti vízhiány következményeit a mind alacsonyabb talajvízszint tovább erősítette. Az örkerületben ismert értékes, inkább a mentett ártérre jellemző növények állományai, mint a fátyolos nőszirmos és a macskahere egészen visszahúzódtak. Az csapadékhiány és a nyári hőség kedvezőtlen hatásait a (vízügyes) közmunkaprogram keretében végzett sokszor okatlan, és kifejezetten természetkárosító növényzetirtás még inkább felerősítette. A késő őszi és téli hónapok időjárása, az előző évhez képest hidegebb volt. A február igen hideg volt, a tavasz késett és már december elején tartós, kemény fagyokat jegyeztünk fel. Jelentékeny mennyiségű hó is februárban hullott, de rövid életű, vékony hótakaró már decemberben is több alkalommal kialakult. Az egymást követő napok alatt lehullott hó mennyiség február első dekádja során közelítette meg a 30 cm-t. A holtágakon februárban alakult ki vastag és tartós jégtakaró, és ebben az időben a folyók is befagytak.

Általánosságban elmondható, hogy az év folyamán a természeti területek állapotára legnagyobb hatással a csapadékhiány, a forró nyár és a száraz viszonylag kemény tél, továbbá az áradások elmaradása voltak. A száraz időjárás és a folyók tartósan igen alacsony vízállása általánosan véve az átlagosnál jóval vízhiányosabb évet eredményezett, számos szélsőséges hőmérsékleti értékkel.

Egyenlőre nem tapasztaltuk egyes ízeltlábú fajoknak az időjárási szélsőségek nyomán korábban bekövetkezett gradációját. Ilyen volt a korábbi években például bizonyos sáskafajok erős elszaporodása, a selymes futóbogár, a gypjaslepke, a tűzfarkú lepke, bizonyos aknázómolyok gradációja, továbbá a 2009-ben új fajként megjelent és tömegessé vált harlekin katicabogár, majd 2011-ben a levéllábú poloska.

A természetvédelmi tájegységben nagyobb jelentőségű havária eseménynek tekinthető a tiszabői hullámtéri szakaszon történt tűz eset, melynek során kis szakaszon a kubikerdő is károsodott.

Szintén havária jellegű a mentett ártéren a csatornák, árkok, kiszáradt vízállások és gyepek nagy területeket érintő leégése. Ez utóbbi különösen Tiszasüly-Besenyszög térségében érintett nagy egybefüggő területeket a költési időszak kezdetén is, sőt egy-két esetben május folyamán.

A tájegység természeti értékeire vonatkozó legfontosabb adatokat az alábbiakban foglaljuk össze:

Volgamenti hérics (Adonis vologensis) - Kengyel és Tiszatenyő határmezsgyéjében 2+28 tő került elő. Az állomány megóvása érdekében megkezdődtek a konkrét természetvédelmi lépések.

Fekete kökörccsin (Pulsatilla pratensis subsp. nigricans) - Az állomány a tavalyihoz képest növekedett és már nem csak az ismert termőhelyen, hanem a prizmán kívül a fenyves határában is előkerült. Jelenlegi ismert állománya: 100-120 tő. Az állomány védelmének érdekében a tulajdonossal egyeztetés történt.

A nyílt homokpuszta gyepeken a további védett növényfajok vannak jelen, állományuk stabil: homoki imola (*Centaurea arenaria subsp. tauscheri*), homoki árvalányhaj (*Stipa borysthénica*), kései szegfű (*Dianthus serotinus*). Az ismert nyílt homokpuszta gyepek jelenleg semmilyen védeltséget nem élveznek a hosszú távú megőrzésüket védetté nyilvánítással és természetvédelmi kezelésbe vonással lehetne biztosítani.

Vörösbarna nőszőfű (Epipactis atrorubens) - A Jászberény Újerdő és Portelek közötti idősebb erdei fenyő és akác elegyes telepített hazai és nemes nyaras erdőrészekben több százas töves állománya található.

Tarka nőszirm (Iris variegata) - A jászfelsőszentgyörgyi megyehatárnál az út és a szántó közötti 2 m széles mezsgyében kb. 6 m hosszán található állományban is kevés egyed virágzása volt megfigyelhető.

Törpe mandula (Amygdalus nana) - Újszász határában az út mentét érintő cserje irtásnak köszönhetően folyamatosan terjeszkedik, emellett a pusztamonostori öreg temető erdőszegélyét végig törpe mandula állomány kíséri. Lassú terjeszkedése figyelhető meg többi állományában is, Tiszatenyőnél, Kétpó-Csugarnál, Mezőhéknel, Turkevénél, illetve Tiszaföldvárnál egy új állomány került elő.

Ligeti csillagvirág (Scilla vindobonensis) - Az alattyáni Berki erdőben hatalmas mennyiségben virágzott 2012-ben is. A rét mögötti telepített tölgyesben az állomány terjeszkedése tapasztalható. A becsült állomány 160000 tő. (200 tő/nm)

Kisfészű aszat (Cirsium brachycephalum) - Virágzását az ismert termőhelyeken 2012-ben sem tapasztaltuk, de a tőlevelek alapján az állomány 3-5000 tőre becsülhető. A terület jelenleg semmilyen védeltséget nem élvez, így az állomány megóvása különös odafigyelést igényel.

Tavaszi hérics (Adonis vernalis) - Jászberény és Jászágó közigazgatási határán húzódó mezsgyéjén 62 töves állománya található. A területen két tő erdélyi hérics (*Adonis x hybrida*) került elő. A héricsek határozását genetikai vizsgálat támasztja alá. Jelenleg ez a növény egyetlen magyarországi ismert termőhelye. A mezsgye állami tulajdonban van, védelme érdekében természetvédelmi vagyongazdálkodásba vonásának kezdeményezése szükséges.

Kálmos (Acorus calamus) - A már ismert Tápió menti állomány mellett további állományok kerültek elő a Zagyva jászfelsőszentgyörgyi árterén, a Zagyva jászberényi-hatvani híd, illetve a jásztelki 32-es híd lábánál.

Epergyöngyike (Muscari botryoides) - A jászfelsőszentgyörgyi öregerdőn az idei évben tömeges virágzása volt tapasztalható. Becslés alapján kb. 5000 tő.

Csipkés gyöngyvesző (Spirea crenata) - A 100/2012 (IX.28.) VM. rendelet alapján védett faj lett, melynek két feltehetően vad egyede megtalálható a Pusztamonostori öreg temetőben.

- A jászsági tölgyesek orchideái - virágzási intenzitásuk évenként változik, de állományuk stabil: fehér madársisak (*Cephalanthera damasonium*), kardos madársisak (*Cephalanthera longifolia*), kislevelű nőszőfű (*Epipactis microphylla*), széleslevelű nőszőfű (*Epipactis helleborine*), békakonty (*Listera ovata*) - két ismert termőhelyen,
- Sziki kocsord** (*Peucedanum officinale*) - A Jászság területén 5 különböző nagyobb állománya ismert. Borsóhalmán, Alattyáni Berki erdőben, Jászdózsán a Tarna mentén, illetve Jászberény külterületén 2 helyen. Emellett szorványosan Jászboldogháza-Újszász térségében.
- Tompa folyamkagyló** (*Unio crassus*) - A Tisza tartósan igen alacsony vízállás is hozzájárult ahhoz hogy a faj állományairól tisztább képet alkossunk. A Közép-Tisza számos pontján figyeltük meg erős és stabilnak tűnő állományait, néhány helyen a festőkagylóval (*U. pictorum*) keverten. Veszélyeztetető tényezőként jelentkezett a strandolók és a horgászok részéről folyó gyűjtés.
- Tiszavirág** (*Palingenia longicauda*) - Az utóbbi évek leglátványosabb és leghosszabb ideig tartó kérészrajzását tapasztaltuk a Közép-Tiszán. A rajzás idején a faj viselkedésére vonatkozóan olyan szokatlan jelenséget is megfigyeltünk, mint pl. a repülés délutáni, nem pedig koraesti vagy esti kezdete, továbbá hogy a megtermékenyített nőtények az ún. kompenzációs repülés végén azonnal elmerülnek a víz alá és a peterakás a fenéken történik, esetleg nem is következik be, hanem a lávák az elpusztult nőtény egyed testén belül kelnek ki.
- Sárgás szitakötő** (*Gomphus flavipes*) - Számos alkalommal sikerült megfigyelni a tiszavirágzás idején, továbbá a folyóparton nagy számban kerültek elő levedlett lárvabőrök.
- Farkasalma lepke** (*Zerynthia polyxena*) - Nagyobb rajzást nem figyeltünk meg, de a faj jelen volt és főleg a Szolnok feletti árvízvédelmi töltéseken jelentkezett.
- Nagy tűzlepke** (*Lycaena dispar*) - A korábbi évekhez képest jóval ritkább volt.
- Kis fehérsávós lepke** (*Neptis sappho*) - Dobánál figyeltük meg, mint a tájegységre új, korábban fel nem jegyzett védett lepkefajt.
- Nagy sziki bagolylepke** (*Gortyna borelii*) - A rákóczipfalvai sziki kocsord állományban a megtámadott tövek alapján becsült állománysűrűsége viszonylag nagy (20-25 %) volt ugyan, de a tápnövény állomány jelentősen csökkent. Besenyszögnél ebben az évben sem találtunk egyetlen növényen se a faj jelenlétére utaló nyomokat, és tápnövény állomány továbbra is leromlott állapotban van.
- Skárlátbogár** (*Cucujus cinnabarinus*) - A korábbi évekhez képest, amikor lárváival és olykor kifejlett egyedekkel szinte minden alkalmas élőhelyen találkoztunk a Zagyva és a Tisza mentén, feltehetően a szárazság következtében jelentősen csökkent a megtalált lárvák száma. Imágóval pedig csak 1-2 alkalommal találkoztunk.
- A védett hólyaghúzó félek (pannon hólyaghúzó (*Mylabris pannonica*), pompás nünüke (*Meloe variegatus*), díszes nünüke (*Meloe decorus*) és óriásnünüke (*Meloe cicatricosus*)) - A díszes nünüke főleg azokon az árvízvédelmi töltéseken jelentkezett szinte gradációszerűen, amelyeknél még nincs kő- vagy sóderréteg szétterítve a gátkoronán. Fokorúpuszta és Óballa környékén különösen gyakori volt. A többi hólyaghúzófaj az előző évekhez képest jóval ritkább volt vagy nem is került elő.
- Bütykös hattyú** (*Cygnus olor*) - A Cserkei-fertőn 1 pár, a Csukás-fertőn 1 pár, Kengyeli halastavakon 2 pár, a Mámai-Holt-Tiszán 5 pár, a Cibakházi-Holt-Tiszán 1 pár, az öcsödi Báboczkai halastavaknál 1 pár fészkel.
- Kárókatona** (*Phalacrocorax carbo*) - A csongrádi gémtelenen 88 pár fészkel. A Tisza folyó Kisköre-Csongrád közötti szakaszán nincs más fészkelőhelye a fajnak.
- Kis kárókatona** (*Phalacrocorax pygmeus*) - Alattyán határában a rekultivált szeméttelenen ismert vegyes gémtelenen 2012-ben nem költött. A Kenderes melletti Sós-kúti-halastavakon vegyes gémtelenben 38 pár költött.
- Kanalgém** (*Platalea leucorodia*) - Alattyán határában a rekultivált szeméttelenen ismert vegyes gémtelenen 1 pár sikertelenül fészkel. A Kenderes melletti Sós-kúti-halastavakon vegyes gémtelenben 6 pár költött.

- Nagy kócsag (*Egretta alba*)** - A Cserkei-fertőn 10 pár, a Csukás-fertőn 6 pár, a Csépai-fertőn 85 pár fészkelését regisztráltuk. A védett területeken kívül a Cibakházi-Holt-Tiszán 55 pár, a Kékes-laposon 31 pár fészkelte. A Kenderes melletti Sós-kúti-halastavakon 108 pár költött. A fióka szám és a költési siker jócskán alulmaradt a korábbi évhez képest, így 2012-ben jóval kevesebb példányt sikerült meggyűrűznünk. A színes gyűrűvel jelölt egyedek közül Portugáliából, Franciaországból és Németországból jeleztek megkerülést a hazai észleléseken túl.
- Kis kócsag (*Egretta garzetta*)** - Alattyán határában a rekultivált szeméttelen ismert vegyes gémtelepen 8 pár költött. A Kenderes melletti Sós-kúti-halastavakon vegyes gémtelepben 6 pár költött.
- Bakcsó (*Nycticorax nycticorax*)** - Alattyán határában a rekultivált szeméttelen ismert vegyes gémtelepen 50 pár fészkelte.
- A kisújszállási téglagyár mellett idén 25 pár költött, a Sós-kúti-halastavakon vegyes gémtelepben 80 pár költött.
- Üstökös gém (*Ardea ralloides*)** - Alattyán határában a rekultivált szeméttelen ismert vegyes gémtelepen 1 pár fészkelte. A Kenderes melletti Sós-kúti-halastavakon vegyes gémtelepben 4 pár költött.
- Vörös gém (*Ardea purpurea*)** - A Kenderes melletti Sós-kúti-halastavakon vegyes gémtelepben 10 pár költött.
- Szürke gém (*Ardea cinerea*)** - A Közép-Tiszai - Tájvédelmi Körzetben a pélyi madárrezervátumban 97 pár, az óballai fokozottan védett területen 58 pár, a csongrádi gémtelepen 54 pár költött. Az idei év tavaszán került elő a jászteleki Pusztamizsei erdőben egy 2011. évi, 50 fészket számláló szürke gém (*Ardea cinerea*) telep, ahol idén 4 pár kezdett költésbe. A Kenderes melletti Sós-kúti-halastavakon vegyes gémtelepben 4 pár költött.
- Fekete gólya (*Ciconia nigra*)** - A tájegység területén a 2012. évben 10 pár kezdett biztosan költésbe, további 6 revírben a fészkek pontos helye ismeretlen. Az ismert aktív fészkekben 3 pár sikeresen költött a Nagy-kunság tájegységben Kisújszálláson és Kenderesen, 6 pár fészkelése meghiúsult, 1 pár pedig költésbe kezdett, de költési eredményéről nincs pontos adatunk. A sikeres fészkek aljából összesen 6 fiatal repült ki, melyek mindegyike meg lett gyűrűzve.
- Parlagi sas (*Aquila heliaca*)** - Az idei évben 37 pár költött a tájegységben, további 6 revírben költésről nincs tudomásunk. A 27 sikeres pár összesen 54 fiatal repített, melyek közül 43 madár lett gyűrűzve, 9 pedig műholdas jeladóval is el lett látva. A fennmaradó 10 pár költése meghiúsult. A gyűrűzések alkalmával 3 fiókat elpusztulva találtunk, 1 fióka pedig a fészkek alatt legyengülve került meg, mely később a Fővárosi Állat- és Növénykertbe került izomsorvadásos tünetekkel. További egy fióka a gyűrűzést követően a fészkek leborulásának következtében pusztult el.
- Rétisas (*Haliaeetus albicilla*)** - 2012-ben 16 költés és további 8 revír volt ismert a tájegység területén. 12 pár sikeresen nevelt fiókákat, 4 költés meghiúsult. Az ismert fészkek aljából összesen 23 fiatal repült ki, ezek közül 17 lett meggyűrűzve. Augusztusban Törökszentmiklós térségében egy fiatal madár került kézre, melynek szárnytollai és farka elektromos áramütés következtében megégették.
- Kék vércse (*Falco tinnunculus*)** - A Jászberény Legelő erdei telepen 6 pár költése volt ismert, melyek fészkeiben összesen 21 tojást számláltunk, fiókás kori ellenőrzések idő hiányában elmaradtak. A Zagyva telepen, 20 pár kezdett költésbe, 14 sikeres fészkek aljából 42 fiatal repült ki. A környékben nem tudunk szoliter párokról. A jászboldogházi telepen 22 pár kezdett költésbe, melyek közül 14 fészkek aljából 39 fiatal repült ki biztosan, 8 esetben pedig a kirepülés időpontja miatt pontos fiókaszámot nem ismerünk. A jászboldogházi szoliter régió becslés alapján 6-8 párra tehető, tehát összesen a jászországban 55-57 pár kékvércse kezdett költésbe. Túrkevény mesterséges költőládában a Pásztói-legelő Natura 2000 területen 5 pár kezdett költésbe, de a fészkek aljából predáció miatt tönkrementek.
- Túzok (*Otis tarda*)** - Elsősorban Túrkeve illetve Mezőtúr térsége tekinthető a Tájegységen belül a faj élőhelyének. A túrkevei telető állomány 80-110 pld között mozgott, a fészkelők számra 1-3 párra tehető.

Szalakóta (Coracias garrulus) - A 84 ellenőrzött odúból 45-ben költött szalakóta. A 41 sikeres fészekaljából 111 fióka repült ki biztosan, 5 esetben pedig a fiókák pontos számát nem tudjuk, mert az ellenőrzés a kirepülésük után történt.

Eurázsiai hód (Castor fiber) - A tájegység területén a Zagyván és a Tiszán valamint holtágain stabil hódállomány található, a becsült állomány 12-14 család illetve további 6-8 magányos egyed.

5.2.2. Élőhely-fenntartási, -kezelési és fajmegőrzési tevékenységek ismertetése

5.2.2.1. Hortobágy Természetvédelmi Tájegység

A) A természetvédelmi tájegységben megvalósult vagy folyamatban lévő természetvédelmi célú fejlesztések és programok

- Januártól március közepéig a tűzok telelőhelyeket, március közepétől május végéig a tűzok dürgő-, illetve költőhelyeket, május elejétől július elejéig a tűzok potenciális költőhelyeit, szeptembertől decemberig a potenciális és tradicionális tűzok telelőhelyeket folyamatosan mértük fel a természetvédelmi tájegység területén.
- A Hortobágyi Vonuláskutató Állomás ugyan csökkentett intenzitással, de üzemszerűen működött.
- Befejeződött a halastói KEOP-pályázat kivitelezése, elkészült a VII-es és VIII-as, illetve az I-es és II-es tavak felújítása.
- A HHG Zrt. átadta a Polgári Halastó négy medencéjén megvalósított természetvédelmi célzatú pályázati beruházását
- Megtörtént a rizsgát és csatorna megszüntetést magába foglaló KEOP-pályázat utómunkájaként az érintett nyomvonalakon a szárazítás, mely elsősorban az észak-hortobágyi területeket foglalta magába: Bagota, Cigány-hát, Kecskés, Cserepes, Rosszfalasi-tábla, Darassa, Kisszeg, Hort, Daru-Karinkó, illetve kisebb részben a Hortobágy középső, illetve déli területein is volt munkavégzés: Szettyénes, Ökörföld, Borzas.
- Megtörtént a mátai rizsrendszerek DK-i részeinek felszámolása.
- A Hortobágy Természetvédelmi Egyesület vállálásában folytatódott a szikes tavak rekonstrukcióját célul kitűző LIFE+ pályázat megvalósítása a Nagy-sziken, a nem védett Kerek-fenek nevű területen és a Magdolna-pusztában.
- Halastó fészkelő szigeteinek kaszálása egész nyáron folyt.
- A kék vércse védelem részeként megtörtént a mesterséges fészektelepek költőládáinak felújítása.
- Az E-ON által végzett vezeték-felújítások kapcsán folyamatosan ellenőriztük és számon kértük a gólyafészkek engedélynek megfelelő áthelyezését.
- Folyamatosan végeztük a szinkronszámlálásokat (rétisas, daru, kék vércse, tűzok), fészekszámlálásokat és a madártani monitoring-vizsgálatot.
- Megtörtént a gémtelpek repülőgépről történő felmérése.
- Elvégeztük a fehér gólya fészkelő állományának felmérést a nyár folyamán, illetve adatbázist készítettünk a problémás fészkekről és a veszélyes közép feszültségű oszlopokról, melyet az áramszolgáltatónak eljuttattunk. Felügyeltük a fészkelőhelyeken a hálózati munkavégzést (Egyek, Tiszacsege, Újszentmargita, Tiszagyulaháza)
- Megépült a kétéltű védelmi kerítés a 33-as országos főút mentén, mely sajnos számos szakmai hibára hívja fel a figyelmet, továbbá már most látszik, hogy fenntartása óriási feladatot jelent majd az igazgatóságnak.

- Eltűntek végre a Szettyénesi állattartó telep leégett és összedőlt épületei, miután az igazgatóság sikeresen megvásárolta az ingatlant.
- A HHG Zrt. által vagyongezelt halastavakon megszűnt a gázagyúzás.
- Ragadozómadár védelmi tevékenységünk során rétisas számára etetőhelyeket tartottunk fenn a tél folyamán, valamint színes gyűrűs jelölését végeztük a fajnak.
- Tájrekonstrukciós céllal lakossági favágást végeztettünk.
- A tájegységben Balmazújváros, Tiszacsege, Újszentmargita, Hortobágy külterületén végezték a HNPI vagyongezelésében lévő védett gyepen a keskenylevelű ezüstfa, amerikai kőris, és kismértékben akác irtását. A „rizsgát” KEOP nyomvonalába eső fás vegetációt is megszüntettük, melyet az Igazgatóság értékesített.
- A közmunkások az év jelentős részében mechanikai és vegyszeres módszerrel irtották az adventív növényeket - elsősorban Tiszacsege és Újszentmargita külterületén, illetve kisebb részt Hortobágy, Balmazújváros és a szomszédos tájegységben Püspökladány és Nagyvíván területén
- 55 hektár területen megtörtént a gyalogakác szárazúzása a Nagy-Kácsában, Ároktőn.

B) A természetvédelmi tájegységben megghiúsult fejlesztések és vélhető okai:

- Nem vezetett tökéletes eredményre a Kadarcsalji két amerikai kőrises folt legeltetéssel történő visszaszorítása, mivel a jószágot két hét után elvitték a területről. Egyeztetés alapján az Igazgatóság 2013-ban erdészeti módszerekkel kívánja felszámolni a kialakult állapotokat.
- Újabb erőket kell mozgósítani tavasszal az ökörföldi levágott amerikai kőrises erdő sarjadásának megakadályozására. A gulya ugyan legelte, tiporta, de az eredményeken még javítanunk szükséges.
- További saját vagyongezelésünkben lévő csatornák megszüntetése szükséges számos helyen, pl. a Nagy-Álomzugban.
- Folytatni kell a 33-as főút mentén az adventív növényzet visszaszorítását és rá kell bírni a Nonprofit Kft-t, hogy a használatában lévő területeken ezt a munkát haladéktalanul kezdje meg.
- Továbbra is megoldatlan a fényszennyezés hatása több helyen, kiemelten például a Fényes- és a Gyökérvéki-halastavak telelőin.
- Nem valósítottuk meg a Bivalyos-tóban a villanypásztor-rendszer kibővítését, s ezáltal a lábon álló nádasok kilegeltetését. Ennek az év végén pénzügyi okai voltak, de 2013-ban a feladatot mindenképpen el fogjuk végezni.
- Nem sikerült pályázati forrást találni a kónyai-öblözet rizsgátakkal szabdaltsági területének helyreállítására.
- Kungyörgy-puszta területén a nádasok visszaszorítása legelő állatok hiányában nem történt meg.
- A Nonprofit Kft. által használt területek jelentős részén a legeltetés mértékének a szintje továbbra is elégtelen.

5.2.2.2. Nagykunság Természetvédelmi Tájegység

A) A természetvédelmi tájegységben megvalósult vagy folyamatban lévő természetvédelmi célú fejlesztések és programok

- Egész évben kiemelt figyelmet fordítottunk a tűzok táplálkozó, fészkelő, dűrgő helyek felmérésére, megfigyelésére, védelmére.
- A fehérgólya fészkelő állomány felmérését a nyár folyamán elvégeztük, a problémás fészkelő helyekről a problématerkép elkészítése folyamatban van.

- Rendszeresen részt vettünk a szinkron számlálásokban (túzok, sas, kékvércse, erdei fülesbagoly).
- Részt veszünk a madártani monitoring felmérésekben összesen 5 mintaterülettel (MMM,VVM, RTM).
- A Német-szigetben lévő szivattyúállás elektromos berendezéseit megjavítottuk. Ezt követően szeptember 19-25-ig árasztás történt, mely során 80 000 köbméter víz került Sándorok, és Német-sziget területére. A sekély vizű árasztáson kisebb daru (64-122 pld) éjszakázás volt.
- Októberben a KÖTIVIZIG a Hortobágy folyó menti nemesnyár fasort letermeltette, így Ágota-puszta felé is kedvező tájkép alakult ki.
- A Német-szigetben és az Egyek-pusztakócsi mocsarak területén KEOP pályázati forrásból, decemberben elkezdődött az elektromos légvezeték földkábelrel történő kiváltásához a földmunka. Az földkábel részére az árok kiásása megtörtént, az elektromos vezeték fektetésére, és a légvezeték eltávolítására 2013-ban kerül sor.
- KEOP pályázati forrásból Ózesen, a Villongó területén és az Ágotai örkerületben a területen lévő csatornák, és árkok júliusban be lettek temetve, és a beton műtárgyak elszállításra kerültek. A betemetett nyomvonalak fűmaggal történő bevetése az ősz folyamán szintén megtörtént. A vállalkozó jó minőségben végezte el a földmunkát.
- A Kunmadarasi-puszta délnyugati részén, a Német-éri csatorna gátja mellett, egy megfigyelőt építettünk, mely létesítmény a Berekfürdőről induló „túzok” kerékpáros túraútvonalhoz kapcsolódik.
- A Szajol-Püspökladány vasúti kivitelezési munkák előtt apavári szakaszon talált korcs nöszirmok (20 tő) a Hortobágy folyó hullámterébe lett áttelepítve. Az Ágota-pusztai örkerület déli részét képező vasútvonal mentén az átereszek(4 db) és vasúti átjárók (2 db) átépítése történt, valamint az Apavári-híd felújítási munkáit is elvégezték.
- Szeptember közepén Belső Ri-zugban és a Kerülő-ér mentén a gyepterületen lévő amerikai kőrisek, olajfák, akácok fásításból fakitermelését elvégezték. Az itt lévő tamariskákat cserjeirtás keretében az év végéig végezték. A fák és cserjék kivágása után ottmaradt gallyakat a Hamvas-Sárréti Vízgazdálkodási Társulat aprítógépei kezdték el felaprítani.
- Elkezdődött a Feketerét mocsár rekonstrukciója és a Górési madár repatriáló telep felújítása(KEOP-3.1.2/2F/09-11-2011-0009 Természetvédelmi fejlesztések a Hortobágyi Nemzeti Park Egyek-Pusztakócsi mocsarak területén) A Feketerétben a meglévő nyíltvizés területet mintegy 9 ha-ra bővítették és a halállomány átteleltetése szempontjából fontos veremelő helyeket alakítottak ki. A régi betekintő épületét teljesen felújították, míg a két régi dongautat elbontották. A Feketerét feltöltő csatornáját és csónakútját megkötötték, és ezek mellett, új korszerű tanösvényt alakítanak ki.
- A pályázat keretében a Nyíregyházi-halom, a Filagória-halom, a Meggyes-halom, a Poros-állás halom és a Kosárhát cserje irtása és visszagyepesítése megtörtént az ősszel.
- A kisebb mocsarak (Meggyes lapos, Jusztus, Bögő, Csattag, Hagymás) feltöltését szolgáló csatorna kotrását szintén elvégezték a kiinduló pontjától a Meggyes lapos zsilipjéig, mintegy 5 km. hosszan.
- A Górési madártelepen új, korszerű bemutató és tartó épületeket kezdtek el építeni, az épületek átadása 2013-ban lesz.

B) A természetvédelmi tájegységben meghiúsult fejlesztések és vélhető okai

- A Lapos szeg és a Peres területén található összesen 5 darab használaton kívüli gázkút eltüntetése tájképi szempontból kívánatos lenne.

5.2.2.3. Bihar Természetvédelmi Tájegység

A) A természetvédelmi tájegységben megvalósult vagy folyamatban lévő természetvédelmi célú fejlesztések és programok:

- Április 4-én az andaházi és a palocsai élőhely-rekonstrukción elkezdődött az árasztás. Az andaházi területen április 9-én elzártuk a zsilipet, a palocsai területen pedig 18-án történt a zsilip elzárása. A természetvédelmi célú árasztás és vízszint/műtárgy ellenőrzés rendszeres és folyamatos volt. Szeptember 17-én elkezdtek az andaházi vizes-élőhely árasztását, és október 5-én fejeztük be. Kevesebb, mint három hét alatt összesen kb. 97 000 m³ vizet juttattunk a területre.
- Augusztus hónap folyamán a rizsgátas KEOP tetétleni tájrehabilitációjának csatorna elsimítási és helyreállítási munkáit elvégezte a kivitelező.
- Andaházán a villanypásztor karbantartási munkáit a közmunkások segítségével elvégeztük. Novemberben további területet kerítettünk körbe villanypásztorral, ami majdnem 30 hektáros bővülést jelentett.
- Atanösvény állapota helyenként tovább romlott, viszont a nagy magaslesnek a festési munkálatait a közmunkaprogram keretén belül megoldottuk.
- Márciusban 18 darab zárt kék vércse ládát helyeztünk ki. Április 4-én a furtai ún. Csipkés területen lévő mesterséges kék vércse-telepen 24 darab költőládát szedtünk le és szállítottuk a Csapó-tanyára. Április 16-án 5 darab kék vércse költőláda kihelyezése a csökmői ún. Szik-nád területen.
- Április 27-én Nagyrábén egy gyöngybagoly költőládát helyeztünk ki.
- Április 18-án 3 darab szalakóta költőodút helyeztünk ki Derecske és Tépe külterületén. Április 27-én Bihardancsháza, Báránd, Püspökladány külterületén további három odút helyeztünk ki.
- Januártól március közepéig a tűzok telelőhelyeket, március közepétől május végéig a tűzok dürgő-, illetve költőhelyeket, május elejétől július elejéig a tűzok potenciális költőhelyeit, szeptembertől decemberig a potenciális és tradicionális tűzok telelőhelyeket folyamatosan mértük fel a természetvédelmi tájegység területén. Májusban 30 hektár lucernát, júniusban 230 hektár gyepet húztunk le, ezeken a területeken tűzokfészek nem került elő a lehúzás során. Decemberben kifizettük a gazdálkodóknak, az általuk talált tűzokfészek (3 darab) díjait.
- A fehér gólya fészkelő állományának felmérést a nyár folyamán elvégeztük 43 településen. Március 12-én és 13-án üres gólyafészek tartók áthelyezése lakott, tartó nélküli fészek alá, valamint fészek könnyítések: 1 db Berekböszörmény, 5 db Biharkeresztes, 1 db Hajdúszovát, 1 db Nagykereki. Április 3-án Komádiban tartottunk helyszíni ellenőrzést a lekerült gólyafészektartókkal kapcsolatban. Április 10-én fehér gólya fészek leszedésével kapcsolatos egyeztetés Berettyóújfaluban a Dózsa György u. 49. sz. ingatlan tulajdonosával. Derecskén a Szabó Pál utcán lévő gólyák fészkelésének zavarásával kapcsolatban helyszíni szemlét tartottunk. Május 17-én fehér gólya fészek tartószerkezet kihelyezésében való közreműködés az E-On szakembereivel Nagykerekiben a Jókai utca 46. előtti villanyoszlopon. Június 7-én fehér gólya fióka fészekbe való visszahelyezési kísérlet (sikertelen) Csökmön. Kabán a Mácsai utca gólyafészkekben lévő fióka állítólagos etetési problémája folyamatos volt végig a hónapban. November 16-án Komádiban a Környezetvédelmi Természetvédelmi és Vízügyi Felügyelőség 8693/2/2012 ikt.sz-ú határozata alapján Tóth Ferenc polgármesterrel közösen megnéztük a Fő úton kihelyezett új oszlopokat a gólyák fészkelése kapcsán, melyről jegyzőkönyv készült.

- A tájegységben Berettyóújfalu, Derecske és Furta külterületén végezték a HNPI vagyonkezelésében lévő védett gyepen a keskenylevelű ezüstfa irtását.
- Az elvégzett sas szinkron számlálás időpontja: január 14.
- Az elvégzett tűzok szinkron számlálások időpontjai: január 17., március 29., április 5.
- Az elvégzett erdei fülesbagoly szinkron számlálások időpontjai: január 13., február 17., december 13.
- Az elvégzett kék vércse szinkron számlálások időpontjai: augusztus 15., 22., 29., szeptember 5., 12., 27., október 3., 10.

B) A természetvédelmi tájegységben meghiúsult fejlesztések és vélhető okai:

- A Palocsa-tanya felújítása nem valósult meg, aminek oka forráshiány. Erre az állattartó telepre a jövőben várhatóan komolyabb összeget kell majd költeni, mert állapota jelentősen romlott az elmúlt években.
- Szikes tavak legeltetése nem megfelelő és még mindig történik nádvágás ezeken a területeken. Az elmúlt évekhez képest javult a helyzet. Nádvágás, már körülbelül csak a területek felén történik és van olyan szikes tó, melyet szeptembertől szarvasmarhával legeltetnek. A jövőben minden szikes tavon elő kell írni a szarvasmarhával történő legeltetést. Az új bérleti szerződésekben ezekre nagy hangsúlyt kell fektetni.
- Sajnos még mindig vannak olyan területrészek, ahol a legeltetés mértéke nem megfelelő. Az idei évben összesen huszonnégy bérlőt ellenőriztünk. Ennek hatására néhány helyen ismét nőtt a legelő jószágállomány, de van, ahol még mindig nagyon kevés. Az új bérleti szerződésekben ezekre nagy hangsúlyt kell fektetni.

5.2.2.4. Hajdúság - Dél-Nyírség Természetvédelmi Tájegység

A) A természetvédelmi tájegységben megvalósult, vagy folyamatban levő természetvédelmi fejlesztések, kezelések:

- Hosszúpályiban a Fehértói-tározó területén a 91 hektárnyi villanypásztossal bekerített területen már hatodik éve tart a szürke marhák legeltetése. A cél a gyepek állapotának javítása, a nád és az egyéb vízi növényzet visszaszorítása, kopárok (esetenként nyílt vizes foltok) kialakítása. A gyepek állapota jó és sikerült kopáros foltokat is létrehozni.
- Több területen végzett természetvédelmi kezelési célú kaszálást a tájegység Renault traktora, ami szürke marhák takarmányozását is kiegészítette - Nyírábrány, Káposztás-lapos: 5,7 ha; Nyíracsad, Jónásrész: 28 ha; Hosszúpályi, Fehértói-tározó: 0,9 ha; Hosszúpályi, Kis-Fehér-tó: 1,3 ha; Létavértes, Lőszletörés: 5 ha; Hencida, Berettyó hullámtér: 5 ha.
- Az idén a traktorral a következő szárazúást végeztünk aranyvessző, parlagfű és egyéb gyomok eltávolítása, valamint gyengén cserjés területek megtisztítása érdekében - Haláp és Bánk közötti erdők: 2 ha; Bánki láprétek és erdők: 1,5 ha; Nyírábrány, Káposztás-lapos: 2,7 ha; Nyírábrány, Teleki-legelő: 2,7 ha; Fülöp, Hanelek: 1,8 ha; Fülöp, Százhodos: 2,5 ha; Hosszúpályi, Fehértói-tározó: 6,5 ha; Újléta, Nagy-Ócsa: 6,6 ha; Álmosdon a Bihariban: 0,6 ha; Bagamér, Kék-Kálló-völgy: 5 ha; Vámospércs-Nyíracsad, Jónásrész: 3,5 ha; Létavértesi Lőszletörés: 2,1 ha; Monostorpályi, Monostorpályi-legelő: 3,2 ha.
- Számos területen végeztünk cserje-, és sarjirtásokat, kézi kaszálásokat főként magyar nőzirom élőhelyek, értékes láprétek és egyéb gyepek élőhelyek fenntartása, helyreállítása érdekében - gyalogakác irtás a Martinkai-legelőn: 0,5 ha; fenyő irtás gyepről Létavértesen: 0,2 ha; sarjleverés bánki hagyasfoltokban: 0,1 ha;

fenyőirtás a Földikutya Rezervátumban: 0,2 ha; kései meggy és akác irtás 14 magyar nősziroms erdőrészletben, Natura 2000 területen.; kései meggy és akác irtás a Rabauer-erdőben: 1 ha; kései meggy és akác irtás a Haláp és Bánk közötti erdőben: 4,2 ha; kései meggy és akác irtás a Vámospércsi Ligetes-tölgyesekben: 0,8 ha; akác sarjak levágása a Kék-Kálló-völgyben: 0,5 ha; akác sarjak levágása a bagaméri ezüsthársas tölgyesben: 0,05 ha; kézi kaszálás a bagaméri Silye-réten: 1 ha; kézi kaszálás a Vámospércsi Ligetes-tölgyesekben: 0,2 ha; cserjeirtás az Állóhegyi-tölgyesben: 0,2 ha; kései meggy sarjak és magoncok leverése a Monostorpályi egyhajúvirágosokban: 0,3 ha; cserjeirtás a Káposztás-laposon: 0,5 ha; cserjeirtás a Jónásrészen: 0,5 ha; cserjeirtás a vámospércsi Bólya-dűlő szibériai nősziromsában: 0,05 ha; cserjeirtás a létavértesi Faluréten: 0,2 ha; Láprét kézi kaszálása a Jónásrészen: 0,2 ha; cserjeirtás az Újlétai Kis-erdőben: 0,2 ha; Paci-tölgyes: 0,5 ha;

- Számos területen irtottunk kései meggyet kéreggyűréssel és kihúzással (legtöbb esetben magyar nőszirom élőhelyeken - Debreceni Nagyerdő, Medvesarok (Db. 215 A); Bánki láprétek és erdők (756 D): 0,5 ha; Haláp, Állóhegyi-tölgyesekben: 15 ha; Haláp, Rachbauer-erdő (Db. 403 J és Q, 405 G): 12 ha; Martinkai-tölgyes: 0,2 ha.
- Újabb területeken kezeltük az idegen honos fásszerű növényeket a fúrásos-vegyszeres technikával - Újlétán a Kis-erdőben akác fúrása: 0,37 ha; akác fúrása a létavértesi Csohos-tónál: 0,2 ha; akác megfúrása a kokadi Daru-lápon: 0,15 ha; akácok és kései meggyek fúrása Álló-hegyen: 0,4 ha; amerikai kőris fúrása az álmosdi Bihariban: 1 ha.
- Invazív növényeket vegyszeres pontpermetezéssel is irtottunk. A foltok kiterjedését sajnos nem tudjuk sok esetben pontosan megadni:
- Gyalogakác pontpermetezése a Káposztás-laposon - 0,2 ha; selyemkóró pontpermetezése a Monostorpályi-legelőn: 0,1 ha; selyemkóró pontpermetezés a Kék-Kálló-völgyben, a Hajdúhadházi Liget-legelőn, a Jónásrészen, a Nyárfa-lapos-dűlőn, a Martinkai-legelőn: kb. 5 ha.
- Akác újulat letermelését végeztük el a nyirábrányi Keszler-tag homoki gyepén, és Újlétán a Kis-erdő mellett is megkezdődött a letermelés.
- A tájegységben 13 zsilippel végzünk vízvisszatartást, és további 7 ideiglenes vízelkötést tartunk fenn.
- A Nagyerdőn 3 alkalommal került sor elhagyott hajléktalan szállások felszámolására. 4 tonna hulladékot szállítottunk el innen.

5.2.2.5. Nyírség - Szatmár - Bereg Természetvédelmi Tájegység

A) A természetvédelmi tájegységben megvalósult, vagy folyamatban levő természetvédelmi fejlesztések, kezelések:

- Folytattuk a Tarpai-erdőben természetes erdő felújítási kísérleteket (Pro Silva).
- Folyamatos és az átlagosnál magasabb volumenű volt a vízpótló kutak üzemeltetése a Beregben, a Kállósemjéni Mohos-nál és alkalomszerű a Vajai-tónál. Utóbbi esetében műszaki ellenőrzés történt.
- A fülesdi mocsárréten (Fülesd 072/6 hrsz.) gyalogakácot irtottunk a közmunkásokkal, 2 alkalommal.
- Kaszonyi-hegy TT - élőhelykezelés kb. 1,5 ha területen (kaszálás, legyűjtés, cserjeirtás-gépi és kézi). A saját vagyionkezelésű területeken akác vegyszeres kezelése a közmunkaprogram keretében kb. 2 ha kiterjedésben. A gyümölcsös (0706/1 hrsz) területrészen cserjeirtás. Az E-misszió Természetvédelmi Egyesület pályázati támogatása segítségével október végén 8 m³ vegyes összetételű szemét összegyűjtése és elszállítása.
- Bátorligeti-ösláp TT - láprétek kaszálása, a lekaszált növényzet összegyűjtése, valamint kihordása 6 ha területen. 1 ha területen cserjeirtás és a levágott anyag kihordása megtörtént.

- Bátorligeti-legelő TT - akácsarj vágás 1,0 ha területen, ill. invazív lágyszárúak kaszálása (selyemkóró, gyalogbodza) 0,5 ha területen.
- Fényi-erdő TT - pusztai tölgyesek tisztításain tisztítókaszálás 7 ha kiterjedésben. Károlyi-folyáson vízvisszatartás.
- Cégénydányádi-park TT - Az információs táblák, padok és kukák felületkezelése megtörtént az esőbeállók kivételével. Az E-misszió Természetvédelmi Egyesület pályázati támogatása segítségével májusban 140 tonna vegyes összetételű szemét elszállítása a területről. 3 db kuka és 1 db tájékoztató tábla kihelyezése. 1 állandó madáritató felállítása.
- Közmunkaprogram - 2012-ben a tájegységünkben 10 fő közmunkás dolgozott. 7 fő Tarpa- feladatuk: a saját vagyonkezelésű erdők ápolási munkáinak a végzése, valamint természetvédelmi kezelések a Szatmár-Beregben. 2 fő Cégénydányád-feladatuk: a park állagmegóvása, cserjés területszűkítés, a tanösvény és a kastély karbantartása. 1 fő Bátorliget, feladata: az épületek gondnoki munkáinak az ellátása, csoportvezetés, természetvédelmi kezelési munkák végzése.

5.2.2.6. Jászság - Közép-Tisza Természetvédelmi Tájegység

A) A természetvédelmi tájegységben megvalósult vagy folyamatban lévő természetvédelmi célú fejlesztések

- A saját vagyonkezelésű gyepeken, szántókon anyagi és pályázati forrás hiányában a természetvédelmi célú fejlesztéseket elsősorban a gazdálkodók és bérlők végzik.
- A gyepek kezelésére vonatkozóan kiemelendők egyes gazdálkodók egyre növekvő szürke marha állományai, valamint az Akolhádi-mocsárrét vegetációjának újabban marhával történő visszaszorítása.
- Az erdők esetében a releváns erdőgazdálkodói tevékenységeken kívül egyéb beavatkozás nem történt.
- Szikes tavak vonatkozásában rendszeresek a nádgazdálkodási tevékenységek.
- Két LIFE+ pályázat fut a tájegység területén. A parlagi sas fajvédelmi pályázat fő kedvezményezettje a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, míg a túrkevei Pásztó-puszta területén futó pályázaté a Nimfea Természetvédelmi Egyesület.
- Természetvédelmi célú fejlesztések közé sorolható a felújítási kötelezettség alá tartozó területek erdősítésében alkalmazott vegyes állományszerkezet kialakítása, melynek során az enyves éger, vénic szil és magyar kőris is nagyobb arányban kerül telepítésre a termőhelyi viszonyok függvényében.

5.5. Saját állatállomány

Az igazgatóságon végzett állattartási és -tenyésztési tevékenység a következő célokat szolgálja: természetvédelmi kezelés, génmegőrzés, kísérleti célú állattartás (Pentezug Projekt) és bemutatás.

Az őstulok állománylétszáma a 2012. évi záró adatok szerint 356 db. Az állományból a hímivarú állatok jelentős része ivartalanításra kerül és kétéves korban tervezzük az értékesítésüket 400-450 kg körüli átlag élőtömeggel. Az üsző állomány szinte teljes mértékben állományfejlesztést szolgál. Az AKG célprogram előírásainak megfelelően a 2011/2012. gazdálkodási évtől kezdődően másfél szerezésre kellett növelni az állatlétszámot, így az ivartalanított állatokkal tudjuk biztosítani a célprogram előírásainak megfelelően az állománynövelést, másrésztől nagyobb legeltetési intenzitással tudjuk kezelni a legelőterület, melytől a természetvédelmi értékek kedvező változását várjuk

(pl.: tüzoklétszám növekedés). A túl korai tenyésztésbe-vétel elkerülésére a tenyész-üsző nevelés önálló legelő területre (Karácsonyfok) került áthelyezésre.

A Hajdúsági Tájegységben tartott szürke marha állomány év végi záró létszáma 68 db. Az állományban 2012-es évben is tovább folyt a minőségi csere. Az év során értékesítésre került 4 db 2003/2004. évjáratú tinó, pótlásukra növendék üszők kerültek tenyésztésbe vételre, így biztosított az állatlétszám szinten tartása, melyet a legelőterület ökológiai állapota is igényel. Az üszőnevelést 2012-től kezdődően a hortobágyi üszőnevelő telepünkön végezzük, ahonnan három éves korban kerülnek vissza a tenyésztésre alkalmas nőivarú állatok.

A bivaly állomány év végi záró létszáma 160 db. A 2012-es évben értékesítésre kerültek a növendék bikák (15 db) és 3 db növendék tenyész üsző is. Az állomány létszáma az állattartó telep férőhely kapacitásának és a Bihari-sík TK-ban rendelkezésre álló legelő terület (Andaháza) állattartó képességének megfelelő (megközelítőleg 100 db nőivarú egyed).

Az Igazgatóság hortobágyi racka állománya 2012. év végén 455 db-ot egyedből áll. Az anyajuh létszám 309 db. Tárgyévben az Igazgatóság 2 db fekete és 1 db fehér hortobágyi racka tenyészket vásárolt a Magyar Juh- és kecsketenyésztő Szövetség központi kosnevelő telepéről, továbbá 2 db fehér és 1 db fekete hortobágyi racka tenyészket vásárolt Földi Gyula magántenyésztőtől így remélhetőleg tovább folyik az állomány genetikai és fenotípusos minőségének javulása. A törzsállomány létszáma elérte a tervezett 300 db-os anyaállományt. A tenyésztői munka következő lépéseként megkezdődik az állomány szelekciója, minőségi cseréje saját szaporulatból származó, a tenyészcéloknak megfelelő fiatal állatok tenyésztésbe vételével.

A szarvasmarha állomány alakulása (2012. évi záró létszám)

Korcsoport	Őstulok (db)			Magyar szürke marha (db)			Bivaly (db)		Összesen
	hímivarú	ivartalanított	nőivarú	hímivarú	ivartalanított	nőivarú	hímivarú	nőivarú	
24 hónapos kor felett	17	6	173	6	8	26	12	91	339
6-24 hónapos kor között	48	0	102	14	0	14	29	21	228
6 hónapos kor alatti	3	0	7	0	0	0	0	7	17
Összesen:	68	6	282	20	8	40	41	119	584

A hortobágyi racka állomány alakulása (2012. évi záró létszám)

Korcsoport	db
Anyajuh	309
Növendék jerke	123
Tenyészkos	23
Összesen:	455

5.6. Erdőterületek, erdőgazdálkodás

5.6.1. Nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdőterületek

Az Igazgatóság működési területén a nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kiterjedése országos jelentőségű védett természeti területen 18 124 ha, az érintett erdőrészek száma 8 050 db.

Az Igazgatóság működési területén a nem saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kiterjedése európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területen 47 890 ha, az érintett erdőrészek száma 15308 db.

A nem saját vagyonkezelésben lévő védett és Natura 2000 erdők kezelésére az igazgatóságnak csak közvetett ráhatása van a körzeti erdőtervezésbe illetve az hatósági eljárásokba történő bevonása esetén.

Az elmúlt évben három - teljes egészében a HNPI működési területén található - körzeti erdőtervezéskapcsán végzett az Igazgatóság munkát.

- *Hajdúhát-Bihari erdőtervezési körzet:* Részletszintű tárgyalásokon való részvétel, egyeztetések. Közreműködés a Natura 2000 elővizsgálat elkészítésében, adatszolgáltatás. Zárótárgyalás, illetve ahhoz kapcsolódó egyeztetések.
- *Rétköz-Beregi erdőtervezési körzet:* Terepi felmérések kiegészítése, természetvédelmi adatszolgáltatás. Részletszintű tárgyalások való részvétel, egyeztetések. Natura 2000 elővizsgálat előkészítése.
- *Guthi erdőtervezési körzet:* Terepi adatgyűjtés, feldolgozás, természetvédelmi adatszolgáltatás. Előzetes tárgyalás, erdőterv rendelethez kapcsolódó véleményezések, egyeztetések, adatszolgáltatás, javaslatok.

A körzeti erdőtervezésben való - igen aktívnak minősíthető - közreműködés jelentős erőforrásokat kötött le, főleg a Természetmegőrzési, kisebb részben az Őrszolgálati Osztályon.

5.6.2. Saját vagyonkezelésben lévő erdőterületek kezelése

Az erdőgazdálkodási tevékenység során a korábbi években kialakult hiányosságok, erdősítési hátralékból adódó kötelezettségek megszüntetése rendkívüli erőforrásokat igényel az Igazgatóságtól. A természetvédelmi célú erdőgazdálkodási szakszemélyzet megerősítése érdekében egy fő erdész technikus került alkalmazásra a Jászság-Közép-Tisza Természetvédelmi Tájegységben.

Az erdőgazdálkodási tevékenység során a korábbi években kialakult erdősítési hátralékok megszüntetése érdekében jelentős anyagi ráfordításokat az Igazgatóság, amely eredményeként a hátralékos területek nagyságát nagyságrenddel sikerült csökkenteni.

Az igazgatóság vagyonkezelésében lévő erdők nagysága 7 194 ha, ebből Hajdú-Bihar és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (Hortobágyi NP, Hajdúsági TK, Bihari-sík TK) 3070 ha, Szabolcs-Szatmár- Bereg megyében (Fényi-erdő TT, Szatmár-Beregi TK) 1974 ha, Jász-Nagykun-Szolnok és Heves megyében (Közép-Tiszai TK) 2150 ha helyezkedik el.

A természetvédelmi kezelési célokat szolgáló erdészeti tevékenység keretén belül az alábbiak fontosabb feladatok kerültek elvégzésre:

- Az éves és rendkívüli, favágatási tervek, engedély-kérelmek, erdőművelési tervek elkészítése.
- A HNPI erdőgazdálkodói jogosultsága alá tartozó területeken a tervezési, irányítási, ellenőrzési munkák elvégzése.
- Közreműködés a területileg illetékes Kormányhivatal Erdészeti Igazgatóságai által lefolytatott ellenőrzésekben, műszaki átadásokban.
- Határidős jelentéseket (Erdészeti Igazgatóság, VM) elkészítése.
- Fahasználatok, faértékesítések irányítása, szervezése, közreműködés a szerződések megkötésében.

A HNPI a kezelésében lévő erdőterületek mindegyikére rendelkezik érvényes erdőgazdálkodási üzemtervvel. 2012-ben az illetékes erdészeti hatóság a műszaki átadások alapján 1,12 ha erdősítést befejezett erdősítésként vett át, így ennyivel csökkent a folyamatban lévő erdősítések aránya. Az erdősítési hátralékkal terhelt 85,26 hektár erdőterületből 2012-ben az elvégzett erdőfelújításokkal 34,29 hektár erdősítési hátralékot sikerült megszüntetni. Számszerű adatok:

- Erdőfelújításra került sor 64,5 ha-on;
- csemetepótlásra került sor 197,57 ha-on;
- folyamatban lévő erdők ápolását végeztük 359,85 ha-on;
- tuskózást 11, 50 ha-on, illetve bozótirtást és teljes-talajelőkészítést végeztünk 49,17 ha-on;
- vállalkozókkal kitermeltettünk 3206 m³ faanyagot;
- ennek a faanyagnak nagy részét értékesítettük.

A 2012. évi erdőgazdálkodási tevékenység erdőgazdálkodási egységek szerinti bontásban és összesítve

Hortobágy, Bihar-sík Tájvédelmi Körzet, Hajdúság-Dél-Nyírség Tájvédelmi Körzet				
Tevékenység megnevezése	hektár	m ³	Ft (nettó érték)	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2012 év elején	51,74			
Erdősítési hátraléktól megszabadított területek 2013.02.10-ig	20,74			
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2012. év elején	161,50			
Erdősítési kötelezettségtől megszabadított területek 2013.02.10-ig	1,12			
Erdőfelújítások	64,50			
Csemete pótlás	28,36			
Csemeteszükséglet				172 655
Tuskózással érintett terület	11,50			
Bozótirtással és teljes-talajelőkészítéssel érintett terület	49,17			
Ápolással érintett terület	68,90			
Kitermelt famennyiség		2 398,61		
Értékesített famennyiség		2 398,61		
Raktáron kezelt famennyiség		0,00		
Bevétel összesen			22 058 364	

Kiadás összesen			16 249 800	
-----------------	--	--	------------	--

Nyírség-Szatmár-Bereg Tájegység				
Tevékenység megnevezése	hektár	m ³	Ft (nettó érték)	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2012. évben	0			
Erdősítési hátraléktól megszabadított területek 2013.02.10-ig	0			
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2012. év elején	187,70			
Erdősítési kötelezettségtől megszabadított területek 2013.02.10-ig	0,00			
Erdőfelújítások	0,00			
Csemete pótlás	26,50			
Csemeteszükséglet				64000
Tuskózással érintett terület	0,00			
Bozótirtással és teljes-talajelőkészítéssel érintett terület	0,00			
Ápolással érintett terület	140,74			
Kitermelt famennyiség		25		
Értékesített famennyiség		25		
Raktáron kezelt famennyiség				
Bevétel összesen			1 222 320	
Kiadás összesen			8 748 489	

Közép-Tisza-Jászság Tájegység				
Tevékenység megnevezése	hektár	m ³	Ft (nettó érték)	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2012. évben	33,52			
Erdősítési hátraléktól megszabadított területek 2013.02.10-ig	13,55			
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2012. év elején	170,5			
Erdősítési kötelezettségtől megszabadított területek 2013.02.10-ig	0,00			
Erdőfelújítások	0,00			
Csemete pótlás	142,71			

Csemeteszükséglet				105 248
Tuskózással érintett terület	0,00			
Bozótirtással és teljes-talajelőkészítéssel érintett terület	0,00			
Ápolással érintett terület	150,21			
Kitermelt famennyiség		783		
Értékesített famennyiség		783		
Raktáron kezelt famennyiség				
Bevétel összesen			6 603 381	
Kiadás összesen			41 554 260	

HNPI Összesen				
Tevékenység megnevezése	hektár	m ³	Ft (nettó érték)	db
Erdősítési hátralékkal terhelt területek 2012 év elején	85,26			
Erdősítési hátraléktól megszabadított területek 2013.02.10-ig	34,29			
Erdősítési kötelezettséggel terhelt területek 2012. év elején	519,70			
Erdősítési kötelezettségtől megszabadított területek 2013.02.10-ig	1,12			
Erdőfelújítások	64,50			
Csemete pótlás	197,57			
Csemeteszükséglet				341 903
Tuskózással érintett terület	11,50			
Bozótirtással és teljes-talajelőkészítéssel érintett terület	49,17			
Ápolással érintett terület	359,85			
Kitermelt famennyiség		3 206,61		
Értékesített famennyiség		3 206,61		
Raktáron kezelt famennyiség		0,00		
Bevétel összesen			29 884 065	
Kiadás összesen			66 552 549	

5.7. Vadászterületek, vadgazdálkodás

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság az üzemtervi ciklusban (2007. március 1. - 2017. február 28.) két vadászterületen vadászatra jogosult, mely vadászterületek csaknem teljes egészükben védett természeti területeket tartalmaznak, illetve különleges rendeltetésű státusszal bírnak. A vadászterületeken belül a HNPI vagyonekezelésében lévő termőföldek aránya eléri a 95 %-ot, kiterjedésük 54.057 (Hortobágy) illetve 14.206 (Egyek-Tiszafüred-Kócsújfalu) hektár.

Jelen vadászterületek mellett a hivatásos vadász létszám kötelezés a Jász-Nagykun-Szolnok megyei vadászterületnél 5 fő, míg a Hajdú-Bihar megyei vadászterületnél 20 fő. Mindkét terület esetében - tekintettel a természetvédelmi különleges rendeltetésükre felsőfokú végzettségű fővadász alkalmazása jogszabályi előírás.

A vadgazdálkodási terv kialakítása a természetvédelem szempontjából negatív hatású vadászható vadfajok vadászati túlsúlyán alapszik, amely célkitűzés a 2012-2013-as vadászati évben is teljesült.

Az állományszabályozási célok érdekében nagy hangsúlyt fektetünk az élve fogó csapdázások alkalmazására. Dolmányos varjú esetében a tűzok élőhelyeken Larsen féle csapdákat használtunk, melyekkel költési időben nagy biztonsággal elfoghatóak a költő madarak, így a költés elmaradásával hatékonysága hatványozott. A 2012-2013-as vadászati évben a befogott egyedek száma 266 példány volt.

A róka állománycsökkentése érdekében - a 2011-ben megkezdett kotorékcsapdák mellett - további innovatív élve-fogó csapdázási módszereket vezettünk be 2012. évben. A 2012-2013 vadgazdálkodási évben a ragadozó életmódot folytató fajokból az alábbi példányszámok kerültek terítékre:

- Vaddisznó: 200 példány
- Dolmányos varjú: 350 példány
- Róka: 350 példány

Az Igazgatóság vadászterületén található mezőgazdasági termelvények védelme érdekében a hivatásos vadász szakszemélyzet szinte a teljes vegetációs időszakban intenzív vadkár-elhárítási tevékenységet folytatott, amely eredményeként kártérítési igény nem merült fel a gazdálkodási évben.

A 2012 év időjárásának a vadgazdálkodási-vadászati tevékenységre gyakorolt hatása számos negatívumban nyilvánult. A nyári aszály hatására a mezei apróvad fajok szaporulata visszaesett. A téli időjárás enyhése a viszonylag nagy mennyiségű - eső formájában lehullott- csapadékkal társult, mely nem egy esetben megghiúsította a társas vadászatok lebonyolítását. A korábbi évek eredményes vaddisznó létszám apasztása ill. a kedvezőtlen időjárási tényezők miatt igazgatóságunk nem tudta teljesíteni az éves vadgazdálkodási tervében rögzített célkitűzéseit, ezért mindkét vadászterület vonatkozásában a vaddisznóra vonatkozó tervszámok módosítását kértük az illetékes vadászati hatóságoktól.

5.8. Halászati vizek

5.8.1. Védett vizek és

5.8.2. Védett halastavak

- A védett vizekre és védett halastavakra vonatkozóan nem áll rendelkezésre pontos adat. Még az ingatlan-nyilvántartásból sem derül ki egyértelműen, hogy egy víztér milyen hasznosításban van, például sok "kivett" művelési ágú ingatlan (pl. víztározó) áll halászati, horgászati hasznosítás alatt, viszont a halászati vizekről igazgatóságomnak nem áll rendelkezésére hiteles és aktuális nyilvántartás. A természetvédelmi tevékenység szempontjából egyébként ezek az információk irreleváns, tisztán statisztikai adatok, nem jellemzik és nem minősítik a természeti értékek helyzetét, illetve a természetvédelmi munka minőségét, sikerességét.

5.8.3. Saját kezelésben lévő halászati vízterek

A Miskafoki-holtág (más elnevezés szerint: Tiszacsegei Nagyerdei Holt-Tisza) a Hortobágyi Nemzeti Park területén fekszik. A halászati jogot (mint a Magyar Állam önálló halászati jogát) a HNPI gyakorolja. Hasznosítását az elmúlt évben is 1 fő kisszerszámos halász, illetve a Tiszacsegei Horgász és Természetvédelmi Egyesület végezte. Az Egyesület 195 db éves területei engedélyt értékesített a horgászoknak 10 500 Ft/db áron. A HNPI a halgazdálkodási tervben vállalt kötelezettségeinek eleget téve 1200 kg háromnyaras pontyot telepített a holtágba, amelyből az Egyesület 500 kg hal telepítési költségét átvállalta, így az Igazgatóságot 400 eFt költség terhelte.

Az Igazgatóság gyakorolja a halászati jogot a Hortobágy folyó 76 kilométeres szakaszán is. A víztér halászati hasznosításában közreműködik a Nádudvari Sporthorgász Egyesület, a Hortobágyi Horgász Egyesület és egy fő kisszerszámos halász. A Hortobágy folyó nádudvari szakaszán 139 db éves területi engedélyt értékesítettünk 9 500 Ft/db áron.

A Hortobágy folyónak a Hortobágy település belterület felé eső oldalának horgászati hasznosítását a Hortobágyi Horgász Egyesület látja el. Ezen a szakaszon 13 db területi engedély került értékesítve 5 000 Ft/db áron. Igazgatóságunk haltelepítési kötelezettségének a Hortobágy folyó nádudvari szakaszán tett eleget, ahol 400 kg kétnyaras pontyot, 20 kg egynyaras csukát, és 110 kg egynyaras harcsát telepített 547 840 Ft értékben.

A Jánd és Olcsvaapáti külterületen fekvő Fótoskerti-holtág horgászat hasznosítását a Jándi Természetbarát Horgászok Egyesülete látja el együttműködési megállapodás alapján. Az Egyesület az év végéig 13 darab éves területi engedélyt valamint 48 darab napijegyet értékesített a horgászoknak, melyből az Igazgatóságnak 243 000 Ft bevétele keletkezett.

A HNPI 2012 év őszén a halgazdálkodási tervben foglalt haltelepítés idejének halasztását kérelmezte, a holtág alacsony vízállása miatt, ezért a 2012-2013 évi hal tenyészanyag együttesen 2013 tavaszán kerül kihelyezésre.

5.9. Egyéb természetvédelmi vagyonkezelési tevékenység (birtokügyi és mezőgazdasági)

Igazgatóságunk működési területén a védettségi szint helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény (VSzT) hatálya alá tartozó, azaz a volt TSZ használatban levő védett, védelemre tervezett ingatlanok összes területe meghaladja a 6 800 hektárt.

Védettség	Megye	Összesen	
		Hektár	AK
Védett	Hajdú-Bihar	1020,77	5524,51
Védett	Jász-Nagykun-Szolnok	832,72	5859,21
Védett	Szabolcs-Szatmár	3097,25	22693,09
Védett	Bács-Kiskun	173,10	1054,40
Védett	Heves	234,21	2271,70
Védett	Borsod	0,00	0,00
Védett	Csongrád	0,00	0,00
	Összesen:	5 358,04	37 402,91

Tervezett	Hajdú-Bihar	198,87	764,74
Tervezett	Jász-Nagykun-Szolnok	967,97	5863,17
Tervezett	Szabolcs-Szatmár	487,72	3086,68
Tervezett	Bács-Kiskun	66,63	719,43
Tervezett	Heves	31,98	585,56
Tervezett	Borsod	0,00	0,00
Tervezett	Csongrád	0,00	0,00
Összesen:		1 753,17	11 019,58

Az Igazgatóság vagyonkezelésében lévő területek 76 %-án a természetvédelmi kezelést biztosító földhasználat haszonbérbeadással történik. A több mint 76 000 hektár védett terület természetvédelmi kezelése haszonbérleti jogviszony útján valósult meg. 2012. december 31-i állapot szerint 871 db hatályos haszonbérleti szerződéssel rendelkezett Igazgatóságunk. 2012 évben a vagyonkezelési osztály és a természetvédelmi őrszolgálat együttműködésében 38 db utóellenőrzést és 78 db haszonbérleti szerződés felülvizsgálatát-helyszíni ellenőrzését végezte el.

A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság 2012. évben a saját hasznosításban művelt területei közül 4 785,72 hektáron igényelt egységes területalapú támogatást. A támogatási rendszerekben szerepeltetett területekből 4 310,73 hektár gyeperület, 475,19 hektár pedig szántó művelési ágú terület. A szántók jelentős területén tűzokvédelmi célú élőhelyfejlesztés valósul meg, másrészt a takarmánytermő területek, melyek az Igazgatóság természetvédelmi kezelést szolgáló állatállományának téli takarmányozásához szükségesek (Karcag-Disznórét 52 ha), Nádudvar-Mihályhalma 133 ha, Püspökladány, Ágotapuszta 80 ha, Berettyóújfalu 48 ha, Nagykereki 14 ha). Jelentős vízivad őszi-téli táplálkozó területként illetve takarmány termő területként szolgáltak az AKG célprogram előírásai alapján művelt hortobágyi (Kungyörgy) szántóterületek is 75 ha területnagyságon.

A saját hasznosításban lévő gyepterületek jelentős része a Hortobágyi Nemzeti Parkban és Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben találhatóak, itt az Igazgatóság állat állományának legeltetésével (szürke marha, őstulok, bivaly, Przewalski ló, hortobágyi racka,) valósult meg a természetvédelmi kezelés.

A tűzokvédelmi célú szántóföldi gazdálkodás a korábbi évekhez hasonlóan folytatódott Nádudvar és Karcag külterületén. A 2012. év rendkívüli csapadékhiánya miatt alacsony termésátlagok realizálódtak, így az állatállomány téli takarmányának biztosítására a környékbeli gazdálkodóktól tömegtakarmányt vásárolt az Igazgatóság 2 millió forint értékben.

A nádudvari, a karcagi a püspökladányi és a palocsai (Bihari-sík TK) szántóterületek művelését közbeszerzési eljárás keretében szerződött vállalkozókkal, a hortobágyi (Kungyörgy, Szatmári-telek) szántóterületeket saját erő- és munkagépekkel végezte az Igazgatóság.

2012-ben az Igazgatóság természetvédelmi célú gazdálkodása során betartandó szabályok, hatósági előírások teljesítését (Helyes Mezőgazdasági és Környezeti Állapot, Kölcsönös Megfeleltetés szabályai, ENAR-állat jelölés szabályai, állatjóléti és állategészségügyi szabályok stb.) az illetékes hatóságok több alkalommal is ellenőrizték, amelyek során súlyos kötelezettség szegés egy alkalommal sem került megállapításra.

6. Tájvédelem

6.1. Egyedi tájértékek

Az egyedi tájértékek felmérése több hullámban zajlott, legutóbbi szakasza 2010-ben zárult. Az igazgatóság működési területe 382 település külterületét foglalja magába, ebből 2011. év végéig 79 külterület felmérése készült el.

Debrecen	169	Mátyus	8	Vámosatya	39
Nyíregyháza	86	Méhtelek	17	Vámosoroszi	32
Beregdaróc	39	Milota	21	Zajta	32
Beregsurány	38	Nagyar	14	Zsarolyán	20
Botpalád	25	Nagyhódos	15	Álmosd	138
Cégénydányád	27	Nagyszekeres	23	Bedő	48
Csaholc	26	Nemesborzova	27	Berekfürdő	9
Csaroda	17	Olcsvaapáti	22	Bihardancsháza	7
Darnó	18	Panyola	20	Bocskaikert	11
Fülesd	20	Rozsály	22	Csataszög	4
Garbolc	10	Sonkád	29	Földes	25
Gelénes	17	Szamosályi	29	Győröcske	4
Gulács	38	Szamosújlak	18	Hunyadfalva	2
Gyügye	19	Szatmárcseke	34	Kokad	58
Hermánszeg	28	Tákos	11	Kuncsorba	12
Hetefejércse	17	Tiszaadony	14	Örményes	11
Jánd	39	Tiszabecs	27	Piricse	29
Kisar	19	Tiszacsécse	34	Sáp	32
Kishódos	5	Tizakerecsény	7	Tépe	25
Kisnamény	40	Tizakóród	16	Tetétlen	11
Kispalád	25	Tizaszalka	13	Tizacsege	105
Kölcse	19	Tiszavid	9	Újiráz	12
Kömörő	38	Tisztaberek	24	Vekerd	7
Lónya	16	Tivadar	14	Záhony	15
Magosliget	13	Túristvándi	26	Bihartorda	13
Mánd	27	Túrricse	15		
Márokpapi	29	Uzka	11		

Összesen: 79 település, 2085 egyedi tájérték

A 2012. évben a „Hortobágyi Nemzeti Park - a Puszta” világörökségi terület öt településének (Folyás, Nagyhegyes, Nagyiván, Tiszaörs, Újszentmargita) közigazgatási területén 140 darab egyedi tájérték felmérése, adatlapjainak kitöltése és minőségbiztosítás után az adatoknak a Természetvédelmi Információs Rendszerbe való feltöltése valósult meg.

Település	Egyedi tájértékek száma
Folyás	9
Nagyhegyes	20
Nagyiván	53
Tiszaörs	33
Újszentmargita	25
Összesen	140

A 2012. évben felmért egyedi tájértékekkel együtt az igazgatóság működési területén összesen 84 település 2225 egyedi tájértéke van rögzítve a Természetvédelmi Információs Rendszerben.

6.2. Településrendezési eszközök és területrendezési tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

Az Igazgatóság a 2012. évben 139 településrendezési eszközt és területrendezési tervet véleményezett, melyek közül hat esetben tett észrevételt, javaslatot vagy megjegyzést. Az igazgatóság által tett észrevételek, javaslatok valamennyi esetben beépítésre kerültek a településrendezési tervekbe. A településrendezési eszközök, területrendezési tervek véleményezése során az igazgatóság részére visszamutatásként mindig megküldésre kerül a véleményezésben részt vevő szereplők álláspontja, véleménye, javaslata.

6.3. Fejlesztési koncepciók és egyéb tervek véleményezése, közreműködés az elkészítésben

A 2012. évben ilyen jellegű feladata nem volt az Igazgatóságnak.

6.4. Tájvédelmi szakértői tevékenység

A 2012. évben ilyen jellegű feladata nem volt az Igazgatóságnak.

7. Projektek

A pályázati tevékenységi körben folyamatos volt a KEOP-3.1.2., KEOP-7.3.1.2 és a KEOP-3.2.0. konstrukcióra benyújtott pályázatok megvalósításával kapcsolatos feladatok ellátása, ill. újabb pályázatok benyújtása a KEOP-3.1.2, KEOP-3.2.0. és a KEOP-7.3.1.3 konstrukciókra, valamint az ÉAOP-2.1.1/A.I-12 konstrukcióra. A HNPI 2012-ben 33 *saját pályázat* menedzsmantjét látta el, ami az adminisztratív és a megvalósítással kapcsolatos feladatokat is magába foglalja; *8 projektben* pedig partnerként vettünk részt, azaz összesen **41 projektet** kezeltünk. A kedvezményezettként megvalósított saját pályázataink összértéke meghaladja a 6 milliárd forintot.

2102-ben a zárójelentés elfogadásával és a záró helyszíni ellenőrzés lebonyolításával lezárult két KIOP projekt ötéves fenntartási időszaka, az *Élőhely-rekonstrukciós programok és erdei iskola kialakítás a HNPI illetékességi területén c. projekté* és az *Élőhely-rekonstrukciók a HNPI illetékességi területén c. projekté*.

A HNPI 2012-ben kezelt saját KEOP pályázatai

2012-ben az osztályon **26 db** támogatási szerződéssel rendelkező ill. TSZ-kötés alatt álló KEOP pályázat futott.

Elnyert pályázatok összértéke: 6,7 milliárd Ft (KEOP)

Benyújtott pályázatok 2012-ben: 13 pályázat

8 MG KEOP
 4 KEOP megvalósítás
 1 ÉAOP (Cégénydányád, tartaléklistán)

TSz kötés 2012-ben:

11 pályázat:

7 KEOP (2 előkészítés, 5 megvalósítás)
 4 MG KEOP (gépek)

A „Természetes és természetszerű erdők és fás legelők természetvédelmi kezelése, kialakítása a HNPI működési területén 2. ütem” c. tervezett KEOP projektet decemberben nem tudtuk beadni a KEOP-3.2.1. konstrukció felfüggesztése miatt. A keretet 2013. februárban újra megnyitották, de a pályázatot az operatív program 2015. évi zárása miatt fennmaradt szűk idő időkorlát miatt nem nyújtjuk be, hanem egy LIFE+ pályázat részét fogja képezni.

A 2012-ben kezelt pályázatok adatai részletesen az alábbi táblázatokban szerepelnek.

(I) A HNPI, MINT KEDVEZMÉNYEZETT (33 projekt)

2012-ben az alábbi pályázatokat nyújtotta be, zárta le, rendezett a projekthez kapcsolódó sajtóeseményt, illetve folytatta az előző években megkezdett megvalósítást:

KEOP

A) Benyújtott KEOP pályázatok

KEOP-3.2.1. konstrukció - elkészítve, benyújtás nélkül

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
1. Természetes és természetszerű erdők és fás legelők természetvédelmi kezelése, kialakítása a HNPI működési területén 2. ütem	-	RMT elkészítése, tervezett benyújtás decemberben, időközben a konstrukciót felfüggesztették

KEOP-3.2.0. konstrukció

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
2. A Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság konyári szürkemarha állattartó telepének fejlesztése a Hajdúsági Tájvédelmi Körzet területkezelése céljából	KEOP-3.2.0/11-2012-0021	Pályázat benyújtása
3. A növendék bivaly tenyészállat-állomány elhelyezési körülményeinek fejlesztése Andaházán, a Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben	KEOP-3.2.0/11-2012-0022	Pályázat benyújtása
4. A bivaly törzsállomány elhelyezési körülményeinek fejlesztése Andaházán,	KEOP-3.2.0/11-2012-0023	Pályázat benyújtása

a Bihari-sík Tájvédelmi Körzetben

5. A vadló és őstulok törzsállomány tartási körülményeinek fejlesztése Pentezugpusztán, a Hortobágyi Nemzeti Parkban	KEOP-3.2.0/11-2012-0024	Pályázat benyújtása
6. A pentezugi őstulok törzsállomány téli szálláshelyének fejlesztése a Hortobágyi Nemzeti Parkban	KEOP-3.2.0/11-2012-0025	Pályázat benyújtása
7. A hortobágyi racka törzsállomány állattartó telepének fejlesztése Kungyörgy-pusztán, a Hortobágyi Nemzeti Parkban	KEOP-3.2.0/11-2012-0026	Pályázat benyújtása

B) Lezárt KEOP pályázatok

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
8. Természetes és természetserű erdők, fás legelők természetvédelmi kezelése, kialakítása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	KEOP-7.3.1.2/09-2010-0004	Pályázat zárása
9. Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban	KEOP-7.3.1.2/09-2009-0015	Pályázat zárása
10. Természetvédelmi fejlesztések a Hortobágyi Nemzeti Park Egyek-Pusztakócsi mocsarak területén.	KEOP-7.3.1.2/09-2009-0011	Pályázat zárása
11. Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	KEOP-7.3.1.2/09-2010-0013	Pályázat zárása
12. Élőhely-rekonstrukciós fejlesztések a Hortobágyi Nemzeti Parkban	KEOP-3.1.2/2F/09-2009-0016	- Záró rendezvény és sajtótájékoztató - Projekt zárása
13. Vizes élőhelyek és fás legelők megőrzése és fejlesztése az Észak-Alföldön	KEOP-3.1.2/2F/09-2009-0018	- Záró rendezvény és sajtótájékoztató - Projekt zárása

X) Megkötött KEOP támogatási szerződés, sajtóesemény

KEOP-3.1.2 (megvalósítás) és 7.3.1.2 (előkészítés) konstrukciók

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
14. Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén III.	KEOP-7.3.1.2/09-11-2011-0014	Támogatási szerződés kötés

ütem

15. Természetvédelmi fejlesztések a Hortobágyi Nemzeti Park Egyek-Pusztakócsi mocsarak területén	KEOP-3.1.2/2F/09-11-2011-0009	Támogatási szerződés kötés, sajtótájékoztató
16. Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban I. ütem	KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0001	- 2. forduló benyújtása
- Támogatási szerződés kötés
17. Az egykori bombázó lőtér tájrehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Parkban II. ütem	KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0002	- 2. forduló benyújtása
- Támogatási szerződés kötés
18. Természetes és természetyszerű erdők és fás legelők természetvédelmi kezelése, kialakítása a HNPI működési területén	KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0005	- 2. forduló benyújtása
- Támogatási szerződés kötés
19. Kisvízterek rehabilitációja a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	KEOP-3.1.2/2F/09-11-2012-0009	- 2. forduló benyújtása
- Támogatási szerződés kötés

KEOP-3.2.0 konstrukció

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
20. A Hortobágyi Nemzeti Park területén tűzokvédelmi területek- és élőhelykezelési célokat szolgáló állatállomány fenntartásához szükséges gépek beszerzése	KEOP-3.2.0/11-2012-0001	- Támogatási szerződés kötés
-Sajtóközlemény
21. A Hortobágyi Nemzeti Park területén ártéri élőhelyek, rétek kezelésében adventív fajok visszaszorításához, valamint mocsarak természetvédelmi kezeléséhez szükséges gépek beszerzése	KEOP-3.2.0/11-2012-0002	- Támogatási szerződés kötés
-Sajtóközlemény
22. Élőhelykezelési célokat szolgáló gépek beszerzése a HNPI Hajdúság-Dél-Nyírség és Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegységeiben	KEOP-3.2.0/11-2012-0007	- Pályázat benyújtása
- Támogatási szerződés kötés
-Sajtóközlemény
23. Természetvédelmi kezelési célokat szolgáló gépek és élőhelykezelési célokat szolgáló állatállomány fenntartásához szükséges gépek beszerzése a HNPI Bihari-sík Tájvédelmi Körzetében	KEOP-3.2.0/11-2012-0008	- Pályázat benyújtása
- Támogatási szerződés kötés
-Sajtóközlemény

KEOP- 3.1.3. konstrukció

24. A cégénydányádi kastélypark rekonstrukciója	KEOP-7.3.1.3/09-11-2011-0013	Támogatási szerződés kötés

Δ) Előző években kötött támogatási szerződéssel folyamatban lévő KEOP pályázatok

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
25. Árokrendszerek felszámolása a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság működési területén	KEOP-3.1.2/2F/09-11-2011-0003	Megvalósítás
26. Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Parkban	KEOP-3.1.2/2f/09-2010-0013	Megvalósítás
27. Vonalas létesítmények természetkárosító hatásának mérséklése a Hortobágyi Nemzeti Parkban II. ütem	KEOP-7.3.1.2/09-2010-0003	Megvalósítás

ÉAOP

A) Lezárt ÉAOP pályázatok

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
28. "Puszta Szafari" A Hortobágyi Vadaspark fejlesztése	ÉAOP-2.1.1/B-2f-2009-0003	Projekt zárás
29. "A történelem országútján" Tematikus csárdaútvonal a Hortobágyon keresztül	ÉAOP-2.1.1/C-2f-2009-0004	Projekt zárás
30. "Daruvonulás a Hortobágyon" A Hortobágy-Hortobágy halastavi kisvasút továbbfejlesztése és új ökoturisztikai attrakciók létrehozása	ÉAOP-2.1.1/B-2009-0004	Projekt zárás

B) Benyújtott ÉAOP pályázatok

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
31. A cégénydányádi kastély látogatóbarát fejlesztése	ÉAOP-2.1.1/A.I-12-2012-0038	Pályázat benyújtása

KIOP

KIOP pályázatok fenntartási időszakának zárása

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
32. Élőhely-rekonstrukciós programok és erdei iskola kialakítás a HNPI illetékességi területén	KIOP-1.5.1.-2005-04-0001/2	Záró nyomonkövetési jelentés benyújtása
33. Élőhely-rekonstrukciók a HNPI illetékességi területén	KIOP-1.5.1.-2005-04-0005/2	Záró nyomonkövetési jelentés benyújtása

(II) A HNPI, MINT PARTNER**(8 projekt)****KEOP**

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
34. Az INSPIRE irányelv bevezetése és gyakorlati alkalmazása az e-környezetvédelem területén. Kedvezményezett: TIKÓTEVIFE	KEOP-6.3.0/2F/09-2010-0012	Megvalósítás

ÉAOP

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
35. Komplex ökoturisztikai fejlesztés a Hortobágyi Nemzeti Parkban	ÉAOP-2.1.1/E-12-k2-2012-0004	Támogatási szerződés kötés) (a HNPI partner)

Interreg

MAGYARORSZÁG - ROMÁNIA HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSI PROGRAM 2007-2013

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
36. Az érmelléki lépvidék természeti értékeinek védelme és az ezt szolgáló létesítményi feltételek kiépítése	Huro 1101	- Pályázat benyújtása - Támogatási szerződés kötés folyamatban

LIFE

Folyamatosan zajlottak a LIFE+ támogatással megvalósuló pályázatok megvalósításának tevékenységei:

<i>Pályázat címe</i>	<i>Pályázat azonosítója</i>	<i>Esemény</i>
37. Safeguarding the Lesser White-fronted Goose Fennoscandian population in key wintering and staging sites within the European flyway	LIFE10 NAT/GR/000638	megvalósítás
38. Restoration and conservation of the Pannonic salt steppes of Pásztó grassland with sustainable mangagement	LIFE10 NAT/HU/000018	megvalósítás
39. Restoration of sodic lake sub-type of the Pannonic salt steppe and marsh habitat in the Hortobágy	LIFE07 NAT/H/000324	megvalósítás
40. Conservation of imperial eagles by managing human-eagle conflicts in Hungary	LIFE10 NAT/HU/000019	megvalósítás
41. Large scale grazing management of steppe lakes in the Hortobágy	LIFE11_NATHU924	megvalósítás

8. Jogi és ügyiratforgalommal kapcsolatos tevékenység

8.1. Az Igazgatóság ügyiratforgalma

Az Igazgatóság ügyiratait a Kontroller 2 iktatóprogrammal kezeljük. 2012. év folyamán négy iktatókönyvet használtunk: ügyviteli, személyzeti, szabálysértési és szerződés iktatókönyvek. A személyzeti, szabálysértési és szerződés iktatókönyvekhez a hozzáférési jogosultság korlátozott volt, míg az ügyviteli iktatókönyvhöz az ügyintézők teljes hozzáférési jogosultsággal rendelkeztek. 2012-ben 6436 ügyviteli főszámot, és 16 744 alszámot rögzítettünk, 958 szerződés és megrendelő került a szerződés nyilvántartásba, 192 főszám a szabálysértési iktatókönyvbe.

8.1.1. Szakvéleményadás/adatközlés a hatóságok számára

Az Igazgatóság szakvélemény adására nem jogosult. A vonatkozó jogszabályok alapján a hatósági eljárásokban belföldi jogsegélyt és/vagy ügyféli nyilatkozatot adunk ki. A hatóságok által kért adatokat a felügyeleti szervvel egyeztetve bocsátottuk a hatóságok rendelkezésére.

8.1.2. Jelentési feladatok a Minisztérium számára

A Minisztérium főosztályai által kért adatszolgáltatásokat - néhány apró csúszástól eltekintve - határidőre teljesítettük.

8.1.3. Ügyfelekkel történő levelezés, egyeztetés

Az ügyfelektől beérkező leveleket a kijelölt adekvát osztály(ok) ügyintézői maradéktalanul megválaszolják. Amennyiben szükséges, a személyes vagy telefonos egyeztetésre is lehetőséget biztosítunk az ügyfelek számára.

8.2. Szabálysértés

Helyszíni bírság kiszabására öt esetben került sor. Az intézkedések jogszerűségét ellenőriztük, illetve több alkalommal tartottunk tájékoztatót a jogszabály változásokra tekintettel a kollégák részére. A beérkezett helyszíni bírság nyomtatványok alapján nyilvántartást vezetünk, figyelemmel kísérjük a befizetéseket, illetve a befizetések elmulasztása esetén megtettük a végrehajtással kapcsolatos intézkedéseket. A legtöbb esetben tiltott helyen tartózkodással és szemeteléssel kapcsolatos szabálysértések miatt került sor helyszíni bírság kiszabására.

2012-ben a kiszabott helyszíni bírságot egy fő fizette be a többi esetben végrehajtási eljárást kezdeményeztünk.

Az új szabálysértési törvény 2012. április 15-i hatálybalépésével megváltoztak a helyszíni bírság kiszabására vonatkozó rendelkezések, a nyomtatvány tartalmi követelményei, az egységes joggyakorlat kialakítása, az új jogszabály gyakorlati alkalmazása miatti nehézségekből eredeztethetően 2012. évben jelentősen csökkent a kiszabott helyszíni bírságok aránya.

A helyszíni bírságokkal kapcsolatos helyszíni intézkedések jogszerűsége, valamint a nyomtatványok kitöltése tekintetében panasz nem érkezett.

8.3. Természetvédelmi bírság

A természetvédelmi bírságot nem a nemzeti park igazgatóságok, hanem a környezetvédelmi, természetvédelmi és vízügyi igazgatóságok szabhatják ki. E pontban emiatt a szabálysértésekről és a természetvédelmi érdeket sértő ügyekben indított közigazgatási hatósági eljárások kezdeményezéséről számolunk be.

2012. évben az új szabálysértési törvény 2012. év április 15. napján történt hatálybalépésével megszűnt a nemzeti park igazgatóságok szabálysértési jogköre. A Természetvédelmi Őrszolgálat tagjai számára megmaradt a helyszíni bírság kiszabására való jogosultság a törvényben meghatározott esetekben. Szabálysértési hatóságként 2012. év április 15. napjától kezdve az illetékes Kormányhivatalok, majd 2013. január 1. napjától az illetékes járási hivatalok járnak el, így a természetvédelmi szabálysértés körébe tartozó cselekmények elbírálására is fenti szervek rendelkeznek hatáskörrel.

Az általunk kezdeményezett szabálysértési ügyek a Természetvédelmi Őrszolgálat munkatársainak feljelentése, vagy intézkedése következményeként indultak. Jelentős továbbra is az Igazgatóság működési területén a falopások, illegális fakivágások miatt indult szabálysértési eljárások száma.

Hasonlóan, mint a helyszíni bírság esetében a szabálysértési ügyek kezdeményezésekor is az egységes joggyakorlat kialakítása, a jogértelmezés, a végrehajtásra vonatkozó szabályok alkalmazásának nehézségei miatt a 2012. évben kevesebb eljárást indítottunk.

2012. április 15. napjáig szabálysértési eljárás keretén belül védett állatfaj engedély nélküli tartása miatt 3 esetben került sor figyelmeztetés alkalmazására, egy esetben került sor védett állatfaj elpusztítása miatt szabálysértési bírság kiszabására, két személy lett szabálysértési bírsággal sújtva védett természeti területen engedély nélküli közlekedés (quad használata) miatt.

Az elmúlt évben 7 esetben kezdeményeztünk szabálysértési eljárást a Kormányhivatalnál (jogosulatlan horgászat miatt).

Védett természeti értéket, területet veszélyeztető, sértő jogellenes cselekmények miatt 147 esetben kezdeményeztünk hatósági eljárást, melyek elsősorban természetvédelmi-, vadászati-, halászati-, illetve erdészeti hatóságnál indultak.

Négy alkalommal kezdeményeztünk hatósági eljárást védett természeti területen illegálisan elhelyezett hulladék miatt.

Az új szabálysértési törvény hatályba lépése előtt - azaz 2012. április 15. napjáig - elkövetett szabálysértések miatt a JNSZM-i és a SZSZBM-i rendőrkapitányságok/rendőrőrsök természetvédelmi őrreink kezdeményezésére 28 esetben tettek szabálysértési feljelentést. (A rendőrség a legtöbb esetben a Természetvédelmi Őrszolgálattal tartott közös ellenőrzést követően kezdeményezte a szabálysértési eljárást.). Ezen ügyek mindegyikében indult tulajdon elleni szabálysértési eljárás is. Igazgatóságunk az elkövetői kör szociális helyzetére, a korábbi évek tapasztalatai alapján a behajtások eredménytelenségére, az érintett településeken a közérdekű munka hiányára tekintettel intézkedésként figyelmeztetést alkalmazott.

Az új törvény hatálybalépésével a falopás miatt indult tulajdon elleni szabálysértések elzárással is büntethetővé váltak, remélhetőleg ezen szankció alkalmazásával nagyobb visszatartó hatás érhető el.

A szabálysértések tekintetében - továbbra is - a leginkább érintett örkerületek 2012. évben a Közép-Tisza Jászság Természetvédelmi Tájegység (Tiszabura, Tiszabó, Tiszapüspöki) és a Szatmár-Beregi Természetvédelmi Tájegység (Tiszabercel-Tizadob). A leggyakoribb szabálysértések: illegális fakivágás, falopás, jogosulatlan horgászat, tiltott helyen tartózkodás, tiltott módon való közlekedés.

8.4. Büntető ügyek

2012-ben 15 esetben tett Igazgatóságunk büntetőfeljelentést természetkárosítás büntette miatt. Továbbra is gondot jelentett a természetkárosítások miatt indult büntető eljárások eredménytelensége, melynek indoka hogy az elkövető kilétét az eljárás során nem sikerült megállapítani, vagy bizonyítottság hiánya miatt került az eljárás megszüntetésre.

Illegális fakivágás, falopás miatt 27 esetben tettünk büntetőfeljelentést, az ügyek jelentős számában azonban az elkövető kiléte nem volt megállapítható, így a nyomozás felfüggesztésre, elévülési idő leteltét követően megszüntetésre került.

8.5. Polgári perek

A polgári pereket négy csoportra bonthatjuk:

- A) Bérleti szerződésekkel kapcsolatos perek
- Agropoint Kft. haszonbérleti szerződésének felmondása (befejeződött)
 - Újszentmargitai Kft. haszonbérleti szerződésének felmondása (felülvizsgálat alatt)
 - Agrárgazdaság Kft. haszonbérleti szerződésének felmondása (befejeződött)
 - Kiss Sándor haszonbérleti szerződésének felmondása (folyamatban I. fokon, ítélet várható)
 - Blága Mihály haszonbérleti szerződésének felmondása (folyamatban, I. fokon, törvénykezési szünet előtt ítélet várható)
 - Nagyiváni Kft. haszonbérleti szerződésének felmondása (folyamatban, I. fokon ítélet várható)
 - Hortobágyi Lúdtenyésztő Zrt. haszonbérleti szerződésének felmondása (folyamatban II. fokon)
- B) VSzT hatálya alá tartozó terület jogellenes magántulajdonba kerülése
- Szerletics Róbert és tsa - filmforgatás vélelmezett akadályozása (felülvizsgálata folyamatban)
 - Kupeczki Tibor és tsa (a Szegedi Ítéltábla határozata nyomán megismételt eljárás van folyamatban)
- C) Munkaügyi perek
- Nagy Márton munkaügyi pere (felfüggesztve az Alkotmánybíróság döntéséig)
- C) Egyéb perek
- Aves Tours Bt., Perlaki Tamás (felülvizsgálata folyamatban van)
 - Tóth Péter felperes vadkár megtérítése iránti per (I. fokon folyamatban van, közbenső ítélet várható jogalap kérdésében)

9. Természetvédelmi Őrszolgálati

A 2012. év legfontosabb hozadéka az őrszolgálat szempontjából, hogy személyi fejlesztési lehetőségeinket kihasználva megkezdődött az új kollégák felvétele, mely folyamat csak 2013. elején zárult. Ezzel 40 főre emelkedett a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság Természetvédelmi Őrszolgálatának létszáma. A szakmai munka magas színvonalú, bár elmondható, hogy az időről-időre nagyságrendileg megnövekedő feladataink által támasztott kihívásnak egyre nehezebben tudunk megfelelni. Hatósági feladatainkat a lehetséges legmagasabb szinten ellátjuk, de a működési területünk bizonyos részein a közrend hiánya miatt a természetvédelmi őrzés eredményessége nem kielégítő. Együttműködésünk számos társ szervezettel heti gyakoriságú és helyenként kimondottan eredményes. A közmunka programban az őrszolgálat tagjai számos közfoglalkoztatott

dolgozó munkáját szervezik és irányítják. Az őrszolgálati klasszikus feladat ellátáson túlmenően - kényszermegoldásként - a természetvédelmi őrök egyéb osztályok feladat ellátásához is komoly segítséget nyújtanak.

9.1. Alapadatok

9.1.1. Személyi feltételek

Az osztályt az általános igazgatóhelyettes vezeti. Változás az előző évhez képest, hogy 2012 folyamán szervezeti átalakítás miatt Gyarmathy István átkerült az Igazgatási Osztályra, így a továbbiakban Tihanyi Gábor egyedül látja el a természetvédelmi őrszolgálatvezető-helyettesi feladatokat. Az osztályon belül területi leosztással létrehozott csoportok az ún. *természetvédelmi tájegységek*, melyek élén a *tájegység-vezető* áll.

A Hortobágy Természetvédelmi Tájegységben 2012-ben 7 fő természetvédelmi őr teljesített szolgálatot. A létszámban szerepel a természetvédelmi tájegységvezető is, aki egyben az őrszolgálatvezető-helyettes. Az év utolsó napjával Zalai Tamás természetvédelmi területfelügyelő másik munkahelyre távozott, ezért helyére az új év első napjától az addig a Természetmegőrzési Osztályon közfoglalkoztatásban álló Katona József veszi át. Februártól december végéig két fő közmunkás dolgozott a tájegységben, a tájegységvezető közvetlen irányítása alatt.

A Nagyunság Természetvédelmi Tájegységben 2012-ben 5 fő természetvédelmi őr dolgozott, egy fő tájegység-vezető, egy fő területi-felügyelő és három fő örkerület-vezető. Az év végén Dr. Kovács Gábor természetvédelmi területfelügyelő nyugállományba vonult. Helyét Borza Sándor természetvédelmi örkerület-vezető vette át, míg létszámfejlesztés eredményeképp a tájegység egy fővel - Kiss Ádám természetvédelmi örkerület-vezetővel - bővült, így az új esztendő 6 fővel kezdik.

A Bihari-sík Természetvédelmi Tájegységben az elmúlt évben 5 fő természetvédelmi őr teljesített szolgálatot. Ebben a létszámban szerepel a természetvédelmi tájegység-vezető is. Személyi változás nem történt. Január közepétől december végéig két fő közmunkás dolgozott a tájegységben.

A Hajdúság-Dél-Nyírség Tájegységben 5+1 fő természetvédelmi őr teljesített szolgálatot az év első felében. Ebből a létszámból egy fő őrszolgálatvezető-helyettes, a tájegységben a Debreceni Nagyerdőre kiterjedő „független” örkerülettel rendelkezett, de egyéb területeken (pl. Sámsoni-úti Bellelegő, Dombostanyai-legelő stb.) is tevékenykedett. Júniustól a korábban említett átszervezés miatt a létszám egy fővel csökkent, de Lisztes Anna örkerület vezető év végi felvételével a kollektíva 6 főre állt vissza. A tájegység az elmúlt esztendő során folyamatosan foglalkoztatott 5 közmunkást, majd augusztustól egy hatodik személy is segítette a munkákat..

A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben az év elején 4 fő természetvédelmi őr teljesített szolgálatot, munkájukat 1 fő közmunkás segítette. Augusztusban felvételt nyert Juhász Lenke természetvédelmi örkerület-vezetői minőségbe, de erdőmérnök lévén a későbbiekben az erdészeti ügyeket is viszi. Novemberben Zelenák Attila közfoglalkoztatottat természetvédelmi örkerület-vezetőnek vettük fel, így átmenetileg közmunkás nélkül maradt a tájegység, de az év utolsó hónapjában újabb 2 fő közfoglalkoztatott teljesített szolgálatot. Az év végére 6 fő természetvédelmi őr volt munkaviszonyban a tájegységben. A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben az erdészeti ügyek kezelését továbbra is egy külső szakértő végezte szerződéses megbízással.

A Nyírség-Szatmár-Bereg Természetvédelmi Tájegységben 2012-ben 8 fő természetvédelmi őr teljesített szolgálatot egészen az év végéig, amikor Zsigó Krisztina természetvédelmi

őrkerület-vezető felvételével 9 főre növekedett a személyi állomány. Helyére Farkas Tímea került. Ezen felül a tájegységben 10 közmunkás dolgozott.

9.1.2. Technikai felszereltség

A Természetvédelmi Őrszolgálat technikai felszereltségének legfontosabb értékmérője a szolgálati járműpark állapota. A tavalyi évhez képest - részben pályázati források felhasználásának, részben önálló beszerzésnek köszönhetően - némi javulás volt mondható, miközben továbbra is nagyon sok olyan gépkocsi van, melynek cseréje már régen indokolt lenne és ezek esetleges egyszerre történő elromlása nagyon komoly munkaszervezési, és nem utolsósorban anyagi terhet ró igazgatóságunkra.

A kis lilik LIFE+ pályázat terhére az év végén a Hortobágy Természetvédelmi Tájegységbe két új Suzuki Jimny gépkocsi került. Ez jelentős javulásnak számít, mert így a tájegységben egy rosszabb állapotú, de még használható Ford Ranger maradt, melyet páros szolgálatban lévő őrök együtt használnak, illetve egy fő van, aki továbbra sem rendelkezik szolgálati gépkocsival, neki szolgálati motorkerékpárja van.

A Nagykunságba az év folyamán egy darab Ford Ranger került, mely már sokat futott és gyakori szervizelési igénye van, így sokáig nem lehet majd használni, de pillanatnyilag ez is előnyt jelent. Ezzel párhuzamosan két új őr kezdte meg a munkáját, akik nem kaptak szolgálati autót. Jelenleg a 6 főre jut egy jó állapotú és két öreg, sokat futott, gyakran elromló autó, így a belátható jövőben szükséges lesz a jármű beszerzés.

A Bihari-sík tájegységben szintén előrelépésről számolhatunk be, hiszen az év végén hozzájuk került egy használt és egy új Suzuki Jimny gépkocsi. Ezeket a járműveket őr párok közösen használják, így jelenleg az 5 fő összesen 3 szolgálati autót használ. Ez még nem optimális - a munka mennyiségét és területi jellegét ismerve -, de nagyon jelentős előrelépés a korábbiakhoz képest.

A Hajdúság-Dél-Nyírség tájegység jármű ellátottsága elfogadhatónak mondható. A 6 fő - melyek közül egy fő frissen felvett munkatárs - 5 db szolgálati autót és 2 db motorkerékpárt használ. Az autóparkban egy Toyota Hilux személyi változás miatt máshoz került át, de a tájegységen belül maradt. Mivel az új természetvédelmi őr közös őrkerületben dolgozik másik két kollégával, így jelenleg a munkavégzés jó szervezés mellett nagyjából zökkenőmentesen megoldható.

A Közép-Tisza-Jászság Természetvédelmi Tájegységben az év végén egy új, Toyota Hilux szolgálati gépkocsi beszerzését sikerült megvalósítani a parlagi sas védelmére hivatott, ún. Helicon Life + pályázat terhére. Ez jelentős siker, de a 6 főre jutó 4 autó, illetve a régi, sokat futott Land Rover időszerű cseréje miatt további jármű ellátottsági fejlesztésekre van szükség.

Ugyan a Nyírség-Szatmár-Bereg tájegységünkbe az év végén szintén került egy új Suzuki Jimny, ettől függetlenül talán mégis ez az a tájegység, ahol a legnagyobb szükség lenne a gépjármű fejlesztésre. 9 fő természetvédelmi őr teljesít szolgálatot 6 db szolgálati autó, 2 db motor és 1 db motorcsónak segítségével egy rendkívül tagolt, nagy távolságokat magába foglaló működési területen. Az autók egy része ráadásul sürgetően cserére szorul.

Az Őrszolgálat optikai eszközellátottsága jónak mondható, ráadásul, pályázati források segítségével folyamatosan szinten tartjuk, illetve fejlesztjük.

Informatikai eszköz ellátottságunk lehetővé teszi a munkavégzést, de sok esetben ez annak köszönhető, hogy a kollégák saját eszközeikkel pótolják a hiányt. Ebben a vonatkozásban az igazgatóság természetesen igyekszik előre lépni, folyamatos fejlesztési szándékunk van, de a közbeszerzési kötelezettség miatt a tényleges beszerzés lassan realizálódik. Különösen fontos szegmens a terepi térinformatikai eszközök területe, ahol a kollégáknak talán leginkább szükségük van az informatikai háttér-támogatásra. Itt jegyezzük meg, hogy a KÜVET és az ortofotó állományok friss verzióinak hozzáférhetősége a Természetvédelmi Őrszolgálat - de valójában a nemzeti park igazgatóságok - mindennapi munkájának

alapvető feltétele. Ezek hiányában az elvégzett munka óriási többlet energiák befektetését igényli, ráadásul minősége alatta marad az elvárhatónál.

A szemléltető eszközök mennyiségi és minőségi jellemzői tájegységek között igen nagy eltéréseket mutatnak, de a feladatot mindenhol el tudja látni a kollektíva. A Hortobágy tájegységbe az ősz folyamán új projektor és vetítő vászon érkezett, így ott is megteremtettük technikai feltételeit a természetvédelmi örök társadalmi tudatformálásban és környezeti nevelésben végzett munkájának.

Az Őrszolgálat egyenruházati ellátása - az elmúlt időszak pénzügyi körülményeinek alakulása függvényében - elfogadható.

A Bihari-sík tájegység iroda helyzete az év elején megoldódott, de úgy tűnik, hogy ez átmeneti megoldás volt csupán, hiszen az év végével újra költözésre kényszerültek. Jelenleg az új tájegység központ kialakítása zajlik.

9.1.3. Polgári természetőrök

Az elmúlt évekhez hasonlóan ez a csoport, mint a hivatásos természetvédők polgári segítői elmaradtak az igazgatóságunk működési területéről. Alkalmoszerű beavatkozások során a működési terület számos pontján természetesen létezik együttműködés civilekkel, de ez ma már nem köthető a polgári természetőr jogintézményéhez. A segítők többnyire nem igénylik ezt a címet, az eseti jellegű segítség nyújtás pedig ennek hiányában is jól működik. Igazgatóságunk nem tervezi ennek a szektornak a bővítését, mert tapasztalataink azt mutatják, hogy nem volt hatékonyabb a munkavégzésünk azokban az időkben, amikor 40-50 polgári természetőrrel álltunk kapcsolatban.

9.2. Feladatellátás

9.2.1. Hatósági feladatellátás

A hatósági feladatellátás egyik része a védett természeti területek és a Natura 2000 területek hatósági őrzése. Ennek hatékonysága és színvonala egyrészt a létszámmal, másrészt a technikai eszközellátottsággal mutat egyenes arányosságot.

A hatósági munka másik része intézkedésekben, illetve intézkedések kezdeményezésében nyilvánul meg, ezekkel a 8.2. illetve 8.3 alfejezetekben foglalkoztunk.

9.2.2. Együttműködés más hatóságokkal

A hatóságokkal (rendvédelmi ~ és természetvédelmi ~) történő együttműködésünk jó és hatékony. Kiemelt partnereink a rendőrkapitányságok, akikkel rendszeresen szerveztünk közös szolgálatot, ennek eredményei (bírság, eljárás kezdeményezése, feljelentés) is kiolvashatók a korábbi fejezetekből.

9.2.3. Nem hatósági feladatok ellátása

A Természetvédelmi Őrszolgálat munkájában a klasszikus természetvédelmi őrzési tevékenységi kör mellett a vagyonkezelési, fajmegőrzési és élőhely-védelmi, pályázati illetve oktatási-idegenforgalmi feladatok is jelentős és fontos szeletet jelentenek, sőt ez utóbbi tevékenységi körök aránya emelkedő tendenciát mutat.

Az egyes, nem hatósági feladatokat külön nem tárgyaljuk, a természetvédelmi kezelési tevékenységet az 5.2-5.4. fejezetekben, a vagyonkezelési vonatkozású tevékenységeket a 5.5.-5.8. fejezetben a többi szervezeti egység tevékenységével összevonva tárgyaljuk.

10. Költségvetés és vagyon

A 2011-es évhez képest 2012. nyugodt évnek tekinthető. A költségvetési támogatásunk egyenletes ütemben nyílt le. Az egyenletes eloszlásnak és a kiszámíthatóságnak köszönhetően gazdálkodásunk 2012-ben kiegyensúlyozottnak és jónak mondható. Az év folyamán az eredeti előirányzat többször csökkent, kétszer zárolás miatt, kétszer feladatok átcsoportosítása miatt.

Február elején kaptuk meg a 2011. évi területalapú támogatást, amely kellően likvid helyzetet teremtett arra az időre, amíg bevételeink májusban, majd szeptemberben realizálódtak. A költségvetés bevételi előirányzatát teljesítettük, a többletbevétel előirányzat-módosítását a fejezethez benyújtottuk. Nagy hangsúlyt fektetettünk követeléseink behajtására, felszólító leveleket, kamatközlőket többször küldtünk rossz vevőinknek. Pályázati tevékenységünknek köszönhetően 2012-ben is jelentős támogatásértékű bevételt realizáltunk. A 2012. évi területalapú támogatást a mai napig nem kaptuk meg.

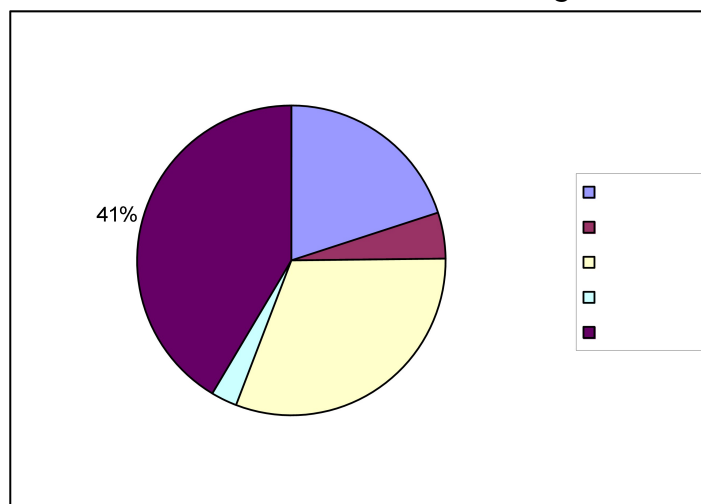
Kiadásaink döntő része a 2011-es évhez hasonlóan egyenletesen merült fel. A kielégítő likviditási helyzetünknek köszönhetően kötelezettségeinket határidőre teljesítettük, tartozásállományunk az év folyamán tartósan alacsony volt.

2012-ben új integrált ügyviteli szoftvert vezettünk be. Ez a szoftver magában foglalja a számlák érkeztetését, iktatását, a főkönyvi könyvelést, a számlázást és a tárgyi eszközök nyilvántartását. Az év során folyamatos feladatot jelentett a rendszer használatának tökéletesítése, adatokkal való feltöltése, testre szabása, a munkafolyamatok kialakítása. Az új szoftvernek köszönhetően az adminisztráció egyszerűbbé vált, továbbá naprakész vezetői információkhoz jutunk.

10.1. Kiadások (területkezelésre, védett természeti területek, nem védett Natura 2000 területek)

2012. év kiadásainak 25%-át a bér és járulékköltségek adták. A dologi kiadások között található a területkezelési, erdészeti, mezőgazdasági szolgáltatások kiadásai, a gépjárművek fenntartási költségei, a felmerülő rezsiköltségek, az adminisztrációs kiadások. Beruházásaink és felújításaink elsősorban pályázati forrásokból valósulhattak meg.

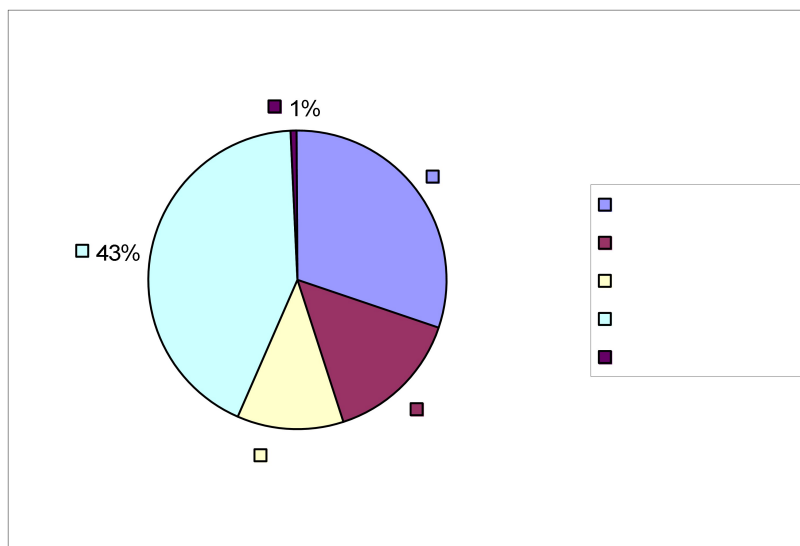
A HNPI 2012. évi kiadásainak %-os megoszlása

10.2. Bevételek

Az Igazgatóság bevételeinek legjelentősebb részét pályázati források jelentették. A következő legfontosabb tétel a saját bevétel, illetve az agrártámogatásokból származó bevétel. 2012-ben bevételeinek százalékos eloszlása az alábbi:

A HNPI 2012. évi bevételeinek %-os megoszlása

A költségvetési támogatás összetétele az alábbi:

A költségvetési támogatás összetétele 2012-ben (eFt)	
Működési költségvetés támogatása	146 950
Természetvédelmi célú pályázatok támogatása	83 043
Intézményi felhalmozási kiadások támogatása	109 400
Összesen	339 393

10.3. Vagyon

Az Igazgatóság mérlegében az eszközök és források 25 918 ml Ft-ról 26 727 ml Ft-ra emelkedtek, amely 3%-os növekedést jelent.

10.3.1. Befektetett eszközök

A befektetett eszközök állománya 25,9 ml Ft-ról 26,6 ml Ft-ra nőtt, amely növekedés elsősorban a pályázatoknak köszönhető.

10.3.2. Forgóeszközök

Az Igazgatóság forgóeszköz állománya 26%-os növekedést mutat. A növekedés legfontosabb tételei a készleteken belüli növendék-, hízó és egyéb állatok állományának és a követelések növekedése.

10.4. Épületek

Épületeinkkel, építményeinkkel kapcsolatban nem pályázati forrásból az alábbi munkálatokat hajtottuk végre:

- Miska-foki holtágat az élő Tiszával összekötő csatornán áttöltés készítése, valamint ideiglenes út építési munkák
- a tiszafüredi Kemény Kastély körül található ősparkban tuskó és gyökérzet kiszedési és tereprendezési munkák, kastély pincében szolgálati vizesblokk kialakítása
- Bockereki műtárgy rekonstrukciós munkák
- Pentezug mellett található földutak 12,5 km-es szakaszának rendezési munkái
- Szatmári telken életveszélyes hodály, Szásztelken életveszélyes épületrom bontása.
- Szettyénesi állattartó telep bontása.
- Malomházi Vadaspark kiegészítő építési és átalakítási munkálatait
- Hortobágyi Öregtavak 1. számú tó külső lehalászó helynél lévő rézsűfelületen rézsűvédelem kialakítása
- Debrecen, Sumen utca 2. szám alatti irodaházban iroda felújítási munkák
- Tiszafüredi Góréstanya 33. sz. főút közötti földút karbantartási munkák.

Pályázatokhoz kapcsolódó kivitelezési munkák az alábbiak voltak:

- ún. mezőgazdasági KEOP infrastruktúra fejlesztési pályázatok előkészítése
- Parlagi Sas LIFE+ projekt előkészítése
- Górési madárrepatriáló telep előkészítése, kivitelezés ellenőrzése

10.5. Eszközök

Az Igazgatóság eszközei munkavégzéshez szükséges színvonalának szinten tartásához folyamatos beszerzésekre, cserére van szükség. A 2012. és 2013. évi költségvetési hiánycél biztosításához szükséges további intézkedéséről szóló 1036/2012. (II. 21.) Korm. határozat azonban több eszközcsoport beszerzését tilalom alá helyezte. 2012. márciusában kivételi kérelmet nyújtottunk be, melyet az év folyamán jóváhagyták. További beruházás jellegű beszerzéseinket KEOP és LIFE pályázatainkból, illetve a közfoglalkoztatási keretből oldottuk meg.

11. Bemutatás, oktatás, társadalmi kapcsolatok

Az igazgatóság környezeti nevelési, oktatási turisztikai tevékenységét koordináló és túlnyomórészt végző Oktatási és Turisztikai Osztály tevékenységében 2012-ben erősödött az oktatási tevékenység. Az osztály munkáját célszerű tevékenységi területenként taglalni.

Az oktatási csoport a környezeti nevelési tevékenységet végzi, meghirdeti az igazgatóság saját pályázatait, ismeretterjesztő versenyeket, szakköröket és tanfolyamokat szervez, oktató-ismeretterjesztő jellegű kiadványok gondozását látja el, valamint az igazgatóság honlapján belül a tevékenységi terület oldalainak gondozását végzik. A *Fecskeház erdei iskola* üzemeltetése is ide tartozik 2013-tól, egyben az erdei iskola vezetője koordinálja a turisztikai létesítmények takarítását ellátó munkatársak napi tevékenységét is.

Az ökoturisztikai csoport több területen tevékenykedik, különálló egységekben.

A *Tourinform* működteti a HNP Látogatóközpont szezonálisan működő információs irodáját. Feladataik közé tartozik a vendégtájékoztatás, programszervezés. Fontos szerepük van az osztály belső kommunikációjában, az igazgatóság külső kommunikációs tevékenységét

támogatja, valamint ellátja a gondnoki teendőket a látogatóközpont épületében, annak udvarán, és a játszótéren.

A *néprajzi gyűjteményeket* magába foglalják a hortobágyi muzeális kiállítóhelyek és a Hortobágyi Kézművesudvar. Az itt dolgozó munkatársak gondoskodnak a kiállítások üzemeltetéséről, a Kézművesudvar programjainak szervezéséről, s feladatuk a fotó-, hang és filmarchívum gondozása, gyarapítása, rendszerezése mellett az igazgatóság honlapján belül a tevékenységi terület oldalainak gondozása.

A *Halastavi-kisvasút* üzemeltetését ellátó munkatársak a Hortobágy-halastavi Kisvasút turisztikai célú hasznosításáért felelősek.

Végül harmadik nagy csoportot alkotja a *Hortobágyi Vadaspark*, akinek munkatársai felelősek az állatkert működéséért, valamint a vadlőrezervátum szakmai munkájának ellátásáért.

11.1. Ökoturisztikai és környezeti nevelési infrastruktúra

11.1.1. Látogató-, fogadó- és oktatóközpontok

A) Hortobágyi Nemzeti Park Látogatóközpontja

Tourinform iroda

A HNP Látogatóközpontja Hortobágy falu központjában található, turisztikai szempontból a nemzeti park központi fogadó létesítménye. Az ide érkező turisták teljes körű információt kaphatnak nemcsak a nemzeti park programjairól, hanem a hortobágyi rendezvényekről, szállás- és étkezési lehetőségekről. A programszervezés, programfoglalás, szakvezetések szervezése is az itt dolgozók feladata, akik a szakvezetések lebonyolításában is kiveszik részüket.

Az információs részleg április és október között szezonális Tourinform irodaként is működik, de a vendégek tájékoztatása (e-mail, posta, telefon) április előtt és október után is zavartalan és teljes körű.

2012-ben ebben a csoportban nagy változások mentek végbe. A korábbi években 3 fő dolgozott az információs pultban, 1 fő pedig részben a pultban részben a háttérben, a részleg koordinálását végezte, illetve háttérmunkákat végzett. 2011-től a szezonális Tourinform iroda működési ideje alatt további 1 fő vett részt a pult munkájában

2012-ben a változások következtében az információs pultból 2 fő elkerült az osztály más területére (1 fő az oktatási csoporthoz, 1 fő a néprajzi gyűjteményi csoporthoz), jórészt új feladatot, feladatkört kapva, de munkájukkal az információs részleget továbbra is segítik. A korábbi feladatkörök jelentős hányada megmaradt, ezeket 2 fővel kellett ellátni. Áprilisban szezonkezdesre szülei szabadságra ment egy kolléga, így helyettesítését meg kellett oldani. A 2 fő mellett a feladatok ellátása további munkaerőt igényelt, amelyet közmunkásokkal, részmunkaidősökkel, illetve gyakornokokkal próbáltunk pótolni. Sajnos az új kollégák között magas fluktuáció volt tapasztalható. Közülük év közepén ugyanis többen - a jobb feltételeket ígérő munkahelyekre - elmentek, így a szezon közepén kellett a helyükre felvetteket betanítani, ami csak növelte a régebbi dolgozók leterheltségét.

Nyitvatartás:-

A korábbi évekhez képest a látogatóközpont nyitva tartása átalakult. A téli időszakban (december-február) zárva tart, a nyári időszakban hosszabb ideig tart nyitva (július-augusztusban 18.00 óráig). A létesítmények 2011-ben bevezetett bővített nyitva tartásával lett megtervezve 2012. Tapasztalat, hogy a vendégek csak elenyésző hányada

élt ezzel a hosszított nyitva tartással (júliusban 17.00 óra utáni látogatók mindössze a vendégek 2,9%-ot tették ki, augusztusban pedig 4,1%-ot), ennek ellenére fontosnak tartjuk a szolgáltatás fenntartását a folyton zsugorodó piac megtartása érdekében.

Szolgáltatások:

Turistatájékoztató - formája: személyes, telefonos, írott (e-mail és postai levél). Előző évhez képest csökkenés volt tapasztalható a személyes megkeresésekben, a telefonos és elektronikus érdeklődésekben viszont kevésbé.

2012 nyarán a Debrecen és Hortobágy Turizmusáért Egyesületen (DETE) keresztül kihelyezésre került a látogatóközpontban egy ún. Touch Info berendezés. A turisták tájékoztatását segítő készülék térképpel, fényképekkel, többnyelvű leírással segíti az útbaigazítást a Hortobágy és Debrecen programjai, rendezvényei között, illetve szállás és étkezési lehetőségekről is tájékoztatást ad. Sajnos a gép működése nem megbízható.

Értékesítés - több helyszínen, a HNP Látogatóközpont Ajándékboltjában és a Körszínben jelentősebb árukészlettel felszerelt ajándékboltunk működik, továbbá egy kisebb a Pásztormúzeumban, a Hortobágyi csárdakiállításban és a Hortobágy-halastavi Kisvasút pénztárában. Az egyes helyszíneken többféle cikket értékesítünk (nemzeti parkos termékek, ajándéktárgyak, kiadványok, helyi és tájjellegű kézműves termékek, nemzeti parki védjegyellátott termékek).

A látogatóközpont ajándékboltjának kínálatát igyekszünk évről évre bővíteni, a vendégek igényeinek megfelelően. 2012-től szürke marha szalámi is kapható többféle ízesítésben is. Örömmel láttuk, hogy iránta nagy a kereslet.

Kerékpárkölcsonzés - a Látogatóközpontban több mint 30 kölcsönözhető kerékpár található, melyeket 2012-ben főleg visszatérő csoportok béreltek ki. Egyéni vendégek részére történő kölcsönzés a Tourinform létszámgondok miatt nem minden esetben volt megoldható.

Csoportok fogadása, teljes körű programszervezés és koordináció - a Hortobágyi Nemzeti Park, mint turisztikai célterület az utóbbi időben bár veszített népszerűségéből, mégis kedvelt utazási célpont maradt az oktatási intézmények diákcsoportjai, valamint bel- és külföldi turisták körében. A látogatók többsége még mindig, mint a pásztorok földje ismeri, ezt az oldalát szeretné felfedezni. Azonban az utóbbi években tapasztalható, hogy már nem csak emiatt válik kedvelt úti céllá, az utazási célok között a természeti értékek megismerése is megjelenik.

Kézművesudvar

- A Kézművesudvarban a fő célkitűzések a 2012. évre a szükséges és elégséges munkatársi gárda kialakítása, személtetési anyagok bővítése, a szezonban és szezonon kívüli programjaink meghirdetése és megtartása volt. A kézműves foglalkozásokon résztvevő gyermekcsoportokban 800 főt fogadtunk, 7 főre bővült munkatársi gárdával. A Kézművesudvarban elkészült 12 féle népi játék, néprajzi társasjáték, kültéri reklámeszközként egy molinótartó kapu. A Kézművesudvarban zajló bemutató-tevékenység becsült bevételei (530 e Ft) fedezték az itt jelentkező költségeket és az eszközfejlesztéseket.

B) Turisztikai létesítmények, bemutatóhelyek üzemeltetése

A 2011-ben átadott új turisztikai létesítmények első teljes működési éve volt 2012. Ezekkel egy időben áremeléseket is végre hajtottunk a belépők terén, ugyanakkor kiszélesítettük a kedvezmények körét.

Az ÉAOP-os pályázati beruházások eredményeképpen a Hortobágyi Nemzeti Park turisztikai kínálata kibővült. A kombinált belépőjegy bevezetésével lehetővé tettük a kiállítások - más néprajzi kiállításainkkal együtt - a Csárdák útja elnevezésű tematikus útvonalra felfűzött megismerését.

Csárdák útja projekt - 2012-ben a muzeális kiállítóhelyeink a teljes éves nyitva tartási időszakban működtek. Az új kiállítások megnyitását össze tudtuk kapcsolni a már meglévő néprajzi témájú kiállításainkkal. Olyan belépőjegy került kialakításra, mellyel a Pásztormúzeum, Körszín, Hortobágyi csárdakiállítás, Kadarcsi csárdakiállítás is látogatható, de megmaradt az egyes kiállítások önálló megtekintésére szóló belépő is. Ez segítette az új létesítmények megismertetésében és a már meglévő kiállítások esetleges újr látogatását is ösztönözte. A korábbi felnőtt, gyerek/nyugdíjas jegy mellett családi jegyet is bevezettünk, mely jelentős kedvezményt foglal magában (2 felnőtt, 3 gyerek).

- **Hortobágyi csárdakiállítás:** A betérő vendégek számára továbbra is kellemes meglepetés volt a kiállítás magas szakmaisága, élményszerűsége. A kombinált, több csárdára is érvényes belépőjegyek és csárdai vendéglátás rendezése jót tett a kiállítás forgalmának, mely megtöbbszöröződött (2012 - 12517 fő, 2011 - 1908 fő). Elhelyezkedésének köszönhetően sok vendéget be tudott vonzani, ugyanakkor látogatói forgalmának jót tett az is, hogy 2012-ben a csárda éttermi része végre stabil, kiszámítható nyitva tartással üzemelt. Mindezt jól mutatja a látogatók számának meredek emelkedése.
- **Kadarcsi csárdakiállítás:** a szezon nagy részére kiterjedő nyitva tartásával bekapcsolódott a hortobágyi kiállítóhelyek és a Csárdák útja útvonal rendszerébe, sőt a 33-as főút mentén előjelző tábla, valamint a helyszínen molinófelirat is hirdette megnyitását. Ennek ellenére kevesen látogatták. A csárda nem központi fekvésű, inkább tranzit jellegű, ami a működtetésében más stratégiát igényelne, az exkluzív környezet inkább az ún. inszertív turizmus számára kínál lehetőségeket. A főbb turisztikai vonzerőt jelentő létesítményektől viszonylag távolabb esik, alacsonyabb látogatottságának ez is az egyik oka. Az értékes kiállítási anyag elhelyezése az épület állaga miatt nem a legmegfelelőbb környezetben van. Újdonság, hogy 2012-től a kiállítást is az éttermi részt bérlő Hortobágyi Nonprofit Kft. üzemelteti. A nyitáskor tapasztalt kezdeti nehézségek leküzdése után az év további részében már kiegyensúlyozottan működött, a viszonylag nagy távolság ellenére is jól működött velük a kommunikáció. A látogatók száma itt is emelkedett, 2012-ben 197 fő volt.
- **Megújult a Meggyes csárda** is, mely korábban is kiállításként működött. A közúttól távol, nehezen megközelíthető helyen álló épület látogatói, az egykori Sóút turistái - az Egyek-pusztakócsi bemutató terület - valamint a Góres tanya vendégei közül kerültek ki. Megközelítése nehézkes. Látogatottsága jelentősen csökkent (85 fő), melynek több oka is lehet. Megközelítése csak földúton lehetséges, így nagy mértékben időjárás függő. Góres tanyán és a tanösvényen folyó munkálatok miatt eleve kevesebben látogatták a területet (a csárda kiállításának megtekintése a nemzeti parki belépőkártya megváltásán túl 1000 Ft/alkalomba került, a látogatószám csökkenés oka lehet ez is). Újdonságként próbáltunk ide szervezni néprajzi jellegű gyalogtúrákat az egykori Sóúton haladva, mely felemás sikert aratott. 2013-ban is szeretnénk ezt a túrát indítani, az elmúlt év hibát kijavítva.

Pásztormúzeum és Körszín kiállítások - Hagyományosan a legnépszerűbb, vendégvonzó kiállításnak számít a Pásztormúzeum, amely 2012-ben közel 16 ezer látogatót vonzott és a Körszín, melyre közel 17 ezren voltak kíváncsiak. A Körszín

ajándékboltjában forgalmazott kézműves termékek utáni bevétel csökkent ugyan, de a jegyeladásokkal az üzleti egyenleg pozitív volt. Az év során több csoport, köztük erdei iskolás csoportok tekintették meg a faluséta programunk keretében, bár ennek volumene a lemondott csoportok és résztvevők számával együtt jelentősen visszaesett, vélhetően a kirándulások finanszírozására igénybe venni kívánt pályázatok csökkenése miatt (463 fő).

A Pásztormúzeum látogatóinak száma jelentősen emelkedett 2011-hez képest. A múzeumban kizárólag kombinált jegyet lehet vásárolni, mellyel a többi kiállítás is megtekinthető. Ez évtől a Hortobágyi Vadasparkba induló járatok is a Pásztormúzeumtól indulnak, a részvételi jegyet is ott lehet megvásárolni. A látogatók számának emelkedését ez is minden bizonnyal elősegítette. „A pusztáról szó mesét az éj” Szent Iván éjjeli programunk egyik fő helyszíne is a Pásztormúzeum volt.

A Körszín kiállításának látogatottsága nem éri el a korábbi éveket, amikor még ingyenes volt, de a belépőjegy 2011. évközi bevezetése óta eltelt azonos időszakának összehasonlításában mérsékelt emelkedés tapasztalható a látogatószámban.

Hortobágy-halastavi Kisvasút

A Hortobágyra érkező turisták között egyre ismertebb a kisvonal. A kisvonalat nemcsak a természeti táj látványáért, hanem a vonatozás élményéért keresik fel. A számos csoport és különjárat ellenére 2012-ben az egyéni vendégek aránya volt nagyobb.

A kisvonal jegy árainál is volt áremelés, ugyanakkor itt is bevezettük a családi jegyet. Örvendetes, hogy a vendégek száma nőtt, 2012-ben 16307 fő volt.

A kisvonal menetrendjét próbáltuk a MÁV vasúti menetrendjéhez igazítani. A Hortobágy felől vonattal érkezők kényelmesen el tudták volna érni a menetrend szerint induló járatainkat. Sajnos a MÁV járatok jelentős késései, kiszámíthatatlan közlekedése miatt ez nem volt megvalósítható. Annak ellenére, hogy a MÁV-os késésekről mi nem tehetünk, több alkalommal is panaszkodtak rá a vendégek.

A kisvasút pénztárának nyitva tartása bővült, már nem csak a vonat menetrend szerinti közlekedési ideje alatt működött, hanem áprilistól októberig mindennap, márciusban és novemberben hétfőként.

Hortobágy Vonuláskutató Állomás

A vonuláskutató állomás színesíti a Hortobágy-halastavi tanösvény turisztikai kínálatát. Működtetését csak társadalmi munkában, civilek bevonásával tudtuk megoldani az őrszolgálat munkatársainak szakmai felügyelete mellett. Tavasszal kezdték el a nemzetközi monitoring vizsgálatokat. A madárgyűrűző hely a környezeti nevelési programba kiválóan beépült, 2012-ben kb. 500 fő érdeklődőt fogadott.

Pusztaszafari - Hortobágyi Vadaspark

A Hortobágyi Vadaspark megközelítése a nemzeti park járművével lehetséges. A programhoz új jármű került beszerzésre, mely lehetővé tette az indulási helyszín módosítását is. A vadasparki látogatáshoz a részvételi jegyet a Pásztormúzeumban lehet megvásárolni és a járat is a múzeum mellől indult. A központból való indulás lehetővé tette, hogy többen is megismerjék ezt, hiszen az indulási helyszín Hortobágy egyik turisztikailag frekventált része.

Annak ellenére, hogy a 2012-ben az osztály turisztikai tevékenységében az egyik legnagyobb hangsúlyt a vadaspark kapta, a látogatók száma nem növekedett 2011-hez képest, inkább stagnált. Oka lehetett, hogy a belépők árának emelése itt volt a legnagyobb, ugyanakkor a kedvezmények mértéke a legkisebb. A vadaspark tematikája

a vendégek szemében kevésbé egyedi, nem igazán tudják (még) a Hortobágygal azonosítani, gyakran keverik a szekértúra programmal.

2012-ben a vadaspark a HNP egyetlen olyan turisztikai létesítménye/programja volt, amely egész évben elérhető (áprilistól októberig menetrend szerinti járattal, november és március között előzetes bejelentkezéssel).

A vadaspark megnyitása óta elérhető az ún. extra szafari program, melynek keretében a vadlovakat és őstulkokat közvetlen közletről lehet megtekinteni egy átalakított terepjáróval. A látogatószám stagnálás ellenére a programot igénybe vevők száma nőtt (2011-ben 26 alkalommal 93 fő vett részt, míg 2012-ben 76 alkalommal 328 fő).

A Magyar Kedvezményhálózattal együttműködve az E-ON fogyasztói körében indított akció keretében több ezer háztartásba jutott el olyan kedvezményes kupon, mellyel a Pásztor múzeum és a Hortobágyi Vadaspark kedvezményesen volt látogatható. Az akció június és szeptember között élt.

2012-ben fontos átalakításokra került sor vadasparkban, mivel a korábban lezárult pályázati beruházások több területen sem bizonyultak kielégítőnek.

Ennek kapcsán több átalakítás, beruházás valósult meg, mely az állatok tartási körülményeit, a bemutatást, illetve az itt dolgozók munkafeltételeit javította sokszor olyan hiányosságok pótlásával, mint pl. épületfűtési rendszer, és dolgozói zuhanyzó megépítése, pelikán-telettető korszerűsítése, büfé kialakítása, padok, bikabefogó, farkas kifutó és ragadozómadár röpdék átalakítása.

A vendégek vadasparkba történő beszállítására egyedi építésű Omnibuszt vásároltunk, mely népszerűsége mellett jó szolgálatot tett több ízben a Vadaspark népszerűsítésében is. Év végére újabb busz beszerzésére is sor került turisztikai pályázati forrásból.

Sikeresen fogadta a közönség az új programokat, mint a naplemente szafari, a darvas piknik a vadasparkban, a vadaspark napja eseményeket.

Több új lakója lett vadasparkunknak, melyeket nemcsak a hazai állatkertekkel való jó együttműködésnek (Budapest, Szeged és Kecskemét állatkertjei), hanem nemzetközi fajmentő programnak (Ausztria, Németország) is köszönhetünk.

2012-ben először a Vadlórezervátum életében kerültek el tőlünk vadlovak Mongóliába, Ausztriába, hogy segítsék a faj megmentését célzó törekvéseket.

A vadaspark fontos szerepet tölt be az ismeretterjesztésben, a környezeti nevelésben is. Gyakorta volt előadások, szakkörök, vetélkedők, iskolás pályázatok témája, helyszíne 2012-ben.

A látogatók tájékoztatását egy szakvezető munkabeosztása nem teszi lehetővé, különösen érezhető még a szülési szabadságon lévő munkatárs hiánya, ezért a leterheltséget igyekeztünk enyhíteni úgy is, hogy a szakvezetések ellátásába bevontuk az állatgondozókat is, és év végére elkészítettük a hangos vezető anyagot egyelőre 3 nyelven, melyet 2013-ban a vendégeket szállító autóbuszokon és a 2013-ban megnyíló büfénkben kölcsönözhető MP3 lejátszókról lehet meghallgatni.

Állatállomány a Hortobágyi Vadasparkban

2012. január	Beszerzés/Ellés	Távozás	2012. december
Przewalski ló: 16	Przewalski ló: 11	Przewalski ló: 2	Przewalski ló: 25
Vadszamár: 1	Vadszamár: 1	Vadszamár: 0	Vadszamár: 2
Őstulok: 7	Őstulok: 0	Őstulok: 7	Őstulok: 20

Watussi: 3	Watussi: 0	Watussi: 0	Watussi: 3
Farkas: 3	Farkas: 0	Farkas: 0	Farkas: 3
Sakál: 2	Sakál: 2	Sakál: 0	Sakál: 4
Róka: 1	Róka: 3	Róka: 1	Róka: 3
Vadmacska: 2	Vadmacska: 0	Vadmacska: 0	Vadmacska: 2
Pelikán: 6	Pelikán: 3	Pelikán: 0	Pelikán: 9
Réti sas: 2	Réti sas: 0	Réti sas: 0	Réti sas: 2
Parlagi sas: 2	Parlagi sas: 0	Parlagi sas: 2	Parlagi sas: 0
Batla: 1	Batla: 4	Batla: 1	Batla: 4
Fakó keselyű: 12	Fakó keselyű: 1	Fakó keselyű: 4	Fakó keselyű: 9
Kanalas gém: 1	Kanalas gém: 0	Kanalas gém: 1	Kanalas gém: 0
Nyári lúd: 3	Nyári lúd: 0	Nyári lúd: 0	Nyári lúd: 3
Fekete gólya: 2	Fekete gólya: 1	Fekete gólya: 1	Fekete gólya: 2
Fehér gólya: 12	Fehér gólya: 5	Fehér gólya: 3	Fehér gólya: 14
Bütykös hattyú: 7	Bütykös hattyú: 0	Bütykös hattyú: 5	Bütykös hattyú: 2
Holló: 0	Holló: 1	Holló: 0	Holló: 1
Sárgalábú sirály: 0	Sárgalábú sirály: 1	Sárgalábú sirály: 0	Sárgalábú sirály: 1
Szürke gém: 0	Szürke gém: 1	Szürke gém: 0	Szürke gém: 1
Daru: 0	Daru: 2	Daru: 0	Daru: 2

Pentezugi Przewalski ló állomány

	Január	Ellés	Elhullás	Export	Import	Vágás	December
Przewalski ló	197	55	22	5	1	1	225

Szálláshelyek

A nemzeti parknak 3 működő szálláshelye van, melyek kihasználtsága és funkciója is merőben eltér egymástól.

Górés, kutatói szálláshely - Szerényebb kategóriájú szállás iránt folyamatosan van kereslet, bár 2012-ben a Ragadozó Madár Mentőhelyet és a Góresi tanösvényt érintő munkálatok miatt komolyabb vendégforgalomtól estünk el. A kutatási célú látogatókon túl, dolgozói igényeket szolgál majd ki 2013-ban, valamint várható táboroztatás is. A szálláshely takarítását, a szobák kiadását és a vendégek fogadását ellátó gondnok feladata még a tanösvény látogatására érvényes nemzeti parki belépőkártya értékesítése, továbbá a Meggyes csárdamúzeum kinyitása az érdeklődők számára.

Fecskeház erdei iskola B. kategóriás ifjúsági szállás - Leginkább kihasznált szálláshelyünk. Hortobágy falu szélén, közel a pusztához és a Mátai Méneshez. Részletes működését az oktatási tevékenység, azon belül is az erdei iskolai tevékenység bemutatásánál szerepeltetjük.

Kemény kastély - A nemzeti park vendégeinek elszállásolására alkalmas egyedi, részben korhű bútorozású egykori kastély 2011 óta nem használt kereskedelmi szálláshelyként. Gondnoki tevékenységét az ott dolgozó félállású alkalmazottal a Műszaki és Üzemeltetési Osztály vette át az utolsó negyedévben.

11.1.2. Tanösvények

Három tanösvény (Hortobágy-halastavi tanösvény, Szálkahalmi tanösvény és Egyek-pusztakócsi mocsarak/Górési tanösvény) nemzeti parki belépőkártyával látogatható, amelyeket a HNP Látogatóközpont, a kisvasút pénztára és a Nyugati Fogadóház értékesíti. Új értékesítési pontokat létesítettünk 2012-től Górés tanyán és a Hortobágyi Fogadóban is.

A kisvasút pénztárának nyitva tartását bővítettük. Már nem csak a vonat menetrendszerinti közlekedési ideje alatt működött, hanem áprilistól októberig mindennap, márciusban és novemberben hétfőként.

Ezen intézkedéseknek is betudhatóan 2012-ben nőtt a tanösvényekre eladott belépőkártyák száma. A legnépszerűbb továbbra is a Hortobágy-halastavi tanösvény volt, főleg az őszi daruvonulás idején.

11.1.3. Egyéb bemutatóhelyek (összefoglaló táblázat, HNPI teljes működési területe)

Tájegység	Megnevezés	Leírás
Hortobágy	Hortobágy-halastavi tanösvény	Nemzeti parki belépőkártya megváltásával látogatható, egyben a leglátogatottabb tanösvény. Jegypénztárában kerékpár kölcsönzési lehetőség biztosított. Honlapról letölthető e-book formájában hozzáférhető vezetőfüzete.
	Hortobágyi Vonuláskutató Állomás	Nemzeti parki belépőkártya megváltásával látogatható, együttműködésben üzemeltetett saját létesítmény. Pallóút, madárgyűrűző épület, 22 db függőháló, Helgoland-csapda.
	Szálkahalmi tanösvény	Nemzeti parki belépőkártya megváltásával látogatható, a magasles felújítandó, 2012-ben új állomáspontra jelölő táblák kerültek kihelyezésre. Tömegközlekedéssel nem megközelíthető. Honlapról letölthető e-book formájában hozzáférhető vezetőfüzete.
	Malomházi bemutatóterület	Kizárólag előzetes bejelentéssel, természetvédelmi őr kíséretében csoportosan látogatható tanösvény került kialakításra 2012-ben.
	Hortobágyi csárdakiállítás	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Kadarcsi csárdakiállítás	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Meggyes csárdakiállítás	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Pásztormúzeum	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Körszín	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
	Hortobágyi Vadaspark	Belépőjeggyel látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.
Látogatóközpont információ (Tourinform)	Ingyenesen látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön kérhető.	

	Látogatóközpont természetrajzi kiállítás	Ingyenesen látogatható saját létesítmény, szakvezetés külön díjért előre kérhető.
	Látogatóközpont ajándékbolt	Benne kézműves és nemzeti parki termékek, ajándéktárgyak, kiadványok, jégkrém stb. vásárolható.
Jászság-Közép-Tisza	<i>Tiszazug (nem tanösvény)</i>	Gyakori helyszíne szakvezetéseknek, gyűrzési bemutatóknak
Nyírség-Szatmár-Bereg	Tarpai Szőlőhegy tanösvény	Ingyenes, nincs bejelentési kötelezettségük az oda látogatóknak
	Bátorligeti Ősláp és Kiállítás	Belépőjegy ellenében kísérelővel látogatható (555 fő)
	Cégénydányádi tanösvény	Ingyenes, nincs bejelentési kötelezettségük az oda látogatóknak. Információs táblákkal ellátott.
	Fehérgyarmati kiállítás	Jelenleg nem működik, zárva.
Hajdúság-Dél-Nyírség	Jónásrészi tanösvény	HNPI tanösvény, vezetőfüzettel. A tanösvény iránt jelentéktelen a nagyközönség érdeklődése. Szakmabeliek, botanikusok szokták a területet látogatni.
Bihari-sík	Bihari-sík tanösvény	Nincs bejelentési kötelezettség, ingyenesen látogatható, vezetőfüzet biztosított. Vizes élőhely, puszta, facsoport és erdő is. 18 tábla, 2 magasles, pallósr.
Nagykunság	Tisza-tavi Vízi Sétány	Poroszlói tórészleten található vízi sétány bérüzemeltetésbe adva. Belépőjeggyel látogatható. Látnivaló: Tisza-tó élővilága A Tisza-tavi Ökocentrum megnyitása a vízi sétány látogatóinak számát is megnövelte (65450 fő)
	Nyugati Fogadóház	Bérüzemeltetésben működtetett információs pont és szálláshely csekély vendégforgalommal.
	Kemény-kastély	2011-től csak protokolláris célú szálláshely. Külön díjazásért rendezvényeknek ad otthont: kutyakiállítás, íjászverseny, esküvői fotózás, osztálytalálkozó, díszebéd.
	Tiszavirág Ártéri Sétaút	Tiszafüred-Tiszaörvény térségében a Szabics Kikötő által üzemeltetett tanösvény. Látnivaló: Tisza-tó élővilága
	Górési tanösvény	Az Egyek-Pusztakócsi mocsarak bemutató területen kialakított tanösvény 2012-ben elkezdődött felújítása 2013 első felére még áthúzódik. Látnivaló: mocsár élővilága, sóút, kurgán. Szálláshely van a területen, ami szintén felújításra szorul.
	Karcag, Szélmalmi fogadóház	Karcagi önkormányzat üzemelteti, ingyenesen látogatható.

11.1.4. Társadalmi kapcsolatok

- **Információs iroda** - szezonális Tourinform iroda. Az itt dolgozók munkája jóval több és összetettebb, mint egy egyszerű turistatájékoztató. Nemcsak a vendégek informálása a feladata, de az osztály egyes részei közötti információáramlás, az osztály belső kommunikációjának központja is. Kapcsolatot tart nemcsak Hortobágy más turisztikai szolgáltatóival, hanem a környező településekével, regionális és országos szakmai szervezetekkel is.
- **Külső kommunikáció, médiakapcsolatok, reklám** - A 2012. év márciusától a közönségkapcsolat és marketing tevékenységi kör végzését kiemelt feladatként kezeljük, erre felvettünk egy rutinos szakembert. Ennek célja, hogy az Igazgatóság tevékenységét minél szélesebb körben ismertté tegyünk, és hosszú távon a Hortobágy idegenforgalmi vonzerejét növeljük mind a magyar, mind pedig a külföldi turisták, valamint a szakma képviselői körében. Főleg olyan PR-tevékenységeket végzünk, mely során anyagi ráfordítás nélkül, viszonylag széles réteghez tudjuk eljuttatni üzenetünket. Létrehoztuk az igazgatóság saját, interaktív Facebook oldalát, melyet folyamatosan aktuális információkkal látunk el. Nagy hangsúlyt fektetünk továbbá internetes honlapunk frissítésére, modernizálására.
 - Az osztály dolgozói havi rendszerességgel tájékoztató levelet küldenek a turisztikai szervezeteknek, oktatási intézményeknek, partnereknek a hortobágyi és az igazgatósági programokról, kiemelt rendezvényekről.
 - Az igazgatóság honlapján folyamatosan meghirdetésre kerülnek a rendezvényeink, eseményeink, illetve a park dolgozói több közérdekű hírt is publikálnak ezen a felületen.
 - A Fecskeház erdei iskola hirdetése megjelent az egyik legnagyobb turisztikai-környezeti nevelési portálon (www.kirandulastervezo.hu).
 - A Hortobágy-halastavi Kisvasútról és a Hortobágyi Vadasparkról készült szóróanyagok megújításra kerültek és immár nemcsak magyar, hanem angol és német nyelven is elkészültek.
 - Partnerségben készült el több kiadványunk is. A Hortobágyi Nonprofit Kft-vel közösen készítettük el a hortobágyi hosszú hétvégekre külön szóróanyagunkat, melyen tematizált programokat hirdettünk, valamint készült egy a fő turisztikai vonzerőket bemutató plakát is. A plakátot a környék szállodáiban, iskoláiban, intézményeiben terjesztünk.
- **Vásárok, kitelepülések**
 - Számos utazási vásáron jelent meg a nemzeti park személyesen, de a DE TE-n keresztül kiadványaival még több helyen. Januárban a bécsi Ferien Messen a DE TE-n keresztül 1 fő képviselte a Hortobágyi Nemzeti Parkot és Hortobágyot. A budapesti, debreceni és miskolci utazási vásáron legalább 1 fő jelen volt tőlünk. A DE TE-n keresztül további belföldi vásárookra eljutottak kiadványaink, szórólapjaink, külföldre pedig Kolozsvárra, Kassára és Londonba vitték el kínálatunkat.
 - A minisztérium szervezésében különböző vásárokon, rendezvényeken is megjelentünk más nemzeti parkokkal együtt, személyesen (Utazási Kiállítás Budapesten; Húsvéti Vásár; Magyar Tájak, Magyar Termékek Vására; Magyar Nemzeti Parkok Hete nyitó hétvége), vagy csak kiadványokkal (Sziget Fesztivál).
 - Az utóbbi években tapasztalható, hogy a klasszikus utazási vásárokon való megjelenés kevésbé hatékony. Így a 2011-ben megkezdődött próbálkozást

folytatva 2012-ben is több alkalommal jelent meg a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság - elsősorban turisztikai kínálata - különböző rendezvényeken, egyéb vásárokon. Debrecenben gyereknapkor a vadaspark szafari járművével lehetett utazni a belvárosban, de részt vettünk a debreceni Régi Idők Vásárán, Szürke Marha Vigadalmon Budapesten, a debreceni Campus Fesztiválon, Jótékonyági Családi Nap a Leukémiás Gyermekekért rendezvényen Balmazújvároson, itt a Természetvédelmi Őrszolgálattal közösen. Két ízben vettünk részt a Debreceni Egyetem „öko napok” rendezvényén. A hortobágyi rendezvényeken kitelepített információs résszel szintén jelen voltunk (Kihajtási Ünnepe, Gulyásverseny és Pásztortalálkozó, Hortobágyi Lovasnapok, Délibáb Futás, Lehalászási Ünnepe).

- **Study tourok, vendég delegációk**

Több alkalommal szerveztek hozzánk study tourokat. Elsősorban a Magyar Turizmus Zrt. szervezésében látogattak el hozzánk utazásszervezők szakújságírók, szakmai bejáró túrák alkalmával szakemberek. Örömmel vettük, hogy több TDM szervezet választotta a Hortobágyi Nemzeti Park turisztikai tevékenységének megismerését szakmai tanulmányként. Összesen 10 alkalommal több, mint 180 szakembert láttunk ily módon vendégül.

A Világörökségi Nyári Egyetem egyik magyarországi állomáshelye is nálunk volt, ahol a visegrádi országok világörökségi helyszíneinek képviselői vettek részt. Az egyhetes körútjuk utolsó állomása volt nemzeti parkunk. A résztvevők szerint az egyhetes programjuk legérdekesebb és legszebb részét a Hortobágyon töltötték.

2012 októberében a minisztérium és a magyarországi nemzeti parkok Ökoturisztikai Szakmai Napok rendezvényének házigazdája a HNP volt. A szakmai tanácskozáson túl megmutathattuk kollégáinknak turisztikai kínálatunkat is.

- **Workshopok**

Újdonság volt számunkra az ilyen jellegű megjelenés. 2012-ben két alkalommal is lehetőséget kaptunk erre. Márciusban a budapesti Utazás 2013 vásár alkalmával kértek fel minket a Leisure Hosted Buyer workshopon való megjelenésre. Itt számos európai ország utazásszervezője ismerkedhetett meg kínálatunkkal, de felkeltettük érdeklődését a japán, az egyesült arab emirátusi és chile-i turisztikai szakembereknek is. Májusban Hajdúszoboszlón kaptunk lehetőséget workshopon való megjelenésre, amelyen cseh utazásszervezők vettek részt, akik el is látogattak hozzánk.

- **Együttműködés Hortobágy község önkormányzatával**

A nemzeti park központi települése, mely kiemelten fontos partner is egyben. Lakosai közül többen az osztály által üzemeltetett létesítményekben dolgoznak, a falu gyermekei és felnőtt lakossága számára előadássorozatot, szakkört, létesítményeink megtekintésére nyílt napot szerveztünk. Élő kapcsolatunk gyakorta megnyilvánul kölcsönös segítségnyújtásban (pl. turisztikai pályázatunk keretében felújítjuk a település fő utcájának járdáját, falurendezvényekhez biztosítunk területet). Jó kapcsolatokat igyekszünk ápolni a település polgármesterével, intézményeinek vezetőivel.

11.2. Ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

Az Oktatási és Turisztikai Osztály oktatási tevékenységét 2012-ben 1 fő környezeti nevelő 6 órában és 1 fő ügyintéző 4 órában látta el. Az előző évhez képest elkezdődött egy jól

megtervezett, alulról építkező környezeti nevelési folyamat, mellyel arra törekedtünk, hogy az óvodásoktól elindulva minden korosztály számára megfelelő vetélkedőket, tájékoztató fórumokat, előadásokat, és tanfolyamokat szervezzünk. Meghirdetett versenyünk sikerrel megvalósultak. További célunk, hogy az igazgatóság teljes területére kiterjesszük környezeti nevelési stratégiánkat.

Szülési szabadságról év végén visszatért oktatási előadónk tevékenységére igazán nagy szükség lett volna. Számítunk arra, hogy 2013-ban környezeti nevelési tevékenységünk tovább fog tudni bővülni, javulni.

Az információs rész átszervezésével a feladatkörök átrendezése, kijelölése, elhatárolása év végére lett egyértelműen tisztázva. Ennek következtében előfordultak az osztály munkájában párhuzamosságok, amiket remélhetőleg év végére sikerült kiküszöbölni.

11.2.1. Új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmények

A 2012. évben új ökoturisztikai és környezeti nevelési létesítmény nem épült és nem állt működésbe.

11.2.2. Szakvezetéses túrák

Klasszikus ökoturisztikai programunk a daruvonulás, mely a nemzeti park egyik legnépszerűbb programja. Októberben minden hétvégén szerveztünk vezetett túrát a darvak esti behúzásának megtekintésére. 2011-ben a program kínálata bővült, a saját autós túra mellett már kisvonattal is meg lehetett nézni ezt a látványos eseményt. 2012-ben már gyalogos túrát is tudtunk indítani és naplemente darulest a vadsparkba. Ez évben a darulesen résztvevők száma csökkent. Ennek oka, hogy későn indítottuk el a program kommunikációját, ami későn „érett be”. Ezt támasztja alá, hogy a résztvevők száma október második felében már akkora volt, hogy kapacitásunk elérte a maximumot.

A Természetvédelmi Őrszolgálat javaslatára a „Természetvédelmi Őr munka közben” exkluzív programunk árát csökkentettük, melynek hatására a program iránti érdeklődés jelentősen megnőtt (2011-ben 2 fő vett rajta részt, 2012-ben 13 fő).

Rendhagyó vezetett túráinkat 2012-ben kiterjesztettük az igazgatóság teljes területére, minden tájegységre, a korábbi évekhez képest kerékpáros túrákkal kiegészítve. A lebonyolításba bevontuk az őrszolgálatot is. Tapasztalataink szerint a hétköznapi időpontválasztások miatt a megduplázódott túraszámúval, csak csekély mértékű résztvevői szám növekedést tudtunk realizálni. Több túránk érdeklődés hiányában el is maradt. Az újonnan bevezetett madárgyűrűzés bemutatását célzó programunk a madarász szakma szerelmeseinek nyújt új programlehetőséget. Mivel a hétköznapi esett vezetett túrák látogatottságát nem tartottuk megfelelőnek, a jövőben a túrákat csak hétfői napokra tervezzük.

A nemzeti park területére szervezett madarász csoportok szakszerű ellenőrizhetősége miatt 2012 augusztusában bevezetésre került a HNPI új Látogatási Szabályzata, mely értelmében a vendégek kizárólag a Hortobágyot megfelelően ismerő, a Hortobágyi Túravezető Tanfolyamon sikeresen levizsgázott túravezető jelenléte mellett ismerhetik meg a területet és annak élővilágát. Már a bevezető időszakban sikerült jobban átláthatóbbá, kontrollálhatóvá tenni a nemzeti park nem bemutatott területeinek látogatására érkező turistákat. Együttműködési megállapodás született a nemzeti park és néhány helyi lakosú, szekértúrát szervező magánember között, melyek már a bevezető évben sikeresen együttműködve, eleget tettek bejelentési kötelezettségüknek.

Csillagoségbolt parkunk szépségeinek megtekintésére az év során több túrát hirdettünk, és erdei iskolai csoportoknak is bemutattuk az esti égbolt látványát. Programjainkon összesen 370 fő vett részt. 2012 év végén a szakmai felelős a térség több településén tartott népszerűsítő, ismeretterjesztő előadásokat, lakossági fórumokat, melyek célja a

fényszennyezés veszélyeinek bemutatása, az csillagos égbolt látványának védelme, a nemzeti park szerepének bemutatása volt.

11.2.3. Erdei iskolai programok

A Fecskeház Erdei Iskola elsősorban iskolai csoportok számára szolgált szálláshelyül. A 2012. évi kihasználtság a következőképpen alakult. Az idényszerű nyitvatartási időszak április 15-től november 15-ig tart.

2012-es év számadatai az Fecskeház erdei iskoláról

A bruttó bevétel 5 205 800 Ft volt, - külföldi 511 200 Ft, belföldi 4 694 600 Ft-, mely az áfát és az IFÁ-t is tartalmazza, a nettó bevétel 4 001 863 Ft volt.

- **a vendégek száma:** 871 fő - külföldi 71 fő, belföldi 800 fő -,
- **a vendégéjszakák száma:** 1623 éjszaka - külföldi 124 éj, belföldi 1499 éj-,
- **erdei iskolai csoportok száma:** 17 csoport, 463 fő (előző évihez képest csökkenő),

A diákcsoportokon és egyéni szállóvendégeken túl több eseménynek is otthont adott szálláshelyünk.

2012-ben saját tábora nem volt még a nemzeti parknak, bár terveztük, ám kellő számú jelentkező hiányában a - kissé későn - meghirdetett két táborunk szervezésétől el kellett állnunk. A bejelentkezett erdei iskolai csoportok, nyári táborok közül többet az utolsó pillanatban lemondtak a szervezők, melynek háttérében elmondásuk szerint mindig - a gazdasági helyzetre visszavezethető - anyagi okok voltak (vagy a szülők, vagy az iskola nem tudta támogatni a táborozást). Mások által szervezett táborokra azért múlt évben is sor kerülhetett.

Az erdei iskolás csoportok jellemzően április második felében, május hónapban, június első felében, valamint szeptember hónapban érkeztek hozzánk, akik átlagosan 2- 3 éjszakát töltöttek nálunk. Programajánlóinkat igyekeztünk, úgy összeállítani, hogy gazdagabb tudással, pozitív élményekkel térjenek vissza otthonaikba mind a gyerekek, mind a felnőttek. A csoportok elsősorban, Debrecenből, Hajdúböszörményből, Budapestről érkeztek. Több olyan intézmény van, akik évről évre visszajárnak. Pl. Debreceni Egyetem Kossuth Lajos Gyakorló Általános Iskolája, a budapesti Budzen József Általános Iskola és Gimnáziuma.

Az elkövetkező időszak feladata, hogy erdei iskolánkat minél szélesebb körben megismertessük, népszerűsítsük.

Mára már hagyománnyá vált, hogy mi adunk otthont a Gulyásnap, Lovasnap és egyéb lovasversenyek résztvevőinek.

Évről évre nálunk szállnak meg a kitelepítettekről megemlékezők, és a Délibáb Futás szervezői, résztvevői.

Nyáron nálunk szervezte 10 napos nemzetközi gyerektáborát a KOKOSZ, ami nagy sikerrel zárult, a visszajelzések ezt igazolták.

A Debreceni Művelődési Központ 2012. évben angol nyelvi tábort szervezett gyerekeknek, ennek szintén jó volt a visszhangja.

2012. évben felnőtt táboroknak is adtunk otthont ilyen volt az Életmódtábor, és a Jógatábor.

Az úgynevezett „beeső” turista, aki előzetes foglalás nélkül érkezik, nagyon kevés volt, bár az év közben bizonytalanul üzemelő, szomszédos Club Hotel Hortobágyban szállást foglaló kirándulók közül többen nálunk töltötték el a hétvégéket.

2012-ben kicsit megnyújtva a szezont, - a fűtés költségét bekalkulálva az árba - fogadtunk vendégeket Húsvétkor, valamint november elején is.

Összességében elmondható, hogy az Fecskeház erdei iskola és B-kategóriás ifjúsági szállás 2012-ben is a korábbi évekhez hasonló eredményt produkálta.

11.2.4. Egyéb ökoturisztikai és környezeti nevelési programok, szolgáltatások

- **Szakkörök, foglalkozások**

Kitüntetett jelentőséggel bír az iskolai kapcsolattartásban Hortobágy település közoktatási intézményeivel való jó kapcsolat ápolása. 2012-ben Hortobágy település iskolásai részére ingyenes szakköri foglalkozásokat (15 fő) és ún. témanapot (125 fő), továbbá óvodásai részére játékos formában, az ún. darujáték keretében a daru életének megismerését célzó foglalkozásokat szerveztünk .

A debreceni Diószegi Erdészeti erdei iskolával közös szervezésben szakkört indítottunk általános iskolások számára. Két iskolából összesen 30 fő vett részt a foglalkozásokon, melyet egy hortobágyi kirándulással zártunk.

- **Ismeretterjesztő előadások**

Felelevenítésre került egy korábbi előadássorozat, a Hortobágyi Esték. Az előadássorozat keretében a téli hónapokban (november-február) havonta egy alkalommal előadást szervezünk a nemzeti park tevékenységéről, életéről, feladatairól, elsősorban a helyi lakosoknak, kicsit másképp, mint egyéb ismeretterjesztő előadások alkalmával.

A Vizes élőhelyek világnapja alkalmából előadást tartottunk a debreceni Diószegi Erdészeti erdei iskolában középiskolások és egyetemisták számára (30 fő).

2012-ben felnőtteknek szóló előadássorozatot indítottunk „Világörökségünk a Hortobágy” Klub címmel a Diószegi Erdészeti erdei iskola székházában. A havonta egyszer tartott szakmai előadásokon 15-20 ember vett részt minden alkalommal.

- **Versenyek, vetélkedők szervezése**

- „Tisza-tavi Ki mit tud?” - A hagyományosan sikeres természetismereti vetélkedő több, a Tisza-tó élővilágának megőrzéséért és bemutatásáért felelős szervezet együttműködésében valósul meg. Feladatok összeállításában, értékelésében, javításában és a legjobbak számára szervezett döntő lebonyolításában veszünk részt 168 tanuló részvételével.

- A „Magasan repül a daru” rajzpályázatunk a 375 fős rekord indulóval igen sikeresnek bizonyult.

- „A víz, ami elválaszt és összeköt” című Víz világnapi alkotópályázaton 211 óvodás és általános iskolás gyermek vett részt. A művekből készült kiállítás megtekinthető volt a debreceni Aquaticumban is.

- A **Katasztrófavédelmi Ifjúsági vetélkedőn** a környezeti neveléssel kapcsolatos feladatokat biztosította a HNPI (115 fő).

- Ebben az évben rendeztük meg először **A Mi Hortobágyunk** vetélkedőt, melyet a Hortobágyi Génmegőrző és Nonprofit Kft-vel és a Hortobágyi Halgazdaság Zrt-vel közösen hoztunk létre. A HNPI vállalta a teljes ügyintézését és kapcsolattartást, valamint a döntő megrendezését. A vetélkedőn összesen 375 tanuló versengett.

- A **Vadspark** is kivette részét a környezeti nevelésből. Több kreatív játékot és rajzversenyt szervezett, igen népszerű volt az iskolás csoportok számára a Vadspark meglátogatása, mely során legtöbb esetben szakvezetést is kértek, és erdei iskolai oktatásban is komoly szerepet kapott az itt élő állatok bemutatása. Szakvezetésben leginkább érintett munkatársunk az év során több alkalommal vett részt zoopedagógiai, és környezeti nevelési szakmai napokon. Célunk, hogy a jövőben nagyobb hangsúlyt fektessünk a vadsparkban a zoopedagógiai nevelésre.

A hat természetvédelmi tájegység (Őrszolgálat) környezeti nevelési adatai a következők (lásd táblázat):

Tájegységek	Előadások	Versenyek , vetélkedők	Gyakorlati Madárvédelem	Bemutató gyűűzés
Bihari-sík Természetvédelmi Tájegység (TE)	3 db	2 db		1 alkalom
Hajdúság - Dél-Nyírség TE	2 db (50 fő)			
Hortobágy TE	8 db	1 db	10 fő	500 fő
Közép-Tisza - Jászság TE	8 db			
Nagykunság TE	3 db	1 db		
Nyírség - Szatmár - Bereg TE	300 fő		101 fő	235 fő

- **Saját szervezésű tanfolyam, képzés**

Már hagyomány, hogy megszervezzük a **Tisza-tavi Túravezetői Tanfolyamot**. A Tiszató szakmai szervezeteivel, intézményeivel együttműködésben megvalósuló képzés iránt az érdeklődés változatlan (15 fő).

A Látogatási Szabályzat bevezetésével párhuzamosan megszerveztük a **Hortobágyi Túravezető Tanfolyamot**. A turisztikai szolgáltatók mellett beiskolázásra került a turisztikai osztály minden dolgozója, akik a tanfolyam tananyagából belső vizsgát tettek. (13 fő). A tanfolyamot 37 fő vett részt, ebből sikeres vizsgát tett 28 fő.

Az OTO dolgozói számára önképzés céljából 3 szakmai napot tartottunk: A Tihanyban tartott erdei iskolai nyílt napon és a Tizsakürti Arborétum látogatásán 9-9 fő vett részt. A Tisza-tóhoz szervezett szakmai napon kiegészültünk a Hortobágyi TE és a Nagykunsági TE természetvédelmi óreivel. 32 fő vett részt az Ökocentrum, a Tisza-tavi Vízi Sétány és a Tiszavirág Ártéri Sétaut megismerésében.

11.2.5. Kiadványok

2012-ben a Turisztikai programajánlónk új formában jelent meg, immár nemcsak a hortobágyi programokat, hanem az igazgatóság teljes területét lefedve tartalmazta a látóvalókat, információkat, mind turisztikai, mind környezeti nevelés tekintetében, ebben az évben először csak magyar nyelven. Nagy terjedelme miatt a turisták kevésbé tudták hasznosan forgatni. Ezek hatására a 2013-as programajánló tervezése más tematika szerint kezdődött el.

Őszre elkészült a Hortobágyi Nemzeti Park átdolgozott térképe, melyre már nagy kereslet mutatkozott.

A Hortobágyi Vadasparkhoz vezető füzet készült, melynek segítségével a vendégek önállóan, szakvezető nélkül is fel tudják fedezni a vadasparkot.

11.2.6. Látogatóstatisztika (2012)

A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai bemutatóhelyek regisztrált látogatói (2012)						
Bemutatóhely neve	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)	Belföldi ár (től-ig; Ft)	Megjegyzés	
1 HNP Látogatóközpont és Kézművesudvar		28 293	28 293	ingyenes	A kiállítás ingyenesen megtekinthető.	
2 Pásztorműzeum	15 589	157	15 746	400-1600		
3 Kőrszín	16 622	170	16 792	100-1600		
4 Hortobágyi csárda kiállítás	12 462	55	12 517	100-1600		
5 Kadareci csárda kiállítás	194	3	197	100-1600		
6 Hortobágy-halastavi Kisvasút	15 492	815	16 307	500-3100		
7 Hortobágyi Vadaspark	10 182	3 026	13 208	700-1500		
8 Tisza-tavi Vízi Sétány	65 350	100	65 450	600-900		
9			0			
10			0			
Regisztrált látogatók összesen:	135 891	32 619	168 510			
A nemzeti park igazgatóság ökoturisztikai szolgáltatásainak regisztrált igénybevevői (2012)						
Szolgáltatástípus	Fizetős látogatók (fő)	Nem fizetős látogatók (fő)	Összesen (fő)	Szolgáltatók ára (től-ig; Ft)	Megjegyzés	
Szakvezetési túra, nyílt túra	1 747	121	1 868	500-6500	a rendezvények jöres ingyenesek voltak, néhány kivételtől eltekintve	
Nyílt nap, jeles nap, saját szervezésű rendezvény	635	4 819	5 454	ingyenes; 200-2000		
Erdei iskolai program			463	2000-6500		
Természetvédelmi táborok			0			
Barlangi kalandtúra			0			
Csónak- és kerűtúra			0			
Fotóstúrák			0			
Kulturális jellegű rendezvények (pl. koncertek)		230	230			
Egyéb: nemzeti parki belépőkártya	2 807		2 807	400-5200	erdei iskolai program csapatépítő tréning résztvevői	
Egyéb: kerékpár kölcsönzés	104		104	1000-1500	2012. augusztusában élt	
Egyéb: vagyongazdálkodási hozzájárulás, kerétmegállapodás	251		251	300-1500	lépett látogatói szabály értelmében kiadott belépő engedélyek nem bemutatott területek látogatására	
Egyéb:			0			
Egyéb:			0			
Egyéb:			0			
Regisztrált igénybevevők összesen	6 007	5 170	11 177			
Szálláshelyek nemzeti park igazgatóságai működésében (2012)						
Szállóvendégek száma (fő)		871		Ár (től-ig; Ft)	Megjegyzés	
Vendégjelszakák száma (v.éj)		1 623		2000-3500	mind a Fecskeház, Erő Iskola vendégei	
Bemutatóhelyek és szolgáltatások összesen:	179 687					
Szállóvendégek	871					
Mindösszesen	180 558					

11.3. Tervezett fejlesztések (2013)

A) Oktatás tevékenységi kör

- Az oktatási. szemléletformálási tevékenységi kör erősítése, elsődlegessé tétele, ezt tükrözi az osztály új neve (2012. elejétől) is: Oktatási és Turisztikai Osztály.
- Előadássorozat („Világörökségünk a Hortobágy” Klub), 3 megyére kiterjedő szakvezetések és előadások - az HNPI teljes működési területére kiterjedő vezetett túrák és előadások szervezése az őrszolgálat bevonásával, valamint Hortobágy település lakosainak téli hónapokban szervezzük a Hortobágyi Esték előadássorozatát.
- Szakkör indítását 2013-ban is tervezzük Debrecenben és Hortobágyon
- A 40 év kapcsán jubileumi rendezvénysorozat, mely a szakmai- és a nagyközönség számára is érdekes és informatív programelemeket tartalmaz (Április 19. - Föld Napja, Június 7-16. - Magyar Nemzeti Parkok Hete, Október 9-13. - Europarc Konferencia)
- Országos vetélkedők (téma: természetvédelem, környezetvédelem) szervezőivel való kapcsolatfelvétel, a vetélkedők feladataiban kiemelt szerepet kap a 40 éves HNP.
- Családi vetélkedők szervezése (megyei lapokon és interneten keresztül).
- Új vetélkedők, versenyek indítása óvodások, általános iskolások és középiskolások számára.
- Pedagógusok számára nyílt napok szervezése a HNPI illetékességi területén, együttműködési lehetőségek feltárása.
- Táboroztatás (saját táborok szervezése): Vadaspark - felfedezések és kalandozások a Hortobágyon, Vonuláskutató Állomás - gyűrűző tábor, Erdei iskola - hagyományörző családi tábor.
- Előadássorozat: „Világörökségünk a Hortobágy” Klub címmel.
- Jeles napok kapcsán - programszervezés (ovisok, iskolások, felnőttek és családok részére)
- Zöld Mikulás - új programelem beindítása Hortobágy-Halastón, a kisvasút segítségével. Csoportok és családok számára, december hónapban.
- Erdei óvoda minősítés megszerzése.
- Kapcsolatfelvétel az egyetemekkel.
- Tanösvény e-bookok bevezetése.
- Szálkahalmi madármegfigyelő torony felújítása.
- Kézművesudvar (a közmunka program keretében tovább halad a fiatal kézművesek betelepítése együttműködve a nádudvari kézműves iskolával. Az aktuális éves szakmai programot a kézműves foglalkozások, népi játszóház, jeles napok, vásárok szervezése mellett az éves műhelymunka eredményeit belső zsűrizés után bemutató kiállítás megrendezése alkotja majd.)
- Kézművesudvarba újabb szakma betelepítését tervezzük (szappankészítő, fazekas).

B) Turisztika tevékenységi kör

- Az árjegyzékkel abba az irányba kívánunk haladni, hogy minél inkább összekapcsoljunk a látnivalókat egymással (pl. a Csárdák Útja belépővel minden kiállítás megtekinthető)
- Új kiadványok, a HNP 40. évfordulója tiszteletére az egyes attrakciókat bemutató szóróanyagok, a Csárdák útja leporelló elkészítése

- Együttműködés Hortobágy más intézményeivel: iskola (fellépések, műsorok, szakkör, vetélkedők, előadások), önkormányzat (Kézművesudvar, programok, falusi vendéglátás), Hortobágyi Nonprofit Kft. (marketing, hortobágyi hosszú hétvégék)
- Darumúzeum közbeszerzési műszaki tartalmi melléklet kidolgozása, forgatókönyv elkészítése szervezési munka elindítása (anyaggyűjtés éve).
- Nyitva tartás: a vélt igények helyett a valós vendégigények figyelembe vételével kialakítani a létesítmények nyitva tartását (kisvasút pénztár, Hortobágyi Vadaspark, HNP Látogatóközpont)
- Intelligens városkalauz rendszer népszerűsítése (Pocket Guide), a felmerült technikai problémák megoldása
- Elavult kiadványok aktualizálása (tanösvények füzet a belépőkártyákhoz), valamint tematikus kiadványok készítése (néprajzi gyűjteményekhez)
- Bővíteni a bankkártyát elfogadó létesítményeink számát (kisvasút, erdei iskola) és SZÉP kártya elfogadáshoz szükséges szerződések megkötése
- Bizományosi szerződés keretében bővítenő a nemzeti parki belépőkártyát értékesítők köre.
- Darumúzeum szervezési munka elindítása
- Vízi (Közép-Tisza; Hortobágy folyó) és lovas (Hortobágy tájegység) túrák rendszerének kialakítása
- A 2012-ben elkezdődött ÉDENből ÉDENbe akcióban rejlő lehetőségek kiaknázása
- Sorspusztánk üzeneti címmel megjelentetjük az április 19-ei 40 éves ünnepi eseményre a Dr. Kovács Gábor-Baróti Szabolcs féle hortobágyi fényképalbumot.
- Társkiadói leszünk a Cser Kiadó gondozásában megjelenő Kunkovács Péter által megírt Nagy pásztorkönyvnek, amit szintén az évforduló alkalmából tervezünk kiadni.
- Sikeres turisztikai pályázatunk (*Komplex ökoturisztikai fejlesztés a Hortobágyi Nemzeti Parkban 1 ÉAOP-2.1.1/E-12-k2-2012-0004*) megvalósítása kezdődik meg az idén, átnyúlik még a 2014. évre is. A Hortobágyi Nonprofit Kft-vel és Hortobágyi Halgazdaság Zrt-vel közös konzorciumban elnyert több, mint 2 milliárd forintnyi támogatásból megvalósulhat egy közel 10 km hosszú turistaútvonal, melynek belterületi szakasza térburkolattal ellátott lesz, és a megépítendő gyalogos és kerékpáros híd segítségével megoldást kínál a Hortobágy folyón való nem autós közlekedés eddigi problémáira. A beruházással érintett a Hortobágyi Vadaspark, a HNP Látogatóközpont, a Pusztai Állatpark, a Fecskeház erdei iskola, a Mátai Ménes, a Hortobágyi-halastavi tanösvény és kisvasút, valamint fejlesztések lesznek a Borsósi halastónál és Kungyörgyön, az állattartó telepen is. Utóbbi teljesen új funkcióval, kiállító térrel bővül.

11.4. Együttműködési megállapodások

Az oktatás és a turizmus tevékenysége folyamatosan igényli más szakmai szervezetekkel, szolgáltatókkal, intézményekkel, polgármesteri hivatalokkal való kapcsolattartást, együttműködést. A Magyar Turizmus Zrt. intézményhálózata, a térség turisztikai szolgáltatói, helyi lakosok és az igazgatóság működési területén belüli és kívüli önkormányzatok és intézményeik voltak legfőbb partnereink.

- Konkrét együttműködési megállapodásokat kötöttünk több turisztikai pályázatot benyújtó vállalkozással, nyári táborozást tervező oktatási intézménnyel, önkormányzattal, civil szervezettel.

- Sikeres volt együttműködésünk *szekerezéssel foglalkozó helyi lakosokkal*, akik egy zárt területünkre a korábbi hagyományokkal ellentétben, nem ellenőrizetlenül, hanem előre tisztázott feltételekkel, előre történő bejelentéssel és némi anyagi ellenszolgáltatásért cserébe tudják bevinni vendégeiket.
- *Tourinform iroda* - az iroda a Hortobágyi Nonprofit Kft-vel kötött megállapodás alapján átkerült a HNPI-hez 2011. áprilisától. Az együttműködésbe további partner Hortobágyi Halgazdaság Zrt.. A partnerség kiterjed nemcsak az irodafenntartás, hanem a közös kiadványok kiadása, és közös marketingtevékenység területére is.
- *DETE Debrecen és Hortobágy Turizmusáért Egyesület* - a HNPI pártoló tagja az egyesületnek. Az egyesület működési területén két Tourinform iroda működik. A hortobágyi iroda üzemeltetéséhez az egyesület 5 éven keresztül, a szezonban (6 hó), heti 4 órában biztosítja 1 fő idegenforgalmi ügyintéző munkatárs foglalkoztatását.
- *Megállapodásokban foglalt módon értékesítettük Tourinform irodánkban a Hortobágyi Halgazdaság Zrt. madarászjegyeiket* (a miénkhez hasonló halastavi belépőkártyáit), valamint a Hortobágyi Nonprofit Kft. szekérprogramjának belépőit.

11.5. Fontosabb események

- A Hortobágyi Nemzeti Park jelképe, címermadara a daru, Hortobágy pedig Európa madárvonulási mozgalmainak egyik legnagyobb helyszíne. Különösen az őszi vonulási időszakban igazi turisztikai vonzerő a madárvilág, és kifejezetten igaz ez a mára már több, mint százezres darutömegre. A hagyományra és a vonulás lenyűgöző és monumentális méreteire építünk a **Daruünnep** megszervezésével. (Daruünnepen 282 fő, a vezetett darunézó túrákon 1226 fő).
- A **Halastavi Kisvasút Napja** a korábbiaknál kevesebb látogatót vonzott (193 fő), mely előző évhez képest kissé. Ehhez a naphoz igazítva szervezi meg egy civil szervezet az „Előzd meg a kisvonatot” futóversenyét, ami 2012-ben sajnálatos félreértés miatt egy héttel korábbra lett részükről meghirdetve, így az alacsony részvétel mellett zajlott.
- 2012-ben másodjára került megrendezésre Szent Iván-éjen a **„Pusztáról sző mesét az éj”** változatos programokkal. A Vadasparkban, a Páasztormúzeumban, a Körszínben és a Hortobágyi csárdamúzeumban, valamint a csillagos ég alatt voltak szervezett programok (esti madármegfigyelő túra és csillagos égbolt kémlelés). Összességében növekvő érdeklődés jellemezte e jeles napot (632 fő, míg 2011-ben alig 200 fő vett részt).
- **Magyar Nemzeti Parkok Hete** a hazai nemzeti parkok közös rendezvényhete, mely a nemzeti parkokban folyó munkára hívja fel a figyelmet. A nyíltnaposzerű eseményeket, és egyedi programajánlatokat felvonultató hét programjaihoz a hét minden napján kínáltunk programot, amire 881 fő volt kíváncsi.
- A jeles napok közül a **Víz Világnapján**, a **Föld Napján**, a **Madarak és Fák Napján**, valamint a **Nemzetközi Madármegfigyelő Napon** kapcsolódtunk be saját rendezvénnyel az országos megemlékezések sorába.

- **Hortobágyi hétvégék** - együtt hirdetjük meg a hortobágyi szolgáltatókkal az eseményeket kiemelt hétvégéken, melyek hosszú hétvégék, ill. valamely ünnephez kapcsolódnak.
- **A Kézművesudvar és a néprajzi gyűjtemények kiemelt programjai**, a hosszú hétvégéken a következők voltak: Gólyaváró, Húsvét, Pünkösöd, Múzeumok éjszakája, Hídi vásár alkalmával a hagyományos kézművesvásár, Daruünnep volt összesen 4500-5000 látogatóval. A népművészeink ezen kívül külső helyszínekre kitelepülve a budapesti utazási vásáron, a debreceni tavaszi és őszi vásáron képviselték az igazgatóságunkat.

12. Közfoglalkoztatás

12.1. Alapfeladatok, személyi feltételek

A közfoglalkoztatási program előkészítésében és lebonyolításában 1 fő szakmai koordinátor és 1 fő pályázati koordinátor vett részt, míg a program helyi szintű irányítását (végrehajtását) az Igazgatóság osztályainak tagjai végezték. A program keretében foglalkoztatni vállalt átlaglétszám 47 fő, melyet teljesített az Igazgatóság. A támogatással érintettek foglalkoztatása határozott idejű közfoglalkoztatási szerződés alapján, munkaviszonyban történt. A támogatás időtartama alatt a támogatással érintett azonos vagy hasonló munkakörben foglalkoztatott közfoglalkoztatási jogviszonyát - vállalatunknak megfelelően - működési okból rendes felmondással senkinek nem szüntettük meg.

12.2. Elvégzett feladatok, eredmények

A közfoglalkoztatottakat elsősorban természetvédelmi kezelőként (pl.: illegális hulladéklerakók felszámolása, kaszálás, cserjeirtás, állattartó létesítményeink karbantartása, erdősítések ápolása stb.) és adminisztrációs munkakörben foglalkoztattunk, továbbá kutatási, illetve turisztikai tevékenységeket is végeztek. A Türr István Képző és Kutató Intézet Debreceni Igazgatósága által lebonyolított 61217865221 kódszámú motorfűrész-kezelő és környezeti fenntarthatósági ismeretek képzésén a közfoglalkoztatás keretében dolgozó munkavállalóink közül 12 fő vett részt.

12.3. Tapasztalatok, javaslatok

A közfoglalkoztatási program nagy jelentőséggel bír az Igazgatóság számára, a társuló adminisztráció viszont nagy terhet ró az Igazgatóságra. A hatósági szerződés megkötésének időpontja idén is többször módosult volt, amely bizonytalanná tette a foglalkoztatást. Az elszámolással szembeni követelmények többször módosultak az év folyamán. A heti bérszámfejtés ugyancsak növelte az adminisztrációs terheket. Javasoljuk az adminisztrációs terhek csökkentését.

13. Kapcsolattartás hazai partnerszervezetekkel

Az Igazgatóság kapcsolatrendszere a rendkívül szerteágazó tevékenységi körnek megfelelően nagyon sokszínű, és a hatékony működés érdekében folyamatos "karbantartásra és fejlesztésre" szorul. Az alábbiakban a partner szervezetek jellege,

illetve fő tevékenységi körök szerint csoportosítva - a teljesség igénye nélkül - sorra vesszük ennek a kapcsolatrendszernek egyes elemeit.

- Kapcsolattartás más államigazgatási szervekkel:
 - elsőfokú hatóságokkal (főleg a természetvédelmi hatósággal) való kapcsolattartás: belföldi jogsegélyezés, ügyféli nyilatkozatok - a múlt évben további jelentős elmozdulás történt abba az irányba, hogy a védett természeti értéket érintő hatósági eljárásokban (természetvédelmi, vízügyi, erdészeti, földhivatali, építésügyi stb. is) ügyfélként vegyünk részt, mint természetvédelmi kezelő;
 - rendezési és fejlesztési tervek véleményezése;
 - folyamatos együttműködés a bűnüldözési, rendvédelmi és katasztrófavédelmi szervekkel: egyrészt a partner reguláris tevékenysége kapcsán, másrészt közösen tervezett és kivitelezett ellenőrzések, akciók keretében;
 - együttműködés az örökségvédelmi szervekkel: a kulturális örökségi értékek terepi felügyelete, összekapcsolva a természeti és táji értékek őrzésével;
 - a (Környezetvédelmi és) Vízügyi Igazgatóságokkal állandó munkakapcsolatban vagyunk, egyrészt a folyamatosan végzett fenntartási tevékenységek (kiemelten: közfoglalkoztatás), másrészt az általuk végzett pályázati tevékenységek kapcsán;
 - eseti kapcsolatok államigazgatási szervekkel: adatszolgáltatás - az elmúlt évben is leggyakrabban az erdészeti hatóság felé.

Az Igazgatóság ügyféli státusának érvényesítésével, megerősítésével a 2012. évben tovább nőtt a hatósági eljárások során kapott megkeresések, illetve az ennek kapcsán kiadott "belföldi jogsegély" és "ügyféli nyilatkozat" tartalmú kimenő levelek száma. Néhány esetben ügyféli jogainkkal élve fellebbezést terjesztettünk elő egyes hatósági határozatok ellen. Kedvező tendenciaként értékelhető, hogy bár az igazgatóság nem gyakorol hatósági jogköröket, jó néhány nagyobb beruházó (pl. NIF Zrt., MÁV) rendszeresen megkeresi az igazgatóságot egy-egy nagyobb beruházás engedélyeztetésének megkezdése előtt, előzetes egyeztetés céljából. Ezekben az esetekben a természetvédelmi érdekeket az egyeztető tárgyalás során megfogalmazott és átadott, illetve "előzetes ügyféli nyilatkozatba" fogalt javaslatok, elvárások útján tudjuk érvényesíteni. Tapasztalataink szerint a megkeresők szívesen élnek az ilyen "előzetes konzultáció" lehetőségével, mert sok esetben hatékony segítséget tudunk nyújtani a tevékenység tervezésében, vagy akár a hatósági eljárás során követendő eljárás módját illetően is.

Jelentős - és a Natura 2000 irányelveknek és jogszabályoknak az eljárásrendbe való fokozatos beépülése miatt megnövekedett mennyiségű - munkát adott az elmúlt évben is a körzeti erdőtervezésben való aktív részvétel. Ennek a tevékenységi körnek egyik része az előzetes adatszolgáltatás (az Őrszolgálat aktív közreműködésével, szükség esetén helyszínelés alapján), másik része a részlet szintű tárgyalásokon való részvétel volt.

- Kapcsolattartás gazdálkodókkal: a tevékenységi kör fő tömegét az igazgatóság vagyonkezelésében lévő bérbe adott területeken, kisebb részben a más állami, illetve magántulajdonban lévő területeken gazdálkodó magánszemélyekkel, illetve szervezetekkel történő folyamatos kapcsolattartás teszi ki. Hangsúlyos és növekvő arányú eleme ennek a kommunikációnak a Natura 2000 területek, illetve az azokon folytatott tevékenységek kapcsán folytatott információátadás és -csere. E tevékenységi körben kiemelt partnereink a Hortobágyi Természetvédelmi és Génmegőrző Nonprofit Kft. és a Hortobágyi Halgazdaság Zrt., mely szervezetekkel más téren (pl. turisztika) is folyamatos és intenzív a kapcsolattartás.
- Kapcsolattartás társadalmi szervezetekkel: ennek keretében főleg a szakmai társadalmi szervezetekkel kellett folyamatos munkakapcsolatot fenntartanunk. Fő

partnereink: Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, WWF Magyarország, E-Misszió Egyesület, Jászkun Természetvédelmi Szervezet, Nimfea Természetvédelmi Egyesület, Dél-Nyírség-Bihar Tájvédelmi Egyesület (a teljesség igénye nélkül). A kapcsolattartás síkjai: aktív faj- és élőhelyvédelmi együttműködés pályázati tevékenység keretében (LIFE projektek); tudományos kutatás, felmérések; oktatási-szemléletformálási, illetve turisztikai tevékenység; kölcsönös előnyökkel járó folyamatos adat- és információcsere.

- Kapcsolattartás kutatóintézetekkel, tudományos műhelyekkel: fő partnereink: Debreceni Egyetem Állattani Tanszéke, Ökológiai Tanszéke és Hidrobiológiai Tanszéke. Külföldi tudományos-szakmai partnereink a Kölni Egyetem, a Bonni Egyetem és a Bécsi Egyetem.
- Az oktatás és a turizmus tevékenysége folyamatosan igényli az e tevékenységi körben működő szakmai szervezetekkel, szolgáltatókkal, intézményekkel, polgármesteri hivatalokkal való kapcsolattartást, együttműködést. Legfőbb partnereink a Magyar Turizmus Zrt. intézményhálózata, a térség turisztikai szolgáltatói, helyi lakosok és az működési területén érintett önkormányzatok és intézményeik voltak. A hortobágyi Tourinform iroda a Hortobágyi Nonprofit Kft-vel kötött megállapodás alapján 2011. áprilisától az igazgatóság keretein belül működik tovább, az együttműködésben további partner Hortobágyi Halgazdaság Zrt. is. A partnerség kiterjed nemcsak az irodafenntartás, hanem a közös kiadványok kiadása, és közös marketingtevékenység területére is. A "Debrecen és Hortobágy Turizmusáért Egyesület" - melynek az Igazgatóság pártoló tagja - működési területén két Tourinform iroda működik. Az oktatási-szemléletformálási tevékenységi körben partnerünk jó néhány általános és középiskola is.

14. Belföldi és külföldi együttműködés

Az előző fejezetben vázolt kapcsolattartás keretében végzetten túl az alábbi bel- és külföldi együttműködések tartjuk még említésre érdemesnek.

- Az Új Magyarország Vidékfejlesztési Program agrár-környezetgazdálkodási intézkedésének és egyéb a természetvédelmi szakterületet érintő agrár-vidékfejlesztési intézkedések végrehajtásában, továbbá a Kölcsönös Megfeleltetés rendszerének alkalmazásából származó hazai kötelezettségek érvényesítésében való közreműködésről együttműködési megállapodás született a Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Hivatal és az Igazgatóság között. A megállapodás célja az ÚMVP természetvédelmi vonatkozású intézkedéseinek (agrár-környezetgazdálkodási kifizetések, Natura 2000 kompenzációs kifizetések, nem termelő beruházások támogatása) végrehajtásában, valamint a közvetlen agrártámogatások és egyes vidékfejlesztési kifizetések igénybevételének feltételül szabott, természetvédelmi vonatkozású kölcsönös megfeleltetési szabályok (Jogszabályban Foglalt Gazdálkodási Követelmények 1, 5) ellenőrzésében való közreműködés kereteinek, az Igazgatóság speciális környezet- és természetvédelmi szakmai feladatok ellátásában való részvételének meghatározása a 2009-2014. közötti támogatási időszakra.
- A Debreceni Egyetem és a Hortobágyi, a Bükki és az Aggteleki Nemzeti Park igazgatóságok együttműködésében jött létre a Füves Élőhelyek Kutatóközpont, amely hatékony szervezeti formát nyújt a hazai biológiai és ökológiai kutatások számára.

- Nemzetközi együttműködések: általában egyezményekhez (pl. Ramsari -), illetve futó projektekhez (LIFE projektek, INTERREG, FOODPA projektek) kapcsolódó tevékenységek. Ezen túlmenően külföldi szakmai szervezetekkel is ápolunk kapcsolatokat (EUROSITE, EUROPARC). Ide sorolható a testvér nemzeti parkokkal való együttműködés is: Biebrza Nemzeti Park (Lengyelország), Dartmoor National Park (Egyesült Királyság).

15. Ellenőrzés

2012-ben a Big Audit Kft. látta el Igazgatóságunkon a jogszabályok által előírt **belső ellenőrzési** feladatokat. Munkájukat ellenőrzési terv készítése előzi meg, melyet egyeztetnek az Igazgatóság vezetőivel. Az éves módosított ellenőrzési tervben betervezett ellenőrzések végrehajtása megtörtént. Az ellenőrzésekről Ellenőrzési jelentés és vezetői összefoglaló készült minden esetben, melyet Intézkedési terv készítése követett. Ennek célja, hogy érintett terület dolgozói megismerjék felmerült hibát, az javításra kerüljön, és lehetőség megelőzzük annak ismételt előfordulását. Soron kívüli ellenőrzésre a 2012. évben nem került sor.

A vizsgált témák 2012-ben:

- A főkönyvi könyvelés kialakításának, megfelelő működésének és a 2011. évi elemi költségvetési beszámoló vonatkozó számviteli alapelveknek megfelelő összeállításának ellenőrzése.
- Számviteli szabályzatok jogszabályok 2012. évi módosításából és a gazdálkodás helyi körülményeinek változásából eredő aktualizálásának ellenőrzése.
- A munkaerő létszám ellátandó feladatokkal összhangban álló tervezésének, a bérek megállapításának, a beralap megfelelő felhasználásának ellenőrzése.
- Házipénztár és pénzkezelő helyek szabályozottságának, a működés során a vonatkozó előírások betartásának, rovancs során a készpénz állomány meglétének ellenőrzése.
- Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény, valamint a 370/2011. Kormányrendeletben előírt belső kontroll rendszer kialakításának, működtetésének ellenőrzése.

Az Őrszolgálat egyik kiemelt feladata a **vagyonkezelési tevékenység terepi ellenőrzése** (nyomonkövetés, felügyelet).

A természetvédelmi őrzési tevékenység keretében folyamatosak voltak a **halászat és horgászat ellenőrzések** a vizeken önálló, valamint közös szolgálatok tekintetében (Tiszai Vízügyi Rendőrkapitányság, megyei rendőrkapitányságok, halászati őrök közreműködésével).

Az **terepi ellenőrzési munka** eredményeképpen születtek büntető feljelentések (engedély nélküli kvadpálya kialakítás, engedély nélküli fakitermelés fokozottan védett területen, fokozottan védett faj elpusztítása), szabálysértési feljelentések (kérésztelep károsítás, tompa folyamkagyló gyűjtés miatt) és indultak közigazgatási eljárások (lápkárosítás, földdepózás védett gyepen, gyepfeltörés védett gyepen valamint helyreállítás elmulasztása). Ezek rövid statisztikája a következő: 42 esetben büntetőfeljelentés; 154 esetben szabálysértési eljárás kezdeményezése, 5 esetben helyszíni bírság kiszabása.

Az **Igazgatóságot is ellenőrizték** a múlt évben: az Állami Számvevőszék részletes ellenőrzésen estünk át. Az ellenőrzés megállapításai megítélésünk szerint kedvezőek ránk

nézve, a javítandó és fejlesztendő területek, tevékenységek tekintetében intézkedési tervet készítettünk, ennek legtöbb feladatát a 2013. évben végre is fogjuk hajtani.

16. Éves munka legfontosabb feladatainak összefoglalása

- A *Hortobágyi Nemzeti Park - a Puszta* elnevezésű világörökségi helyszín világörökségi kezelési tervének elkészítése, egyeztetése az érintett önkormányzatokkal. Világörökség Gondokság létrehozása, illetve működésének megkezdése a HNPI Természetmegőrzési Osztályán belül.
- Pályázatok beadása Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítésére, nyertes pályázatok esetén a munka megkezdése, elsősorban a jelölő élőhelyek térképezésével, illetve a jelölő fajok előfordulási adatainak gyűjtésével.
- A haszonbérleti szerződések 2010-ben megkezdett szakmai felülvizsgálatának folytatása, a haszonbérleti rendszer Kormányprogramnak megfelelő átalakítása az új NFA jogszabályok, illetve pályáztatási kötelezettség figyelembe vételével.
- A Tisza-menti védett, vagy Natura 2000 területeken található erdőterületek védelme a HNPI Természetvédelmi Őrszolgálat és a rendőrség összehangolt akciói révén.
- A megkezdett természetvédelmi KEOP, illetve LIFE+ pályázatok folytatása, illetve bizonyos projektek esetében sikeres lezárása, újabb pályázatok benyújtása, elsősorban az „Élőhelykezeléshez kapcsolódó infrastruktúra fejlesztés” című KEOP konstrukcióban.
- A HNPI környezeti nevelési és oktatási tevékenységének erősítése, kiemelten a működési területünk további - Hortobágyon kívüli - részein is.
- A regionális alapokból létrehozott új turisztikai fejlesztések (Halastavi Kisvasút, Pusztai Vadaspark) üzemszerű működésének beindítása.
- Az *ex lege* védett területek megállapításának és ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének előmozdítása az illetékes felügyelőségekkel együttműködve.

Összességében elmondható, hogy a 2012. év fő célkitűzéseit sikeresen teljesítettük, a folyamatos, illetve átnyúló feladatokat a 2013. évben is kiemelt feladatként kezeljük.

17. Fontosabb célkitűzések a következő évre (munkaterv)

- A "*Hortobágyi Nemzeti Park - a Puszta*" elnevezésű világörökségi helyszín világörökségi kezelési tervének elkészítése, egyeztetése az érintett önkormányzatokkal. A kihirdetés után a kezelési tervben foglaltak érvényesítése a területrendezési tervekben - a megyei és települési önkormányzatokon keresztül. Világörökség Gondokság létrehozása, illetve működésének megkezdése a HNPI Természetmegőrzési Osztályán belül.
- Mindegy 74.000 hektárnyi védett terület haszonbérleti pályázati eljárásának lefolytatása, bérleti szerződések megkötése.
- A lejáró bérleti szerződésekkel lefedett területen a birtoktestek kialakítása, a pályáztatás előkészítése.
- Az NFA tulajdonosi joggyakorlása alá tartozó védett és Natura 2000 termőföldekre vonatkozó vagyonkezelői szerződés megkötése. A HNPI működési területén

található, a 1995. évi XCIII. Törvény (VSzT) hatálya alá tartozó további védett területek állami tulajdonba vétele.

- A Natura 2000 területek fenntartási terveinek elkészítésére kiírt és elnyert 86 pályázat végrehajtásának megkezdése, elsősorban a jelölő élőhelyek térképezésével, illetve a jelölő fajok előfordulási adatainak gyűjtésével.
- A NBmR elemein és a Natura 2000 területek fenntartási terveit megalapozó kutatási tevékenységen túlmenő, általában célfeladathoz (pl. erdőtervezésben való részvétel megalapozása) kötődő célirányos kutatási-monitorozási tevékenység tervezése, végrehajtása.
- A Hortobágyi Nemzeti Park alapításának 40. évfordulója alkalmából az Igazgatóság által vállalt rendezvények, programok magas színvonalú lebonyolítása.
- Az ex lege védett területek megállapításának és ingatlan-nyilvántartási bejegyzésének előmozdítása az illetékes felügyelőségekkel együttműködve.
- A megkezdett természetvédelmi KEOP, illetve LIFE+ pályázatok folytatása, illetve bizonyos projektek esetében sikeres lezárása, újabb pályázatok benyújtása, elsősorban az LIFE+ konstrukcióban (két tervezett pályázat).
- Megnyugtatóan rendezni a kisvasút műszaki állapotát (partvédelmi munkálatok 4 km-es partszakaszon, mozdony felújítása, új mozdony vásárlása, új kocsik vásárlása, régi kocsik felújítása, téliesítése)
- Az Igazgatóság új telephelyének (Debrecen, Hajnal utca) felújítása, a tervezett funkciókra (iroda, környezeti nevelés, logisztika) való felkészítése.